Ljubljana, sobota, 28. junija 1958

LETO XXIV. Štev. 150

IZDAJA IN TISKA ČASOPISNO ZALOŽNIŠKO PODJETJE »LJUDSKA PRAVICA«

DIREKTOR PODJETJA LEV MODIC

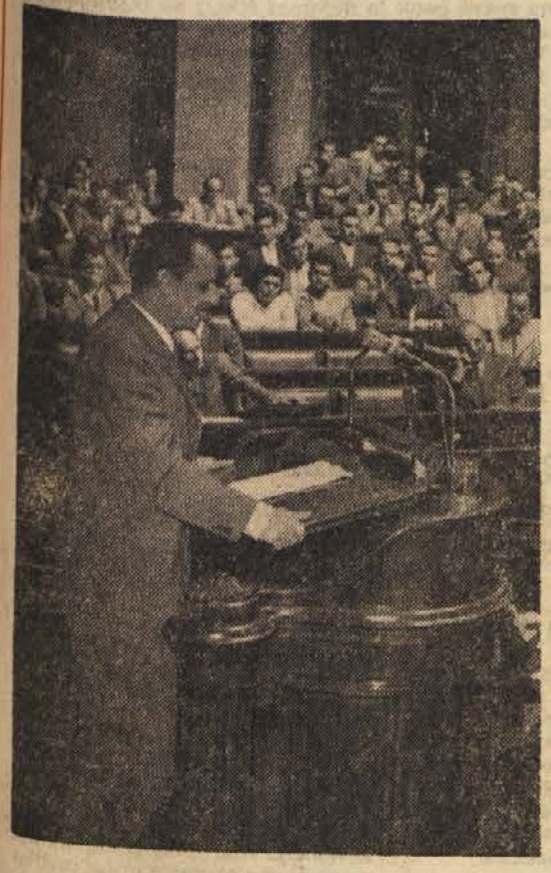
GLAVNI IN ODGOVORNI UREDNIK IVAN SINKOVEC

List izhaja vsak dan razen petka · Cena 10 dinarjev

Ljudska PRAVICA

PROLETARCI VSEH DEŽEL, ZDRUŽITE SE!

»LJUDSKA PRAVICA« USTANOVLJENA 6. OKTOBRA 1934 . MED NARODNOOSVOBODILNO BORBO JE IZHAJALA KOT 14-DNEVNIK IN TEDNIK . OD OSVOBODITVE DO 1. JULIJA 1953 KOT DNEVNIK, NATO PA KOT TEDNIK — OD 1. JUNIJA 1958 IZHAJA V REDAKCIJSKI POVEZANOSTI Z »BORBO«

Državni sekretar za zunanje zadeve tovariš Koča Popović med govorom v Zvezni ljudski skupščini, v katerem je zavzel naše stališče glede na gonjo vzhodnih držav proti naši deželi in glede težav pri prizadevanjih za ublažitev mednarodne napetosti in za razorožitev

OB ZAKLJUČKU ZASEDANJA ZVEZNE LJUDSKE SKUPŠČINE

ISKRENA PRIZADEVANJA

za aktivno sodelovanje med vsemi deželami in narodi

Mijalko Todorović o gibanju našega gospodarstva v letošnjih prvih štirih mesecih — Koča Popović o odnosih z deželami tabora in o težavah za ureditev temeljnih mednarodnih problemov

Beograd, 27. jun. (Tanjug). — Včeraj je Zvezna ljudska skupščina nadaljevala in končala zasedanje. Na dnevnem redu Zveznega zbora je bilo najprej poročilo o ustvarjanju pogojev za redno izobraževanje visokokvalificiranih strokovnjakov. Predlog je obrazložil član Zveznega izvršnega sveta Krsta Crvenkovski. Zvezni zbor je nato sprejel še zakon o spremembi 6. člena splošnega zakona o univerzah, odločbo o spremembi in dopolnitvi zveznega družbenega plana za 1958, odločbo o dopolnitvi odločbe o obrestnih merah za sredstva gospodarskih organizacij v bankah, in za kratkoročne kredite, ter odločbo o dodelitvi sredstev iz gospodarskih rezerv federacije. Potem je Zvezni zbor potrdil odločbo Zveznega izvršnega sveta o dodelitvi enkratnega dodatka invalidom in koristnikom invalidskih pokojnin kot uredbo o organizaciji in poslovanju Zveznega izvršnega sveta.

Na skupni seji obeh zborov je potem govoril državni sekretar za zunanje zadeve Koča Popović. Nato sta bili na dnevnem redu skupne seje razprava o poročilu Zveznega izvršnega sveta o gibanju gospodarstva v prvih štirih mesecih letošnjega leta ter razprava o spremembah poslovnika Zvezne ljudske skupščine. Ekspoze k poročilu Zveznega izvršnega sveta je podal podpredsednik Zveznega izvršnega sveta tovariš Mijalko Todorović.

Po daljši razpravi je Skupščina soglasno sprejela poročilo. Na koncu je Skupščina sklenila, da bo trajal njen letni odmor od 1. julija do 31. avgusta.

Na seji je Koča Popović odgovoril na vprašanje ljudskih poslancev Milija Radovanovića in Vlada Majhna. Prvi je vprašal, kako Zvezni izvršni svet presoja sedanje odnose med Jugoslavijo in deželami tabora. Vlado Majhen pa mu je zastavil vprašanje, kakšne so sedanje možnosti za ureditev osnovnih mednarodnih problemov in v kaj bodo predvsem usmerjena prizadevanja Zveznega izvršnega sveta v prihodnjem obdobju.

Državni sekretar za zunanje zadeve Koča Popović je v odgovoru med drugim izjavil:

Po večletni dobi normaliziranja in uspešnega prijateljskega sodelovanja so se v zadnjem času brez vsakršne krivde jugoslovanske vlade in v nasprotju z njenimi željami spet pokvarili naši stiki z ZSSR in nekaterimi drugimi vzhodnimi državami, kakor tudi s Kitajsko. Sodeč po poteku, metodah, ostrini in obsegu akcije, ki jo danes vodijo proti naši državi, je treba domnevati, da streme politična vodstva nekaterih izmed teh držav k določenim političnim ciljem, k nadaljnjemu poslabšanju stikov z Jugoslavijo.

V takih primerih, ko krenejo stvari v določeno smer, se navadno nadalje razvijajo po lastni logiki. Kar pa zadeva nas, še vedno nismo mnenja, da se tak neugoden potek ne bi mogel ustaviti, oziroma popraviti. Kolikor prej bodo vsi zainteresirani spoznali njegove negativne posledice, laže bo obvladano tisto negativno, kar se je že pripetilo.

Potek dogodkov, ki so pripeljali do sedanjega stanja, vam je znan in ga ne bom navajal. Če povzamemo dogodke in ravnanje nekaterih izmed vlad tabora proti Jugoslaviji, je jasno, da gre za organiziran pritisk na našo državo in vso našo politiko zaradi vsebine in narave naše samostojne politike. Gre torej za poizkus, da bi v glavnem brez izbiranja sredstev prisilili našo državo, da bi opustila svojo neodvisno politiko in svoj položaj izven blokov. Tu moramo ponoviti, da je naša vlada trdno odločena nadaljevati svojo dosedanjo politiko, ker je trdno prepričana, da je v interesu naših narodov, v interesu miru in njegove okrepitve.

Ugotoviti moramo, da je smer k obračunavanju s tako politiko ne glede na razne argumente ideološkega in drugega značaja, s katerimi jo skušajo opravičevati, izraz politično-taktične koncepcije, ki temelji na izključnosti in je — milo rečeno — nujno povezana vsaj z dvomi o možnosti okrepitve miru z miroljubnimi sredstvi. Z drugimi besedami, ta smer nujno vsebuje elemente politike zanašanja na silo, usmerjanja k taki politiki v reševanju medsebojnih problemov.

Pri nas ne gre, kakor trdijo ponekod v teh državah, za izbiro med politiko bratstva in politiko dobrih sosedskih odnošajev. Pri nas gre za pravico do samostojne politike in do medsebojnih stikov, ki temeljijo na polni enakopravnosti. Očitno je, da je samo na tej podlagi mogoče spraviti odnošaje med državami v stanje, ki bo kakovostno več, kakor so dobri sosedski odnošaji.

Naša dobra volja

Bili smo in ostajamo aktivni zagovorniki politike miroljubne koeksistence, namreč trajnega sodelovanja med vsemi državami in narodi ne glede na razlike v političnih in družbenih sistemih. Zato smo podpirali, podpiramo in bomo podpirali vse akcije, od koderkoli bi prišle, ki prispevajo k okrepitvi miru, ter vsako sporazumevanje, ki ni v škodo suverenim pravicam narodov.

Spričo take naše politike moram odkrito izjaviti, da obžalujemo, da je prišlo do neugodnega razvoja naših stikov z nekaterimi vzhodnoevropskimi državami. Tega razvoja nismo zakrivili, ga tudi nismo želeli in bomo, kar se nas tiče, zastavili tudi v bodoče vse sile, da se ti stiki ne bi še poslabšali, oziroma da bi se začeli ponovno zboljševati. Nismo še izgubili upanja, da bo enako naziranje prevladalo tudi na drugi strani. Da bi bilo to v skupnem interesu in sploh v interesu miru, ne more biti nobenega dvoma.

Negativni pojavi, ki ne utrjujejo miru

V dosedanjih pripravah za konferenco na najvišji stopnji so bili ne glede na mnoge težave, ki so izraz in posledica prej ustvarjenih mednarodnih odnosov in medsebojnega nezaupanja, doseženi določeni pozitivni rezultati. To potrjuje po našem mnenju, da bi bilo z nadaljnjim konstruktivnim prizadevanjem mogoče napraviti prvi korak k trajnejšemu popuščanju mednarodne napetosti. Z druge strani moramo ugotoviti, da so se v zadnjem času pojavili tudi novi negativni elementi, ki upravičeno povzročajo skrb glede neposrednega nadaljnjega razvoja in kažejo na možnost novih zaostritev. Tu mislim predvsem pojave, ki kažejo težnjo poudarjanja elementov politike sile. V potrdilo tega je dovolj navesti dogodke v Indoneziji, Libanonu, Alžiriji, na Cipru, nedavno obsodbo na Madžarskem, pritisk na Jugoslavijo. Vzporedno s tem se ogorčeno nadaljuje nevarno tekmovanje v oboroževanju, instalirajo nova oporišča. Še vedno niso vse države opustile nuklearnih in termonuklearnih poskusov. Sploh se zaostruje blokovska razdvojenost. Takšni pojavi seveda samo otežujejo priprave za konferenco na najvišji stopnji in v pripravah na konferenco prihajajo do izraza spet v večji meri propagandni momenti.

Takšen položaj narekuje potrebo po še odločnejšem poudarku, da ima lahko zelo hude posledice vsake nadaljnje, čeprav samo krajevno poslabšanje mednarodnega položaja, ker še ni nič učinkovitega storjenega za razorožitev in sporazumevanje. Potrebna so torej nova in odločnejša prizadevanja, da bi se tak nevaren razvoj ustavil. To je dolžnost in v korist vseh držav ter vseh miroljubnih sil na svetu. Posebno pa so za to odgovorne velike sile.

Menimo, da bi lahko imele v takih skupnih konstruktivnih prizadevanjih pomembno vlogo države, ki so izven blokov. Takšno vlogo so že nekajkrat imele v preteklosti, čeprav pogosto neopazno, kar govori samo njim v prid. V sedanjem položaju bi bila njihova ustrezna udeležba še bolj koristna in je treba zato pričakovati, da bodo to povsod uvideli. Drugi činitelj, ki se mu ne bo moglo trajno izogibati v reševa-

(Nadaljevanje na 3. strani)

Z DOBRIM GOSPODARJENJEM

in varčevanjem bo moč izpolniti letošnji plan

Iz poročila Mijalka Todorovića na zasedanju Zvezne ljudske skupščine

Tovariš Mijalko Todorović je skraja dejal, da je moč iz poročila sekretariata za splošne gospodarske posle ugotoviti nadaljnji vzpon našega gospodarstva. Gospodarska stabilizacija se kaže zlasti v stabilnosti tržišča in cen, predvsem na industrijskem sektorju, v porastu zalog blaga tako v proizvodnji kakor v trgovini, v rednem zaposlovanju prebivalstva v industriji in drugih panogah izven poljedelstva ter v nadaljnjem naraščanju izvoza in s tem v zvezi v zmanjšanju deficita v plačilni bilanci. Med negativnimi pojavi pa je tov. Todorović podčrtal dvoje: majhen, nezadosten porast produktivnosti dela in majhen, nezadovoljujoč porast življenjske ravni delavcev in uslužbencev.

Poleg teh in podobnih »tekočih« negativnih pojavov in težav, ki se sproti odpravljajo, pa je prišlo tudi do nekaterih nepredvidenih težav, katerih vzroki so izven nas.

To so, prvič, nekatere težave v našem izvozu, nastale ob najnovejšem položaju na svetovnem trgu. Zaradi zmanjšanja konjunkture in zaradi padca cen nekaterih vrst blaga na tujem trgu so namreč nastale težave v prodaji nekaterih vrst našega blaga, hkrati pa tudi potreba po zmanjšanju proizvodnih stroškov in po večjem premiranju izvoza.

Do drugega nepredvidenega problema v našem gospodarstvu je prišlo, ker sta Sovjetska zveza in Demokratična republika Nemčija odpovedali kredite. Gre za pogodbe v višini 285 milijonov dolarjev, ki so bile sklenjene za zelo važne načrte našega petletnega plana. To so: tovarna dušičnih gnojil v Pančevu (zmogljivost 378 tisoč ton na leto), tovarna superfosfata v Kosovski Mitrovici (zmogljivost 250 tisoč ton), rudnika svinca in cinka Srebrnica in Kižnica, rudnik živega srebra Idrija, rudnik premoga in termoelektrarna na Kosovu ter aluminijski kombinat v Črni gori (zmogljivost 50 tisoč ton aluminija na leto).

Enostranska odpoved teh pogodb resno škoduje našemu gospodarstvu, ker smo že precej potrošili za priprave in začeli investirati in ker preusmeritev na druge dobavitelje opreme ter nove projekte zahtevata novo izgubo časa in nove stroške. Še večja pa je posredna škoda, če upoštevamo vpliv tega programa na dru-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Zadnja pot dr. Andrije Štamparja

Danes ob 10 dopoldne bodo pokojnega predsednika Jugoslovanske akademije znanosti pokopali na Mirogoju v Zagrebu

Zagreb, 27. junija. — Pogreb pokojnega predsednika Jugoslovanske akademije znanosti v Zagrebu dr. Andrije Štamparja, ki je umrl v noči med 25. in 26. junijem, bo jutri dopoldne ob 10. uri iz mrtvašnice na zagrebškem Mirogoju. Danes je bila krsta s pokojnikovimi posmrtnimi ostanki izpostavljena v avli Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti v Zagrebu, kjer so se od pokojnika zadnjikrat poslavljali številni kulturni, znanstveni in javni delavci. Prav tako je bil včeraj izbran odbor za pogreb pokojnega profesorja dr. Andrije Štamparja, ki mu predseduje Nikola Sekulić, podpredsednik Hrvatskega sabora. V odboru je med drugimi tudi Josip Vidmar, predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti. V Jugoslovanski akademiji znanosti in umetnosti je bila včeraj tudi komemorativna seja, na kateri je podpredsednik Akademije akademik Marko Kostrenčić v kratkem govoru orisal delo in življenje pokojnega predsednika.

Posmrtni ostanki dr. Štamparja bodo pokopani v družinski grobnici na Mirogoju.

Sožalje predsednika Tita

Predsednik republike Josip Broz-Tito je poslal soprogi pokojnega predsednika Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti dr. Andrije Štamparja naslednjo sožalno brzojavko: »Nenadna vest o smrti našega uglednega kulturnega in javnega delavca dr. Andrije Štamparja me je globoko presunila. Prosim Vas, da v mojem imenu in v imenu Jovanke sprejmete hkrati s člani Vaše družine izraze iskrenega sožalja.«

Predsednik republike je izrazil sožalje tudi Jugoslovanski akademiji znanosti in umetnosti s tole brzojavko: »Ob hudi izgubi, ki vas je doletela s smrtjo dr. Andrije Štamparja, predsednika Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti, sprejmite moje najgloblje sožalje.«

Soprogi pokojnika dr. Dušanki Štampar sta izrazila sožalje tudi predsednik Sabora Hrvatske dr. Vladimir Bakarić in predsednik Izvršnega sveta Sabora Jakov Blažević.

VREMENSKA NAPOVED

za soboto, 28. junija 1958

Postopno izboljšanje do spremenljive oblačnosti. Temperatura ponoči med 6 in 10, v Primorju 14, najvišja dnevna med 18 in 22 stopinj C.

Nad Britanijo, zahodno in severno Evropo se razprostira globoko področje nizkega zračnega pritiska. Drugotno jedro, ki se je ustvarilo nad severno Italijo, pa se pomika prek naših krajev proti severovzhodu.

Z NOVINARSKEGA SESTANKA V DRŽAVNEM SEKRETARIATU ZA ZUNANJE ZADEVE

Pozitivni in negativni elementi

v prizadevanjih za utrditev mednarodnega miru

Pomen bližnjega obiska predsednika Naserja – Težave s konferenco za tehnično kontrolo jedrskih eksplozij — Stiki s Poljsko in z Zahodno Nemčijo

Beograd, 27. jun. (Tanjug) — »Obisk predsednika Naserja pomeni izraz prisrčnega prijateljstva in sodelovanja med našo deželo in Združeno arabsko republiko,« je izjavil predstavnik državnega sekretariata za zunanje zadeve Jakša Petrić na današnjem rednem sestanku z novinarji. V odgovor na vprašanja novinarjev, nanašajoča se na ta obisk, je pripomnil: »Ponovno osebno srečanje predsednika Tita in predsednika Naserja bo omogočilo izmenjavo misli o vprašanjih, ki zanimajo obe deželi in bo nedvomno ugodno vplivalo na nadaljnji razvoj medsebojnih stikov kakor tudi na skupne napore za mir na svetu.«

O napovedi danskega časnika »Berlingske Tidende«, da utegne predsednik norveške vlade Gerhardsen v septembru priti na obisk, je Petrić dejal: »O tem je bilo govora. Predsednik Gerhardsen bo v naši deželi zmerom dobrodošel gost.«

Potem so Petrića vprašali, kaj lahko pove v zvezi z zadnjo spomenico sovjetske vlade, v kateri le-ta zahteva, naj bi morebitna konferenca strokovnjakov, ki naj določijo tehnične ukrepe za kontrolo atomskih eksplozij, privedla do opustitve poskusnih atomskih eksplozij, in s katero je sovjetska vlada praktično odpovedala sodelovanje na konferenci v Ženevi. Petrić je izjavil: »Menimo, da bi bilo škoda, če do sestanka strokovnjakov ne bi prišlo, ker bi takšna konferenca olajšala prizadevanja za splošni sporazum o opustitvi poskusnih jedrskih eksplozij. Upanje, da bi dosegli takšen sporazum, bi bilo seveda mnogo večje, če bi zahodne države takoj opustile te poskuse. S tem, da tega še niso storile, prevzemajo veliko odgovornost pred svetovno javnostjo. Že večkrat smo rekli, da z nobenim razlogom ni moč opravičiti takih nadaljnjih poskusov.«

O obravnavi proti vojnemu zločincu Artukoviću pred okrožnim sodiščem v Los Angelesu je Petrić dejal: »Lahko samo ponovim, da upamo, da bo zadoščeno pravični zahtevi po izročitvi zločinca Artukovića. Tisti, ki Artukovića podpirajo, ne delajo tega zato, ker ne bi bil počenjal zločinov, marveč zato, ker so jih svoj čas odobravali in ker se še zdaj solidarizirajo s tem zločincem in njegovimi zločini.« Na vprašanje nekega novinarja, kaj lahko v tem primeru pove o obrambi, ki si prizadeva zanikati Artukovićevo odgovornost za ustaške zločine, je izjavil: »O Artukovićevih zločinih in njegovi kazenski odgovornosti prepričljivo pričajo sodišču predloženi dokumenti, najprepričljivejši dokaz pa so neštete žrtve in priče tu pri nas.«

V odgovor na vprašanje o najnovejšem razvoju dogodkov v Libanonu je Petrić poudaril, da je to notranja zadeva dežele. »Upamo,« je pripomnil, »da v sedanjem položaju ne bodo ukrenili ničesar, kar bi notranjo krizo v Libanonu sprevrglo v mednarodni spor in povzročilo novo nevarnost za mir na tem občutljivem področju. V tej zvezi zbu-

(Nadaljevanje na 3. strani)

Jugoslovansko-italijanski odbor za narodnostna vprašanja

Beograd, 27. jun. (Tanjug). — V Rimu se bo 1. julija začelo tretje redno zasedanje jugoslovansko-italijanskega odbora, ki je bil ustanovljen na podlagi posebnega narodnostnega statuta, priloženega londonskemu sporazumu o ureditvi tržaškega vprašanja iz leta 1954. Našo delegacijo bo vodil na tem zasedanju svetnik v državnem sekretariatu za zunanje zadeve Berislav Žulj, italijansko pa svetnik v zunanjem ministrstvu Cesare Pasquinelli.

Odbor je posvetovalni organ, katerega namen je prispevati k sporazumevanju med obema vladama kar zadeva zaščito narodnostnih skupin v obeh deželah. Odbor zaseda dvakrat na leto izmenoma v Beogradu in Rimu.

PRED ZASEDANJEM LJUDSKE SKUPŠČINE LRS

Teden razprav in priprav

Skupščinski odbori so pretresali predloge novih zakonskih predpisov iz področja gospodarstva, kulture, organizacije oblasti in sodstva — Priprava predloga resolucije o načelih za usmerjanje stanovanjske izgradnje

Ljubljana, 27. junija. Ves teden so razni skupščinski odbori pretresali razne zakonske predloge, ki jih bo obravnavala in o njih sklepala Ljudska skupščina LRS na zasedanju v ponedeljek, 30. junija. Danes so imeli seje gospodarska odbora obeh zborov in zakonodajni odbor Republiškega zbora. Obravnavali in sklepali so o predlogih zakona o spremembah zakona o sladkovodnem ribištvu, o predlogu zakona o urbanističnih projektih, o predlogu zakona o varstvu kulturnih spomenikov in naravnih znamenitosti in o dopolnitvi zakona o Univerzi v Ljubljani. Vse zakonske predloge so vsi trije odbori osvojili brez bistvenih sprememb.

Oba gospodarska odbora sta na ločenih sejah obravnavala še predlog resolucije o načelih za usmerjanje stanovanjske izgradnje. Predlog resolucije je utemeljil svetovalec Izvršnega sveta Franc Drobež. O predlogu resolucije so ljudski poslanci zelo živo diskutirali in pri tem poudarjali, naj bi v stremljenju za pocenitvijo stanovanjske izgradnje stremeli za večjo storilnostjo gradbincev, zlasti pa, da se ne bi podražili proizvodi industrije gradbenega materiala. Glede tipov stanovanj pa so nekateri menili, da ne bi smeli na račun cenene gradnje zmanjševati udobnosti stanovanj pod tisto mejo, ko se stanovalec več ne počuti v svojem stanovanju »kot doma«.

Govorili so tudi o različnih potrebah po stanovanjih v raznih industrijskih krajih glede na obstoječi stanovanjski sklad.

Popoldne sta se oba gospodarska odbora zbrala na skupni seji in poslušala poročila, ki so jih v imenu posameznih komisij, izvoljenih za pregled nekaterih podjetij v zvezi z zaključnimi računi za leto 1957 dali predsedniki posameznih komisij.

Major Jones spet med nami

Z letalom je včeraj prispel iz Kanade v Beograd major Villiam Jones, ki se je kot prvi šef zavezniške vojne misije spustil pri Bihaču 19. maja 1943. leta in prebil leto dni med partizani v Hrvatski in Sloveniji. Major Jones bo na povabilo Centralnega odbora Zveze borcev Jugoslavije prisostvoval proslavi na Sutjeski.

Primerni pogoji gospodarstva naj zagotovijo modernizacijo prometa

Skupščina Zvezne prometne zbornice je med drugim zadolžila upravni odbor, da izdela takšen sistem prometnih tarif, ki bo omogočil rentabilno poslovanje

Beograd, 27. jun. (Tanjug) V sklepih danes zaključene skupščine Zvezne prometne zbornice je dobil njen upravni odbor nalogo, da v prihodnjem obdobju omogoči ustvariti takšne pogoje poslovanja vseh panog prometa, ki bodo zagotovili napredek, modernizacijo in povečanje zmogljivosti, predvidenih s perspektivnim planom razvoja gospodarstva. Upravni odbor bo predložil pristojnim upravnim organom takšen sistem prometnih tarif, ki bo omogočil rentabilno poslovanje in vskladil cene prevoza potnikov in blaga med posameznimi prometnimi panogami.

Na skupščini so ugotovili, da finansiranje investicij v prometu po letih ni enakomerno razdeljeno v odnosu na skupne investicije po perspektivnem planu. Zato bi bilo treba pri sestavljanju družbenega plana za prihodnje leto to upoštevati. Zvezna prometna zbornica bo proučila obseg, oblike in delovanje privatnega sektorja na vseh področjih prometa, potem pa predlagala ukrepe, ki bi učinkovito preprečili škodljive posledice tega pojava.

V sodelovanju z vsemi interesenti bo zbornica storila vse potrebno, da se številčno, zlasti pa kakovostno zagotovi strokovni kader v prometu. Udeleženci skupščine so menili, da bi morala biti podjetja, ki opravljajo popravila za potrebe cestnega prometa, nadalje bagerska in podobna podjetja člani Zvezne prometne zbornice.

Skupščina je sprejela nov statut zbornice in izvolila nov upravni odbor, ki šteje 25 članov. Za predsednika zbornice je bil ponovno izvoljen Ljubiša Veselinović, za sekretarja pa dosedanji direktor železniške direkcije v Skoplju Spasoje Anatacković.

Ustanovljen Klub zveznih ljudskih poslancev

Beograd, 27. jun. (Tanjug). Na pobudo predsedstva Zveznega odbora Socialistične zveze so včeraj v Zvezni ljudski skupščini ustanovili Klub zveznih ljudskih poslancev. Za predsednika je bil izvoljen Cvijetin Mijatović, za sekretarja Ante Raos, za člane pa Antun Biber, Neda Božinović, Strahil Gigov, Djordje Gvozdenović, Djurica Jojkić, Hajro Kapetanović, Voja Leković, Dragi Stamenković, Ismet Šačiri, Marija Vilfan in Živko Žižić.

Poljska delegacija na avto cesti

Otočec na Krki, 27. jun. (Tanjug). Danes je obiskala gradbišče avtomobilske ceste »Bratstvo in enotnost« delegacija ministrstva za gradbeništvo in industrijo gradbenih potrebščin iz Poljske, ki se že več dni mudi v naši deželi. Gostje so obiskali mladinski naselji v Mokricah in Gmajni, potem pa so se mudili precej časa v glavnem štabu mladinskih delovnih brigad v Otočcu.

Študij na univerzi naj bi trajal štiri leta

Priporočilo Zvezne ljudske skupščine o ustvarjanju nadaljnjih pogojev za redno usposabljanje visokokvalificiranih strokovnjakov

Zvezna ljudska skupščina je na svojem zasedanju izdala poseben družbeno-politični akt, s katerim priporoča republiškim ljudskim skupščinam,njihovim izvršnim svetom in organom upravljanja univerz in fakultet, da vsak na svojem delovnem področju podvzamejo ukrepe, s katerimi bodo zagotovili, da bosta reden pouk in dejanski študij na fakultetah trajala štiri leta in samo izjemno na nekaterih fakultetah največ pet let. V ta namen naj bi najkasneje do začetka letnega semestra šolskega leta 1958-59 ustrezno priredili učne načrte in programe. Nove določbe naj bi tako veljale za študente, ki se bodo vpisali v prvi semester v šolskem letu 1958-59.

Zvezna ljudska skupščina hkrati poziva učne znanstvene kolektive, učitelje in sodelavce na fakultetah, študijske organizacije in študente, da s stalnim trudom in odgovornim delom pripomorejo k uresničenju tega priporočila.

Trgovinsko mrežo razširimo

z združevanjem sredstev v okrajnih merilih

Po razpravi je občni zbor Trgovinske zbornice za LRS sprejel važne sklepe za zboljšanje naše trgovine — Zahvala dosedanji predsednici Mari Dermastia — Novi predsednik Viktor Valič

Ljubljana, 27. junija. — Včeraj dopoldne je zaključil svoje delo občni zbor Trgovinske zbornice za Slovenijo s sprejetjem sklepov po predlogih posebnih komisij, ki so podrobno obravnavale problematiko s posameznih področij blagovnega prometa. Občni zbor je sprejel tudi proračun v višini 53,3 milijona dinarjev in po spremenjenem statutu izvolil 20 članov upravnega odbora. Za predsednika je bil izvoljen Viktor Valič, ki se je zahvalil dosednji predsednici Mari Dermastia za njene zasluge za razvoj zbornice in hkrati izrekel željo, da bi se njeno zdravstveno stanje popravilo in da bi spet aktivno sodelovala v zbornici.

Obsežni sklepi, ki jih je predlagalo sedem komisij, obravnavajo najaktualnejša vprašanja naše trgovine. Predvsem ugotavlja občni zbor občutno zaostajanje razvoja maloprodajne mreže. Trgovina pa spričo finančnih instrumentov ne more zgraditi in urediti novih trgovinskih in skladiščnih prostorov, ker so njena sredstva nezadostna in razdrobljena. Podpreti je treba prizadevanje za uvedbo predpakiranja blaga in v ta namen zagotoviti prednost pri dodeljevanju kreditov. Odkup in promet kmetijskih pridelkov je zdaj urejen na način, ki ustreza tržnim razmeram.

Zelo podrobno so izdelani sklepi glede finančnih vprašanj in sistema delitve dohodka. Skupščina meni, da sedanji sistem docela ne ustreza, ker omogoča nepotrebno povečanje delovne sile. Zato se skupščina nadalje zavzema za svojo prvotno tezo povečati tiste družbene prispevke, ki niso odvisni od dohodka, delitev preostalega dohodka pa prepustiti podjetjem brez poprejšnjega obdavčenja in šele po delitvi izvesti obdavčenje glede na namen, za katerega je bil dohodek razporejen.

Investicijska sredstva trgovine je treba združiti v okrajnem merilu, da jih bo mogoče porabiti za razširitev mreže in za druge večje objekte. To združevanje pa naj sloni na prostovoljni osnovi s tem, da podjetje ta sredstva odstopi za določeno dobo. V ta sklad naj bi se stekala tudi zvišana najemnina za poslovne prostore in pa razlika med višjo in nižjo stopnjo prispevka iz dohodka trgovine.

Občni zbor je sprejel še obsežne sklepe glede kadrov in šolstva z zahtevo za ponovno decentralizacijo sklada za kadre v gospodarstvu, nadalje glede izdajanja učnih knjig in glede ukrepov proti fluktuaciji v trgovini, ki je zavzela ponekod že takšen obseg, da je redno poslovanje trgovine na drobno resno ogroženo.

s.

Šola ljudskega zdravja »Andrija Štampar«

Zagreb, 27. junija (Tanjug). — Odbor za pogreb dr. Andrije Štamparja je danes sklenil, da se bo Šola ljudskega zdravja odslej imenovala po An iju Štamparju. Sklenil je tudi ustanoviti pri tej šoli sklad za štipendiranje zdravstvenih delavcev.

Družbeni plan bomo izpolnili

z dobrim gospodarjenjem in varčevanjem

Izvleček iz poročila Mijalka Todorovića

(Nadaljevanje s 1. strani)

ge činitelje petletnega plana. Tako n. pr. je pogoj za zelo obsežen program razvoja kmetijstva med drugim domača proizvodnja umetnih gnojil, ker jih ne bi mogli dlje časa uvažati v tako velikih količinah.

Vse bomo storili, je dejal tov. Todorović, da bi tudi to nepredvideno težavo v izpolnjevanju našega plana premagali z lastnimi silami in krediti, hkrati pa vztrajamo, da nam je treba gospodarsko škodo, nastalo zaradi neizpolnitve pogodb, popraviti.

Mijalko Todorović govori na zasedanju Zvezne ljudske skupščine

Naša vlada je poslala 3. junija leta 1958 vladama ZSSR in Demokratične republike Nemčije noti, v katerih je rečeno, da ne moremo privoliti v nova odlaganja in da sta vladi teh dveh držav odgovorni za škodo, ki jo tak enostranski postopek povzroča jugoslovanskemu gospodarstvu, ter da menimo, da morajo vse pogodbene stranke spoštovati sprejete obveznosti. Doslej je odgovorila samo vlada Demokratične republike Nemčije. V noti te države je navedeno, da je sporazum od 1. avgusta leta 1956 »rezultat bratske pomoči in medsebojnega razumevanja v družini socialističnih držav«, da »temelji na načelih proletarskega internacionalizma«, da je »zdaj jugoslovanska stran izjavila, da je treba gospodarske odnose povečati po načelih obojestranskih koristi« in da po mišljenju vlade Demokratične republike Nemčije »ne bi ustrezalo odnosom v socialističnem taboru, če bi v sodelovanju izhajali iz načela obojestranskih koristi«. V noti vlade Demokratične republike Nemčije so navedeni torej razlogi in argumenti, ki niso v nikakršni zvezi s klavravamo razpravljati z njimi o razmere skoraj prav gotovo negativno vplivale na letino.

Kljub vsemu temu pa je Zvezni izvršni svet mnenja — če gledamo na gospodarski razvoj in pogodbenih obvez, kar je bistveni element zdravih mednarodnih odnosov. In pri tem bodo vztrajali. Kako bi se moglo mednarodno gospodarsko sodelovanje sploh razvijati, če bi prevladovala praksa enostranskega kršenja pogodb? Resno se vprašujemo, ali je moč z nekaterimi državami sklepati kakršnekoli dolgoročne gospodarske aranžmaje, če ne veš, ali se bodo uresničili.

Tovariš Todorović je zatem dejal, da bodo neugodne vremenske položaj v celoti — da ni potrebno spreminjati osnovnih postavk naše gospodarske politike, da torej niso potrebne spremembe, ki bi, denimo, slabile naša prizadevanja za nenehno dviganje življenjske ravni ter nadaljnji razvoj socialističnih demokratičnih odnosov.

Zatem je tovariš Todorović dejal, da imamo dovolj pogojev za izpolnitev letošnjega družbenega plana. Zato pa so potrebni ustrezni ukrepi na raznih področjih. Gibljejo naj se v dveh glavnih smereh: k nadaljnjemu povečanju proizvodnje na vseh področjih in na tej podlagi povečanje izvoza ter k dobremu gospodarjenju in varčevanju povsod, kjer je mogoče.

Objektivne težave omejujejo dotok novincev na posameznih fakultetah

Na seji univerzitetnega sveta so sprejeli načelni sklep o omejitvi vpisov v prvi letnik, hkrati pa sklep, da podrobno pregledajo stanje na posameznih fakultetah in s tem seznanijo tudi Izvršni svet

Ljubljana, 27. junija. — Včeraj je bila pod vodstvom predsednika Franceta Perovška ži. redna seja Univerzitetnega sveta, ki so na njej razpravljali o napredovanju in imenovanju novih univerzitetnih učiteljev, o omejitvi vpisa novincev na nekatere fakultete, o Inštitutu za sociologijo, univerzitetni založbi in skladu za dograditev Študentskega naselja.

Zmogljivost posameznih fakultet je premajhna, da bi lahko sprejele tolikšno število novincev, kolikor se jih bo, kot kaže, vpisalo v naslednjem študijskem letu. Svet je načelno razpravljal o vpisu novincev na posamezne fakultete in sklenil, naj študijska in gospodarska komisija skupaj s fakultetnimi sveti podrobno pregledata dejansko stanje posameznih fakultet in seznanita o tem tudi Izvršni svet. Kot kaže, se zaradi objektivnih težav na posameznih fakultetah spričo velikega števila novincev ne bo mogoče dosledno ravnati po zakonu o univerzah, ki predvideva neomejen vpis. V skladu s tem bo treba po načelnem sklepu Univerzitetnega sveta v študijskem letu 1958/59 omejiti vpis v prvi letnik. V zvezi s tem je bil sprejet tudi predlog Medicinske fakultete, da se v prihodnjem šolskem letu lahko brez natečaja vpišejo na to fakulteto samo novinci, ki so opravili višji tečajni izpit z odličnim uspehom.

V naslednji točki je Svet obravnaval predlog nekaterih profesorjev o ustanovitvi Inštituta za sociologijo kot manjše znanstvene ustanove na univerzi. Ta inštitut naj bi se sistematično in na podlagi metod inštitutskega dela ukvarjal s teoretičnimi in metodološkimi osnovami družbenih ved. Inštitut ne bo imel samo raziskovalnih in znanstvenih nalog, temveč tudi pedagoške, saj bo skrbel za vzgojo visokokvalificiranih strokovnjakov na področju sociologije in sorodnih znanstvenih panog, kot sta na primer novinarstvo in publicistika. Studentje filozofske, pravne in ekonomske fakultete naj bi navajal k študiju sociologije, hkrati pa skrbel za predavatelje družboslovja na srednjih in strokovnih šolah. Svet je obravnaval pravila tega inštituta in po razpravi soglasno sprejel predlog o ustanovitvi.

Fakultete za rudarstvo, metalurgijo in kemijsko tehnologijo so predlagale ustanovitev odseka za nekovine, vendar pa je zaradi pomanjkanja materialnih sredstev preložil razpravo o tem in predlagal, naj bi fakultete podrobneje proučile svoj predlog. Potem je svet sklenil ustanoviti univerzitetno založbo, ki naj bi skrbela za izdajanje in razmnoževanje najrazličnejših učnih pripomočkov za univerzo, posamezne fakultete in sorodne ustanove in zavode.

Pereči stanovanjski položaj študentov Ljubljansek univerze je narekoval tudi ustanovitev sklada za dograditev Študentskega naselja. V najkrajšem obdobju bo treba zgraditi v Študentskem naselju še 4 stolpnice, ambulanto, stanovanjsko hišo za uslužbence in zdravstveni dom. Sredstva za dograditev pa bodo morali prispevati tudi okraji, občine, večja podjetja in druge republike, od koder prihajajo študentje na našo univerzo. Ob koncu so razpravljali še o telesnokulturni vzgoji študentov in na predlog Univerzitetnega odbora ZSJ ustanovili posebno komisijo, ki se bo v prihodnje ukvarjala s temi problemi.

Mednarodni študentski seminar v Ljubljani

Ljubljana, 27. jun. (Tanjug). Od 30. julija do 6. avgusta bo v Ljubljani četrti mednarodni študentovski seminar, na katerem bodo sodelovali predstavniki študentov kakih 20 narodov.

Ne samo zdravljenje temveč tudi preventiva

Včeraj je predsedstvo Zveze sindikatov zdravstvenih delavcev Jugoslavije razpravljalo o osnutku zakona o organizaciji zdravstvene službe

Beograd, 27. jun. (Tanjug). Danes je bila v Beogradu seja predsedstva Zveze sindikatov zdravstvenih delavcev Jugoslavije. Na njej so obravnavali osnutek zakona o organizaciji zdravstvene službe, osnutek zakona o visoki šoli za fizio in delovne terapevte ter pravilnik o sistematizaciji mest v zdravstvenih ustanovah.

V razpravi so posvetili posebno pozornost družbenemu upravljanju v zdravstvenih ustanovah. V organe upravljanja zdravstvenih postaj v podjetjih je treba voliti ali delegirati člane delavskega sveta, sindikalne podružnice in člane kolektivov, ki so nosilci splošnih družbenih koristi. Razen organov družbenega upravljanja je treba v nekaterih primerih izvoliti tudi posvetovalna telesa. Člani predsedstva so zlasti poudarili potrebo, da novi zakon o organizaciji zdravstvene službe zadolži zdravstvene ustanove, da se razen zdravljenja prebivalstva ukvarjajo tudi z njegovo preventivno zaščito. Na seji so poudarili, da je treba izdati zakon o višjih strokovnih šolah za fizio- in delovne terapevte, v katerih se bodo usposabljali kadri za funkcionalno usposabljanje telesno poškodovanih ljudi.

Seje predsedstva so se udeležili tudi člani študijske delegacije sindikata zdravstvenih delavcev Poljske, ki proučujejo naš sistem družbenega samoupravljanja, organizacijo in delo naše zdravstvene službe.

Naposled!

Zaradi nevarnosti za zdravje so prepovedali uporabo vode »atomskih toplic« — Prepoved bi lahko prišla že leto dni prej

Pred dnevi si je ogledala vrelec Harina Zlaka posebna slovensko-hrvatska komisija, v kateri so bili med drugimi tudi glavna sanitarna inšpektorja LR Hrvatske in LR Slovenije, zastopniki turizma in gostinstva OLO Celje ter predstavniki okoliških občin. Ugotovili so ,da je uporaba vode iz tega vrelca, ki ga zlasti od lani obiskujejo od blizu in daleč, nevarna za zdravje ljudi, ki bi se kopali ali pili vodo iz njega. Uporabo vode iz vrelca Harina Zlaka so zato strogo prepovedali, dokler ne bodo opravili vseh asanacijskih del. Najbrž bo karantena v atomskih toplicah trajala vso letošnjo sezono, ukrepe pa bodo izvajali zlepa ali zgrda.

Vsi ti ukrepi komisije so seveda pravilni, koristni, predvsem pa nujni. Žal le, da prihajajo s tolikšno zamudo in pa novih primerih obolenj. Naš tisk je že lani opozarjal na razne škodljive posledice do skrajnosti nehigienskih »atomskih toplic«, ki so postale prava kulturna sramota. Trajalo pa je skoraj leto dni, da si je ustrezna komisija atomski čudež od blizu ogledala. Upajmo, da ne bo trajalo še enkrat toliko, preden bodo njeni sklepi uresničeni.

Jugoslovanska dneva na svetovni razstavi

Bruselj, 27. jun. Danes dopoldne je podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Rodoljub Čolaković s pozdravnim nagovorom svečano začel jugoslovanska dneva na svetovni razstavi v Bruslju. Po pozdravnem govoru je zbor Doma JLA zapel tri Tajčevičeve pesmi, nakar so si gostje ogledali paviljon, ki je izpopolnjen z novimi razstavnimi predmeti. V teku dneva so z uspehom nastopili orkester Beograjske filharmonije in zbor Doma JLA s sodelovanjem Zinke Kunčeve, Melanije Bugarinovičeve, Dušana Cvejića, Dušana Popoviča in Miroslava Čangalovića ter zagrebški solisti z Antonom Janigrom.

Dušan Kveder veleposlanik v Indiji

Beograd, 27. jun. (Tanjug). — Predsednik republike Tito je imenoval za jugoslovanskega veleposlanika v Indiji dosedanjega veleposlanika v državnem sekretariatu za zunanje zadeve Dušana Kvedra. Včeraj ga je sprejel na Brionih. Sinoči je veleposlanik Kveder odpotoval v Indijo.

Obsodbe in protesti

Pariz, 27, junija (Tanjug) — Znana francoska kulturna delavca Henri Lefebvre in Claude Roy sta na sestanku Odbora za obrambo ostro protestirala proti usmrtitvi Imra Nagya in njegovih tovarišev. Lefebvre je v svojem govoru med drugim dejal, da je ta dogodek »nenadno zastrl perspektive, ki jih je nakazal XX. kongres KPSZ in ki sicer niso bile nikoli popolnoma pojasnjene.« Menil je, da označuje ta usmrtitev v »političnem smislu prelom z Jugoslavijo, katere socialistične izkušnje so poleg drugih izredno dragocene. Usmrtitev označuje prav tako globok nesporazum, če ne tudi prelom med socialističnimi in bandunškimi deželami«.

Fiziolog Lefebvre je bil prejšnji teden za leto dni izključen iz KP Francije zaradi sodelovanja v »Klubu levice«, književnik Roy pa je bil že lani izključen iz partije, ker se ni strinjal z njeno oceno madžarskih dogodkov.

Kjöbenhavn, 25. jun. (AFP). Biro danske Socialnodemokratske stranke, ki mu načeluje ministrski predsednik Hansen, je poslal madžarskemu poslaništvu v Kjöbenhavnu protest zaradi usmrtitve Imra Nagya in njegovih tovarišev. V protestu je rečeno, da bi nadaljevanje takšne prakse le še bolj zaostrilo mednarodno napetost.

POBUDA LIGE ZA OBRAMBO ČLOVEŠKIH PRAVIC

Ali bo Meyeru uspelo

zbrati francosko levico proti de Gaullu?

Pariz, junija

Daniel Meyér, vodja leve struje v Socialistični stranki Francije in njen bivši poslanec, je pozval »nekomunistično levico« v Franciji, naj se združi in razglasi svoje cilje, da bi zbrala okrog sebe republikance in demokrate, ki čakajo na njen program. Ko je bil Meyér izključen iz stranke, kjer se je kar naprej boril proti Guyu Molletu, je odložil svoj poslanski mandat in se ves posvetil »Ligi za obrambo človeških pravic«. V njenem imenu je pozval razcepljeno francosko levico, naj se zbere ter formulira svoj skupni program in cilje.

To je prvi poskus z levice, ki napoveduje pregrupiranje in zbiranje republikanskih sil. Vtem ko je desnica, ki napoveduje, da bo namen volilne reforme spraviti velike stranke v ugodnejši položaj v škodo malih, že marsikaj ukrenila, da bi se zbrala, je ostala levica doslej nedejavna.

Meyérovemu pozivu so se odzvale doslej v glavnem tiste stranke na republikanski levici, ki so bile že vnaprej obsojene, da bodo v novi zbornici izginile. Odzvali so se prvaki levičarskih strank, ki v zbornici nimajo svojih predstavnikov. Radikalni socialist Mendès-France in opozicijska prvaka Socialistične stranke Verdier in Duprec sta že privolila, da se pridružita Meyérovi akciji. Enako so storili Konfederacija krščanskih sindikatov in celo nekateri politiki iz Generalne konfederacije dela, ki je pod vplivom komunistov. Ti se zdaj prepirajo z enim izmed njenih sekretarjev, Pierrom Lebrunom. Doslej so imele vse akcije, katerih namen je bil združiti nekomunistično levico, zelo omejen obseg, ker so lahko računale samo s sodelovanjem ljudi zunaj strank. Tako Socialistična stranka kakor KPF sta se postavili nasproti tem akcijam na brezkompromisno sovražno stališče. Mendès-France pa je zmerom živel v upanju, da bo lahko Radikalno-socialistično stranko speljal na svojo pot. Zdaj je izgubil sleherno upanje, da bi iz nje napravil jedro, okrog katerega bi se zbrala francoska levica. Meyérova akcija pa ima mnogo več upanja, da se posreči.

Za zdaj je še omejena na sondiranje terena in na proučevanje. Od tega, kdo se bo odzval Meyérovemu pozivu, je odvisno, ali bo svojo akcijo nadaljeval ali ne, ali bo postavil minimalni program in zavzel stališče nasproti KP Francije in De Gaullu. Ali bo obravnaval KPF kot stranko francoske levice, sodeloval z njo in v kakšni obliki, do katere meje, ali pa se bo odpovedal temu sodelovanju, je vprašanje, ki je že od nekdaj velik problem v vseh akcijah za združitev levičarskih sil in ki lahko odloči tudi v Meyérovemu poskusu.

Na kakšno stališče se bo postavil Meyér nasproti De Gaullu? Na tisto, ki se je zanj odločila KPF: fašistična diktatura ali socialisti. Čakati z eno nogo v vladi, z drugo pa v opoziciji? Vsekakor ne eno ne drugo ni stališče, ki bi ga sprejel Mendès-France. Njegovo se bistveno razlikuje od Bourdesovega, ki je bliže stališču KP Francije kakor Verdierovo in Duprecovo.

Ena izmed pomembnih grupacij z nekomunistične levice, ki ji načeluje direktor »France Observateura« Claude Bourdes, ki ima precejšen vpliv na leve intelektualce, se še ni odzvala Meyérovemu vabilu. Bržčas meni, da pritiče njegovi zvezi socialistične levice vloga hrbtenice, ob kateri naj bi se zbrala vsa francoska levica, ker je bila ta zveza doslej edina skupina, ki je stala nekako med KPF in Socialistično stranko. V svojih vrstah je zbrala predvsem disidente iz obeh velikih strank. Ni se ji pa posrečilo, da bi poslala v zbornico vsaj enega svojega poslanca. *B. P.*

KOČA POPOVIĆ V ZVEZNI LJUDSKI SKUPŠČINI

Vloga dežel zunaj blokov

v uveljavljanju aktivne koeksistence v mednarodnih odnosih

(Nadaljevanje s 1. strani)

nju mednarodnih problemov, posebno pa problema razorožitve, je OZN.

V okviru takšne potrebe bo naša vlada povečala svoja prizadevanja in akcijo za popuščanje mednarodne napetosti. Današnje stanje mednarodnih odnošajev še bolj poudarja upravičenost politike aktivne koeksistence, katere glavna vsebina je borba za najširše mednarodno sodelovanje, za ohranitev in okrepitev nacionalne neodvisnosti vseh držav, majhnih in velikih, za nevmešavanje v notranje zadeve drugih, kar je vse med seboj tesno povezano.

Politika aktivne koeksistence, s katero je prežeto naše celotno prizadevanje na mednarodnem področju, se v današnjem položaju še bolj izrazito vsiljuje kot objektivna nujnost in edina stvarna podlaga, ki more zagotoviti trajen mir. Zato je takšna naša politika tudi iskrena in nimamo razloga, da bi tako ne delali tudi v prihodnje. Težave in ovire, na katere zadeva vsak dan, ne dokazujejo njene nerealnosti, temveč stopnjo odpora, ki ga je treba premagovati, in veličino prizadevanj, ki so potrebna.

Prav zato se Jugoslavija odločno zavzema, da bi se nadaljevala pogajanja in da bi se sploh maksimalno okrepila prizadevanja za širše mednarodno sporazumevanje.

Na vprašanje predsednika Stambolića sta ljudska poslanca Milija Radovanović in Vlado Majhen izjavila, da sta zadovoljna z odgovorom državnega sekretarja za zunanje zadeve.

Čestitka grškemu prestolonasledniku

Atene, 27. jun. (Tanjug). Jugoslovanski veleposlanik v Atenah Mita Miljković je danes obiskal grškega dvornega maršala Levidisa in mu izročil čestitko predsednika republike za prestolonaslednika Konstantina ob njegovi polnoletnosti in napredovanju v oficirja.

Demonstracija v Kalkuti

Kalkuta, 27. jun. (AP). Okrog 500 pripadnikov indijske socialistične stranke Pradža je včeraj demonstriralo pred sovjetskim konzulatom in protestiralo proti usmrtitvi Imra Nagya. Demonstrante so zaustavile policijske pehotne in oklopne sile. Incidentov ni bilo.

JEDRSKE RAKETE NA ENIVETOCU

Washington, 27. jun. (Reuter) Komisija za atomsko energijo je proglasila področje okrog pacifiškega otoka Enivetoc za jedrsko ogroženo, ker bodo ondod v kratkem preizkusili več raket na kratke razdalje z jedrskimi naboji. Vse ladje so bile opozorjene, naj se izognejo temu področju, ki obsega v premeru 720 km. Poskusi bodo trajali tri do štiri tedne.

SPOPAD V GORAH NA CIPRU

Nikosia, 27. jun. (AFP) V jugozahodnih gorah sta se včeraj spopadla skupina pripadnikov EOKA ter oddelek britanskih čet, ki so tu začele »čistiti teren«. Britanci trdijo, da so v spopadu padli štirje ciprski Grki.

VELEPOSLANIK ZAR V BEOGRAJSKEM RADIU

Pomen drugega obiska

predsednika Naserja v Jugoslaviji

Beograd, 27. junija (Tanjug). Prvi veleposlanik ZAR v Jugoslaviji Sabet Aris je napisal za radio Beograd članek o bližnjem obisku predsednika Naserja v Jugoslaviji.

V nekaj dneh, pravi Sabet Aris, bomo imeli dva zelo pomembna dogodka. Prvi bo ponovni sestanek predsednika Tita in predsednika Naserja, drugi pa druga obletnica trojne brionske konference, na kateri so se zbrali predsedniki Naser, Nehru in Tito. Bližnji sestanek predsednikov Tita in Naserja bo nov prispevek k stvari miru in k poglobitvi stikov med obema deželama.

Zadnji dve leti so se odigrali po svetu zelo važni dogodki. Politika, katere smernice so bile že na brionskem sestanku, ima še vedno svojo polno veljavo in pomen. Nanjo niso mogli vplivati, ne napad na Egipt, ne pritisk na Sirijo, ne netenje upora v Indoneziji. Na politiko sodelovanja niso vplivale ne številne zarote, ki jih kujejo tu in tam, ne lažna in neutemeljena propaganda, ne politika gospodarske blokade. Na politiko, ki se naslanja na koristi ljudstva, na koristi osvobodilnih sil na svetu, niso mogle vplivati nobene imperialistične spletke.

Združitev Egipta in Sirije v arabsko republiko, pravi veleposlanik Sabet Aris, je krepko potrdila načela, po katerih sta se ravnali naši dve deželi in ki jih zdaj uveljavlja vlada ZAR, katere rojstvo je najvažnejši dogodek v arabski zgodovini. O tem so se v nekem smislu izpolnile težnje, ki že stoletja navdajajo Arabce.

Na koncu članka je Sabet Aris poudaril, da bosta bližnji obisk predsednika Naserja in njegovo srečanje s predsednikom Titom pomenila novo podporo politiki aktivne koeksistence. Zato vsi miroljubni narodi sveta skupaj z narodi Jugoslavije in ZAR pozdravljajo ta pozitivni korak obeh državnikov.

Poslanik Vošnjak pri Ulbrichtu

Berlin, 27. jun. (Tanjug). Jugoslovanski poslanik v DR Nemčiji Mitja Vošnjak je bil pri podpredsedniku vlade in prvem sekretarju CK Enotne socialistične partije Walterju Ulbrichtu in imel z njim razgovor.

Dag Hammarskjöld v Bejrutu

Mirnejše vzdušje v OZN

v zvezi s položajem v Libanonu

New York, 27. jun. (AP). Takoj po vrnitvi v New York je imel generalni sekretar OZN Hammarskjöld več sestankov z delegati nekaterih dežel v OZN. Najprej je govoril s Cabotom Lodgom, potem se je sestal s Pearsonom Dicksonom, z delegatom ZAR Omanom Lutfijem in s švedskim delegatom Jaringom. Govorili so o Libanonu. Medtem se je tudi libanonski zunanji minister Malik vrnil iz Washingtona v New York in se prav tako sestal s Hammarskjöldom. Cabot Lodge je po sestanku s Hammarskjöldom izjavil, da ne pričakuje takojšnjega sklicanja Varnostnega sveta. Podobno mnenje je izrazil tudi Dickson.

Sodeč po nekaterih vesteh je Hammarskjöld sklenil povečati število opazovalcev v Libanonu. Holandija, Italija, Burma in Cejlon so v načelu že privolile, da pošljejo 300 opazovalcev v Libanon. V zahodnih delegacijah v OZN so čedalje bolj prepričani, da je libanonska vlada pretiravala v presoji sedanjih dogodkov, ko je zahtevala pomoč v boju proti upornikom. Čudijo se, da libanonska vlada ni v polni meri uporabila svojih čet v boju proti njim, preden je predložila ta primer OZN.

V Bejrutu je predsednik Libanona Kamil Šamun sinoči izjavil, da je Hammarskjöld v nedavnih razgovorih z njim izrazil optimizem glede vloge in uspeha opazovalcev OZN v Libanonu.

Upor se pa nadaljuje

Bejrut, 27. jun. (AP). Tu so se sinoči znova razvneli srditi boji med vladnimi četami in uporniki. Najmočnejše streljanje je bilo slišati iz središča mesta, okrog predsedniške palače ter iz muslimanskega okraja Baste, ki ga imajo uporniki trdno v rokah. Slišati je bilo tudi eksplozije bomb. V spopadih so vladni oddelki uporabljali oklopnike in metalce min. Pozneje so uporniki še enkrat osredotočili napade na središče mesta, kjer stoji palača predsednika republike. Po polnoči pa je pokanje ponehalo. Tudi drugod po mestu je bilo več eksplozij in požarov.

Eden izmed devetih indijskih vojaških opazovalcev, major Rikadži Bida, je bil včeraj ranjen, ko je blizu sirske meje z jeepom zavozil na mino. Rana ni nevarna. Z njim se je peljal še en opazovalec, ki pa ni bil ranjen.

Predstavnik opazovalcev OZN v Libanonu Galo Plaza sinoči ni hotel potrditi vesti, da so ugotovili, da so začeli s sirskega ozemlja s topovi obstreljevati libanonske objekte. To je trdil pred dvema dnevoma predsednik Libanona Šamun na sestanku z novinarji. Rekel je, da so Sirci s topovi streljali na libanonsko obmejno vas Maržapun vpričo opazovalcev OZN. Galo Plaza je izjavil, da ne more potrditi, da so granate priletele s sirskega ozemlja. Opazovalci nadaljujejo preiskavo. Pač pa je rekel, da vodja upornikov Kemal Džumblat ni dovolil opazovalcem OZN, da bi prišli na ozemlje, ki je pod oblastjo upornikov. Medtem so opazovalci OZN v glavnem zaključili organizacijske priprave za svoje delo v Libanonu. V poročilu o tem pripominjajo, da je zdaj v Libanonu 94 opazovalcev.

Prepričani so, da bo izpolnitev njihove naloge v veliki meri pripomogla, da bo nastal v Libanonu položaj, v katerem bo ljudstvo lahko samo uredilo svoje notranje zadeve.

Menado osvobojen

Djakarta, 27. jun. Poveljstvo indonezijske vojske je objavilo, da so vladne čete zavzele Menado, zadnje utrjeno uporniško oporišče na severnem Celebesu. Mesto je bilo v rokah upornikov, odkar je v februarju upor začel.

Pereča vprašanja

na sestanku novinarjev v našem državnem sekretariatu za zunanje zadeve

(Nadaljevanje s 1. strani.)

jajo resne skrbi vesti in napovedi o možnosti tuje intervencije.«

Umik francoskih čet iz Tunizije je Jakša Petrić označil za ukrep, ki je sam po sebi pozitiven. Na vprašanje, kako presoja poročilo o tuniški konferenci Tunizije in Maroka ter alžirske Fronte narodne osvoboditve je Petrić dejal: »Za pametno in konstruktivno. Znano je, da s simpatijami spremljamo prizadevanje narodov Severne Afrike, da bi se izpolnile njihove upravičene težnje.«

Na vprašanje, ki se je nanašalo na obisk skupine jugoslovanskih planerjev pod vodstvom namestnika direktorja Zveznega zavoda za gospodarsko planiranje Nikole Čobeliča na Poljskem, je Petrić izjavil: »Do sestanka predstavnikov Zveznega zavoda za gospodarsko planiranje in predstavnikov poljske planske komisije je prišlo na podlagi sklepov jugoslovansko-poljskega odbora za gospodarsko sodelovanje, po katerih je bil ta sestanek v načrtu. Na njem bodo izmenjali izkušnje s področja planiranja.

Potem je Petrić sporočil, da se bodo jugoslovansko-avstrijska pogajanja v okviru mešane komisije nadaljevala v začetku julija.

Danski časnik »Berlingske Tidende« je nedavno poročal, da Jugoslavija želi dobiti dansko in norveško gospodarsko pomoč, ker daje malim državam glede pomoči prednost pred ZDA, zaradi katere jo Sovjetska zveza venomer napada. O poročilu tega časnika je Petrić dejal: »Jugoslavija se je zmerom zavzemala za razširitev obojestranskega koristnega gospodarskega sodelovanja z drugimi deželami«.

Spričo dejstva, da bo trgovinska pogodba med našo deželo in Zahodno Nemčijo 30. junija potekla, je neki novinar vprašal, ali bo naša vlada sprožila pobudo, da bi prišlo do novih gospodarskih sporazumov za leto 1958-59. »Gospodarski stiki in trgovinska menjava blaga z Zahodno Nemčijo«, je izjavil Petrić »so se razvijali normalno in obe strani sta izpolnjevali svoje pogodbene obveznosti. Menimo, da so dani pogoji za nadaljnji razvoj teh stikov, k čemur bi pripomogla tudi obnova trgovinske pogodbe«.

Na koncu so Petrića vprašali, kako komentira vest hamburške »Die Welt« iz bonnskih vladnih krogov, da je možna obnova diplomatskih stikov z Zah. Nemčijo. Odgovoril je, da nima kaj dodati k izjavi na prejšnjem sestanku. »Menimo, da je v korist obeh dežel, da se diplomatski stiki obnove«.

Naše stališče

o madžarski delegaciji na ženevski konferenci Mednarodne organizacije dela

Ženeva, 27. junija (Tanjug). Mednarodna konferenca dela je na včerajšnji plenarni seji s 142 : 48 glasovom in ob 29 vzdržanih odklonila verifikacijo pooblastil madžarske delegacije in tako izključila madžarske delegate s konference. Jugoslovanska delegacija je glasovala za verifikacijo pooblastil madžarske delegacije.

V zvezi s tem glasovanjem je jugoslovanski delegat dr. Jože Potrč obrazložil jugoslovansko stališče. Med drugim je rekel, da jugoslovanska vladna delegacija v obravnavanju tega vprašanja ne veže formalnega priznanja pooblastil z drugimi vprašanji. Konferenca ni pristojna, da bi oporekala ustavnost vlade v deželi, ki je članica Mednarodne organizacije dela. Jugoslovanska vlada je v diplomatskih stikih z vlado, ki je svoji delegaciji izstavila ustrezna pooblastila in zato bo glasovala za njih verifikacijo. Ta glas, je rekel dr. Potrč, pa ne pomeni, da se jugoslovanska delegacija strinja z zadnjimi nehumanimi ukrepi madžarske vlade. Nasprotno jih globoko obžaluje. Usmrtitev Imra Nagya in tovarišev ni samo dejanje, ki zasluži splošno obsodbo, marveč je tudi nepopravljivo prekršila sporazum med Jugoslavijo in Madžarsko in vplivala na novo zaostritev mednarodnih odnosov.

Tudi jugoslovanski delavski delegat Ašer Deleon, sekretar Centralnega sveta Zveze sindikatov, je obrazložil svoje stališče ob tem glasovanju o verifikaciji mandatov madžarskih delavskih delegatov in je med drugim dejal: »Jasno je, da mora biti človek ogorčen spričo takšnega procesa in smrtne obsodbe Imra Nagya in tovarišev, kajti podobni ukrepi pomanjkanje humanizma, kakor tudi kršitev mednarodnih obveznosti in dane besede škodujejo mednarodnemu delavskemu gibanju in ga kompromitirajo.«

Tri glavna vprašanja

ki jih De Gaulle namerava rešiti še to leto

Pariz, 27. jun. (AFP). Francoski premier De Gaulle je nocoj po radiu in televiziji izrazil upanje, da bodo še pred koncem leta rešena tri glavna francoska vprašanja, to je Alžirija, finančno in gospodarsko ravnotežje ter ustavne reforme. De Gaulle je dejal, da želi Francija rešiti bodočnost Alžirije s samimi Alžirci, ki se bodo na referendumu lahko izrekli o ustavni reformi, zatem pa tudi »v enotnem volilnem telesu, kjer bo glas vsakega posameznika enakovreden.«

De Gaulle je nadalje rekel, da morajo predvidene ustavne reforme postati sredstvo za izognitev »katastrofalnim krizam, v katerih je Francija omahovala sredi dvomov svojih državljanov in ironije vsega sveta«. Dodal je, da želi njegova vlada zgraditi »sodobno deželo — polno sile in sredstev — kakršna je potrebna svetu, da bi se rešil katastrofe.« Francoski premier je nadalje izjavil, da jamči, če bo francoski narod potrdil načrte o novih ustanovah, da bodo oblastva še pred koncem leta lahko prevzela nase vso odgovornost. Po njegovih besedah je zdaj zadnja priložnost uvesti v Franciji gospodarsko in finančno stabilnost.

Novo miniranje

dvojezičnega šolstva na Koroškem

Dunaj, 27. jun. (Tanjug). Skupina poslancev Socialistične stranke je izročila predsedstvu Zveznega zbora pismeni predlog o spremembi šolske uredbe na Koroškem, sprejete 3. oktobra 1945, s katero je deželna vlada zajamčila dvojezično šolstvo za avstrijske in slovenske otroke. Predlog zahteva strogo omejitev poučevanja v slovenščini na osnovnih in srednjih šolah.

Predlagali so, naj bi koroško deželno vlado pooblastili, da v treh bistvenih točkah spremeni sedanjo šolsko uredbo: 1. slovenščina naj ne bo obvezen predmet za otroke od četrtega razreda osnovne šole dalje, 2. za učence v višjih razredih osnovnih in srednjih šol naj pouk v slovenščini ne bo obvezen, 3. učencev naj proti volji staršev ali skrbnikov sploh ne zavezujejo k pouku v slovenščini.

Predlog je predsedstvo Zbora že predložilo parlamentarnemu odboru, ki ima opravka z dvojezičnim šolstvom na Koroškem.

MODERNO JE PRIŠLO S STARIM NAVZKRIŽ

NOVE METODE IN LEPI USPEHI ZDRAVLJENJA V TESNIH PROSTORIH NEVROLOŠKE KLINIKE V LJUBLJANI — LETOS NAČRTI, PRIHODNJE LETO PA ADAPTACIJA IN RAZŠIRITEV PROSTOROV

● Prav tako kot druge bolezni ● so tudi živčna obolenja resna ● in huda zadeva. Toda kljub ● temu, da dandanes že mladi ● radi govorijo o »uničenih živ- ● cih«, »strašni nervozi«, »skraj- ● ni živčni izčrpanosti« in po- ● dobnem, imajo ljudje o živčnih ● obolenjih dokaj nepravilne ● predstave. Hitro bi dobili od- ● govor, če koga vprašamo, kdo ● se zdravi na Nevrološki kliniki:

»No, pač tisti, ki so do kraja živčni in nervozni.«

Tako mnenje pogosto slišijo od bolnikov tudi zdravniki na kliniki:

»Zakaj sem pri vas, zakaj me boste vi zdravili? Saj nisem živčen — ohromel sem.«

Bolnik sam niti ne ve, da je v obolelih živcih krivda njegove težave, včasih izredno hude zaradi tumorjev, kapi, obolenja hrbtnega mozga itd.

ZA STARIMI ZIDOVI V SKRAJNO SLABIH POGOJIH

Bil je eden izmed mnogih, bolnik, ki so ga pred nedavnim pripeljali na kliniko. Popolnoma hrom, z negibnimi rokami in nogami. Občutil je še mnogo huje to, kar zdravi dokaj neprizadeto ugotavljamo: skrajno tesnobo, pomanjkanje prostora v zastareli stavbi in tisoč drobnih težav, ki so zvezane s tem. Razburjal se je, ker je bil na hodniku večen nemir, razgovori osebja, obiskovalcev, bolnikov...

In v sobi — razen njega še 14 bolnikov. Z njim vred nekaj takih, ki bi nujno potrebovali lastno sobo, ker je značaj bolezni tak, da potrebuje bolnik bodisi posebno nego, ali popoln mir, ali celo izolacijo zaradi trenutnih duševnih motenj. Pa še nekaj je našega bonika zelo motilo. Ni mogel razumeti, zakaj včasih zdravniki preiskujejo bolnika kar v bolniških sobah, zakaj jih tu tudi zdravijo z masažo in drugače, za kar bi bil potreben poseben prostor.

ZA SEDAJ NI MOČ DRUGAČE

Zdravniki so vedeli, da so njegove pritožbe upravičene. Nič kolikokrat so bili v zadregi, ker imajo na kliniki kar štiri velike bolniške sobe, v vsaki po 14 postelj, samo nekaj manjših in le eno z eno samo posteljo. Skrajno tesni prostori za fizioterapijo, za to, tako učinkovito zdravljenje. V majhnem prostoru za fizioterapijo se vrstijo bolniki ves dan, da ni moč vzdrževati potrebne higiene, pa še kljub temu mora včasih zdravstveno osebje pomagati bolniku kar v bolniški sobi. Kot so ovirani bolniki pri zdravljenju, se morajo tudi zdravniki zadovoljiti samo z najnujnejšim. Tako imajo v isti sobi laboratorij, knjižnico, vaje s študenti, izpite, hkrati je tu preiskovalnica za bolnike in strokovna posvetovalnica za zdravniški kader. Vedno je tudi vprašanje, kam razmestiti nove aparature, kajti moderno zdravljenje si utira pot tudi v te stare prostore, to pa zato, da bi bilo zdravljenje čim hitrejše in bolj učinkovito.

KJER ODPOVE MOČ ČLOVEKA, POMAGA PRECIZNA APARATURA

Sedaj je klinika dobila novo električno aparaturo, s katero merijo pri bolniku hitrost potekanja živčnega dražljaja. Zdravniki tako lahko zvedo, ali bo moč bolnika sčasoma ozdraviti ali ne, hkrati pa tudi to, katera sredstva, zdravila in različne metode zdravljenja so najbolj učinkovite. Drug aparat prav tako potreben za hitro in točno ugotavljanje bolezni, jim izdeluje Inštitut za elektrozveze. Kam bodo postavili ta elektromiograf, ko bo gotov, pa še ne vedo. Stiska s prostori jim je tudi vse doslej branila, da bi že začeli delo z radioaktivnimi izotopi, ki bi jim bili v pomoč zlasti pri ugotavljanju in odkrivanju tumorjev na možganih.

Razumljivo je, da imajo nove metode za proučevanje bolezni velik vpliv na hitro in učinkovito zdravljenje. O tem ve povedati pohvalo nešteto bolnikov.

ZDRAV JE ZAPUSTIL BOLNIŠNICO

Po treh mesecih zdravljenja je silno hvaležen, tudi bolnik, ki se le težko vživel v razmere na kliniki. Spet je hodil in roke so bile spet sposobne za delo. To pa seveda ni osamljen primer. Ljudje, ki jih je n. pr. prizadela možganska kap ter se znajdejo tako rekoč že na pragu smrti, sedaj zahvaljujoč se novim metodam zdravljenja, pogosto popolnoma ali vsaj delno okrevajo, to pa zlasti zato, ker je z aparaturami mogoče v razmeroma kratkem času ugotoviti okvaro in ker se v fizioterapiji poslužujejo modernih metod. Tudi vnetje hrbtenjičnega mozga, za katerim pogosto obolijo zlasti mladi ljudje, je bolnike včasih obsodilo na dosmrtno hromost. Sedaj s telovadbo, elektriziranjem, masažo in zdravili preprečujejo, da bi sklepi otrpnili in največkrat zapustijo bolniki kliniko popolnoma zdravi.

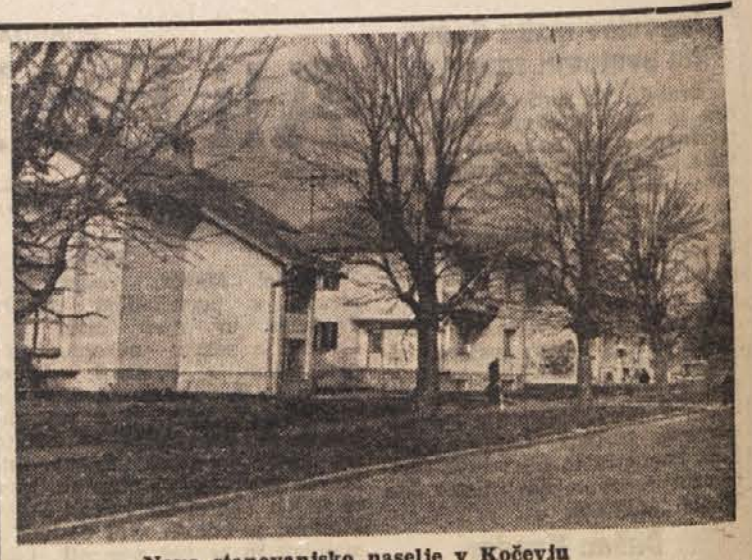
KLINIKO BODO TOLIKO RAZŠIRILI IN DOPOLNILI, DA BO LAŽE IZPOLNJEVALA SVOJE NALOGE

Nujne potrebe so narekovale, da so že lani načelno sklenili, da bo treba prostore preurediti, stavbo pa dvigniti za eno nadstropje. Letos bodo izdelali načrt, že prihodnje leto pa bodo začeli z zidarskimi deli z investicijskimi sredstvi, ki jih ima uprava klinik. Preuredili bodo bolniške sobe, kar je pri njihovem delu nujno potrebno, razširili bodo prostore za fizioterapijo, uredili prostore za preiskave z novimi aparaturami ter laboratorije, kjer bo možno tudi znanstveno raziskovalno delo. V kleteh, kjer za sedaj stanuje še osebje, pa bodo pripravili nekaj nujnih prostorov za zdravstveno osebje, garderobe, kopalnice in drugo. Vsa preureditev jim bo vsaj začasno olajšala delo, omogočila hitrejše in širše raziskovalno delo.

M. N.

Kljub težavam s prostori skušajo na nevrološki kliniki uvesti kar najudobnejše in najučinkovitejše metode zdravljenja

Novo stanovanjsko naselje v Kočevju

Po labirintu cen na Kočevskem

Zakaj 4 namesto 50? Približne kalkulacije ali hlastanje za dobičkom — Delo po pogodbi — plačilo po samovolji — »Ribniška ščipalka« in z desno roko v levi žep — Včasih je dobro, da se z višjo ceno ne zadovoljiš

Splošno gradbeno podjetje »Zidar« v Kočevju je v prisilni upravi in se težko vleče iz zagažene poti. Primanjkljaj znaša več milijonov in zato gleda podjetje na vsak dinar, da ga prav obrne. Da bi si olajšalo stanje, je celo svoje stranske obrate (mizarstvo, kleparstvo in druge) osamosvojilo v posebno obrtniško podjetje »Dom«.

IZKORIŠČANJE MATIČNEGA PODJETJA IN ...

Odnosi med »Zidarjem« in »Domom« še niso urejeni. Prisilni upravitelj »Zidarja« vse račune podjetja »Dom« spravlja v posebnem predalu, kjer se medijo. Pravi, da se mora pomeniti zaradi previsoko zaračunanih storitev in materiala. Tipičen primer, ki ga vodja »Zidarja« navaja, je ostritev »špic«, ki jo »Dom« zaračunava po 80 din za komad. »Dom« računa vse delovne ure povprečno po 300 din. To pomeni, da njegov kovač ne naostri niti štiri špice v eni uri. Upravnik »Naravnega kamna« v Ljubljani je izjavil, da dober orodni kovač lahko naostri tudi po petdeset špic v eni uri.

Pri »Zidarju« so dalje navajali, da jim »Dom« zaračunava material po povišanih cenah in nanje nabije še 8 ali 10 odstotkov za manipulativne stroške. V računih je moč videti, da je na primer časopisni papir (odpadni) po 90 din, bencin po 80 din, jelov les po 28.000 din itd. Pri »Zidarju« pravijo, da je »Dom« že marsikateri račun popravil in prav to navajajo kot primer nepravilne kalkulacije. Tako so pokazali na primer račun, ki ga je »Dom« toliko popravil, da je izdal dobropis za skoraj 17 % zaračunane vsote.

... DRUGA STRAN MEDALJE

Vodja »Doma« priznava, da je dejansko tako računal, kakor pravijo pri »Zidarju«. Trdi pa, da so vse cene za material iste, kot jih je dal »Zidar«, ko jim je ob ločitvi prepustil skladišče. Še več: »Zidar« jim po novem računa na primer cement po 15 in 16 din s pribitkom 8 odstotkov, mivko pa nad tri tisoč dinarjev prav tako s pribitkom 8 odstotkov, čeprav je cementa povsod dovolj po 14,5 din in je mivka v Ljubljani po nekaj nad tisoč dinarjev franco skladišče kupca.

Glede povprečno zaračunanih ur pa pravi, da jih zaračunavajo po približni kalkulaciji, ker doslej kot novo podjetje nimajo še bilance, da bi vedeli, koliko jih stane delovna ura. Zato na primer, če se pri »Zidarju« razburjajo, da so jim računali po 300 din uro za nakladanje kamiona, ki so ga opravili kvalificirani delavci, so jim prav tako računali na primer strojno uro v mizarstvu ali drugem obratu.

TUDI DRUGOD NI BOLJE

Pri strojnih urah se je vodja »Doma« izgovarjal, da jih verjetno računajo še celo prenizko. Pokazal je med drugim specifikacijo računa, ki jim ga je poslal rudnik za štiri strojne ure za rezkanje ročice pri skobeljniku. Strojna ura je zaračunana po 600 din, nanjo pa je pribito 240 % režije — z drugimi besedami, strojna ura stane okrog 2000 din.

Pri »Domu« so dalje navedli kooperacijo s podjetjem »Avto-Kočevje« za izdelavo kamionskih prikolic. »Avto-Kočevje« jih baje prodaja po 2,900.000 din. »Dom« naj bi prispeval po pogodbi tretjino izdelka po obsegu, za četrtino izdelka pa po teži (največ drobnega dela) in za vse to dobi šestino prodajne cene vozila.

NAJDRAŽJI LES SREDI GOZDA

Pri »Domu« so dalje pokazali račun poslovne gozdarske zveze za rezane jelove deske 252 mm 29.500 din za kubični meter. Gre za vagonsko količino, ki jo je podjetje prevzelo v skladiščih kmetijskih zadrug Kočevje, Žlebič in Ribnica.

Na poslovni zvezi v Kočevju pravijo, da je les tudi po 33.000 din, da sami zaslužijo po 500 din pri kubiku (zdaj 5 %, kot so povedali v Ribnici) in da ostane drugo zadrugam. V Ribnici so povedali, da poslovna zveza napiše samo račun, ker zadruga sama ne sme prodajati lesa.

S tem lesom pa je približno takole, kakor so nam povedali strokovnjaki: kmet dobi sečno dovoljenje za posek lesa za svoje potrebe. Navadno mu vedno ostane kaj razrezanega lesa in tega on proda tako, da doplača vse takse in druge dajatve. Po navadi je to najboljši les. Doslej so ga odkupovale kmetijske zadruge. Kmetijska zadruga v Ribnici ga je plačevala najdraže po 23.000 din, pa tudi mnogo manj. Les so nato sortirali in zadruga je imela

Težko oprtane »Ribnčane Urbane«, kot ga vidimo na sliki, bo kmalu treba z lučjo iskati

po pet in več tisoč dinarjev čistega dobička pri kubičnem metru. V Kočevju so s tem dobičkom po izjavi upravnika zadruge sezidali zadružni dom.

MAJHEN PRIMER Z DROBNIM ARTIKLOM

LIP Ribnica proizvaja v svojem galanterijskem obratu ščipalke za perilo. Lani so jih proizvedli skoraj deset milijonov po lastni polni ceni 1,99 din za komad. Prodajajo jih za izvoz in tudi za domače potrebe po 2,08 din. Potrošniki v Ribnici pokupijo letno morda nekaj sto ducatov ščipalk. V LIP pravijo, da so ponudili trgovski mreži v Ribnici svoje ščipalke, ki bi jih prodali po okroglo dva dinarja. Trgovci se za ščipalke niso zmenili, kljub temu pa so se pojavile v trgovini v Ribnici ribniške ščipalke baje po 4,5 din. Kako? LIP jih je prodalo poslovni zvezi, ki jih je vskladiščila v Velikih Laščah, nato pa prodala podjetju »Rog« v Novo mesto. »Rogov« potnik pa jih je nato pripeljal v Ribnico. Bile pa so še enkrat dražje. Razlika pa je le bila — v Ribnici so ribniško blago prodajali pod drugo firmo, češ da so ščipalke iz Delnic.

VČASIH SE PA BLAGO NA POTI TUDI POCENI

Pri LIP so doživeli tudi obraten primer. Blago je potovalo in potovalo in čimbolj je potovalo, tem cenejše je bilo. »Tehnometal« iz Ljubljane jih je stalno zalagal z jeseniško žico za peresa pri ščipalkah. Cena žice je bila okrog 190 din. Pred časom pa jim je »Tehnometal« poslal žico in jo zaračunal skoraj sto dinarjev draže. Pri LIP so reklamirali najprej telefonično, nato pismeno. »Če niste zadovoljni s ceno, vrnite nam blago,« so jim odgovorili. In so jim blago vrnili. Kmalu zatem, pravijo pri LIP, so kupili isto žico (skladiščnik jo je spoznal po nekaterih znamenjih na kolobarjih) od podjetja »Merkur« iz Kranja — po stari ceni.

●

● Človek, ki se nekoliko pobliže ● pozanima za cene tega ali onega ● blaga, zve še marsikaj. Zve, re- ● cimo, kako postane jeseniška žica ● ali betonsko železo na Reki uvozno ● blago in zato nekaj deset dinarjev ● dražje. Zve, kako nakupovalci na- ● kupujejo les slabše vrste, obraču- ● navajo ga pa za boljšega, zve, ● kako KZ Ortnek in Gregor proda- ● jata v Škofjo Loko hlode za ja- ● ganje pod firmo hlodov za luščе- ● nje, zve za sto raznih drobnih in ● manj drobnih špekulacij prodajal- ● cev in kupcev. Ne zve pa še, kako ● da ti ljudje ne pomislijo na to, da ● s takim početjem goljufajo pred- ● vsem sami sebe. Glede tega bi bilo ● dobro, če bi se posamezna pod- ● jetja le med seboj porazgovorila. ● Morda bi celo koristilo, da bi jim, ● vsaj ponekod, do sporazuma po- ● magala tržna inšpekcija. M. St.

Rapsodija vode v modrem

»Bele vode« na robu Beograda, kjer »operejo« dnevno 80 milijonov litrov savske vode — Najvažnejša beograjska tovarna — Delavci v belih haljah — Voda »vre« pri temperaturi 10 stopinj Celzija

Nekdaj je bila Sava pri Beogradu tako motna, da bi bila lahko mlajša sestra kitajske Rumene reke. Tovarna »Bele vode« pa »opere« oziroma prečisti v 24 urah 80 milijonov litrov savske vode. Naprave te tovarne so na zemlji in pod zemljo: obratni stroji, laboratorij; povsem moderna tovarna, ki pa ima le 38 delavcev. Oblečeni so v bele halje in delajo nenehno 365 dni na leto. Tovarna ima seveda tudi svoj delavski svet. V tovarni je čisto kot v lekarni in prijetno kot na Kalemegdanu.

Človek ima vtis, da je prišel v park. Takoj za vhodom je vodnjak nenavadne oblike. Iz dvignjene kupole brizga veliko število tankih curkov vode. V šest večjih betonskih bazenov priteče skoz »debelo« podzemno cev okrog 680 litrov savske vode na sekundo. Vodo potem razkrajajo z aluminijevim sulfatom. Na vodi nastajajo majhne kroglice blata, ki padajo na dno bazenov. Temu pravijo koagulacija. Voda ostane v bazenih dva, pet ali tudi do sedem dni. Vsake tri mesece jo navadno izpustijo iz bazenov, da spravijo iz njih blato.

POPOLNOMA HLADNA VODA »VRE«

Ko stopimo v poslopje zraven bazena, zagledamo osem velikanskih »loncev«, polnih vode. Ti »lonci« so dejansko peščeni prečiščevalci. Polnijo jih z vodo iz betonskih bazenov. Skozi pesek na dnu od časa do časa pihajo zrak in tako prečiščujejo vodo. Zrak prihaja na površino vode v obliki majhnih in velikih mehurjev. Tako se zdi, kot da voda v teh »loncih« vre, v resnici pa je popolnoma hladna, njena temperatura je okoli 10° C. Vodo potem klorirajo, tako da je tudi bakteriološko čista.

Proces s tem še ni končan. Prečiščena savska voda je »mehka«, premalo ima soli. Zato jo mešajo s »težko« vodo iz vodnjakov. Tako dobijo dobro pitno vodo. Vodo iz vodnjakov dovajajo po cevi, skozi katero priteče okrog 220 litrov vode na sekundo.

KONČNO — »GOTOV IZDELEK«

Vodnjaki pršijo vodo v tisoče drobnih kapljic, obarvanih z ultravioletnimi žarki. Rapsodija vode — v modrem! Tu železo v vodi oksidira, nato vodo filtrirajo, nekje pod zemljo pa se meša s prečiščeno savsko vodo. Takšno vodo potem »transportirajo« na Zvezdarno, najvišji kraj v Beogradu, nato pa pod pritiskom teče po tisočih beograjskih vodovodnih cevih.

R. S.

O beograjskem Kalemegdanu, starodavni trdnjavi, kjer je danes sredi lepega parka vojni muzej, stoji v knjižici o Beogradu takole zapisano: »Obiščite Kalemegdan in si oglejte metamorfozo orožja v cvetju!«

Splošna stiska s prostori otežkoča delo zdravstvenemu osebju ter preprečuje vsakršno udobnost hudo bolnim pacientom. Na sliki vidimo tesen hodnik, kjer ni moč vzdrževati osnovnega reda in potrebnega miru

Neizkoriščene možnosti

Čebele bi lahko postale zelo pomemben činitelj v našem izvozu, če bi v celoti izkoristili izredno ugodne pogoje za čebelarstvo pri nas. Po popisu iz leta 1955 je bila Jugoslavija po številu panjev — skupno jih ima 740.000 — na četrtem mestu v Evropi. Povprečno pridobimo na leto od 2300 do 4000 ton medu, ki ga izvažamo v velikih količinah. Lani smo na primer izvozili nad 1,3 milijona kilogramov medu v vrednosti 188 milijonov dinarjev.

Strokovnjaki pa trdijo, da bi lahko čebele nabrale na travnikih, pašnikih, v gozdovih in sadovnjakih okrog 40 milijonov kg medu na leto — desetkrat več kot zdaj. V tem primeru bi lahko z izvozom medu dobili 6 do 7 milijard deviznih dinarjev, kar je več, kot znaša vrednost lanskega izvoza tobaka ali črne metalurgije.

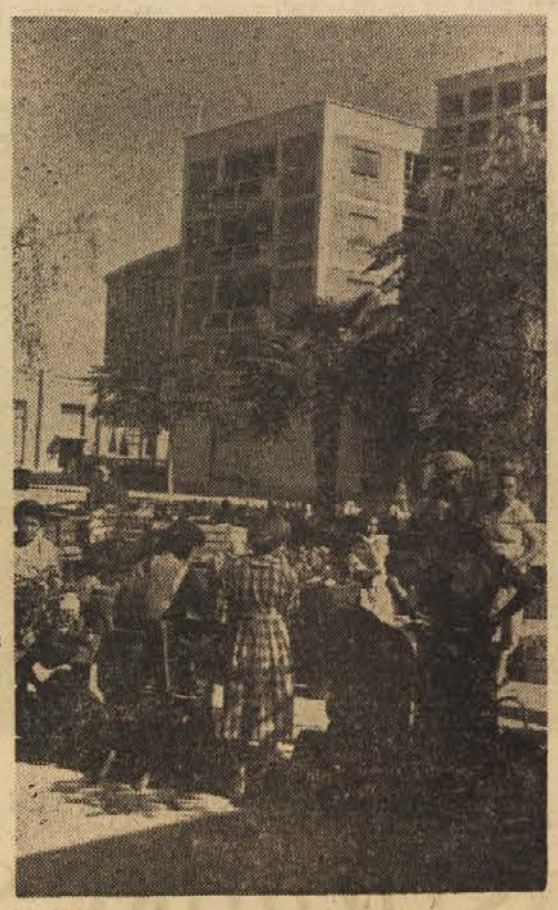
OKRAJ KOPER — POSVETOVANJE KOMUNISTOV-GRADBINCEV

Mobilizacija subjektivnih sil za najboljšo izpolnitev gradbenih del

Koper, 27. junija. — Na pobudo okrajnega komiteja ZKS je bilo včeraj posvetovanje aktiva komunistov gradbincev. Posvetovanja, ki ga je vodil okrajni sekretar ZKS Albert Jakopič, so se udeležili vsi vodilni predstavniki gradbenih podjetij, podjetij za proizvodnjo gradbenega materiala, prometnih podjetij ter drugih, ki s svojo dejavnostjo neposredneje sodelujejo v gradbeni dejavnosti. Po okvirnem poročilu direktorja Zavoda za stanovanjsko izgradnjo Marka Rainerja so podrobneje analizirali dosedanje delo in problematiko gradbeništva v koprskem okraju.

Perspektivni petletni načrt koprskega okraja nakazuje v gradbeništvu bistveno izpremembo strukture investicij. Gradbene investicije bodo do leta 1961 z vsakim letom bolj in bolje usmerjene v objekte družbenega standarda, zlasti po dokončni dograditvi »Tomosa«. Predvsem bodo gradbene investicije usmerjene v graditev stanovanj v mestih ob obali in drugih industrijskih središčih.

Po analizi celotne problematike so na posvetovanju sprejeli sklepe, ki zavezujejo komuniste gradbince, da bodo kot subjektivna sila storili vse, da se razmere v gradbenih podjetjih in podjetjih, ki sodelujejo v gradbeništvu, tako urede, da bo mogoče kar najbolje opraviti veliko nalogo prihodnjih let: zgraditev objektov družbenega standarda. (ž)

Tržnica v Kopru

BRALCI NAM PIŠEJO

Zakaj nas vabite na takše prireditve?

Koprski hotel »Galeb« je v sredo zvečer povabil Kopračane na koncert lahke glasbe s sodelovanjem Marjane Deržajeve. Koncert z radijskim snemanjem je bil napovedan za 20. uro na letnem vrtu hotela. Privabil je precej Kopračanov, ki radi poslušajo to zvrst glasbe. A še pred začetkom je obiskovalce minila dobra volja zaradi nerazumljivo birokratičnega odnosa. Namesto navadnih vstopnic so morali kupovati blagajniške bloke ter jih celo podpisovati. Tako se je stvar kajpada hudo zavlekla, dokler je bil namreč urejen »finančni odnos« med obiskovalci in hotelom. Namesto ob napovedani uri se je koncert začel šele ob 21.45. Po tem nejevoljnem čakanju pa tudi koncert ni mogel popraviti vtisa in zadovoljiti poslušalcev. Prireditev je bila čisto navadna godba s plesom, mimo tega pa še tako slabo ozvočena, da ni govora o kakem blagoglasju. Sredi prireditve so mnogi obiskovalci prireditev zapustili. Nekateri tako, da so na blagajniške bloke napisali: »Hvala lepa za takšno prireditev!« in bloke pustili na mizah.

(mj)

S KOPRSKEGA TRŽIŠČA

Manj blaga in vztrajne cene

Ceprav je po suši že padlo nekaj dežja in so kulture vedro oživele, se položaj na tržišču ni kdove koliko spremenil. Suša je le opravila svoje. Vrtnin in sočivja ni v izobilju, kakor ob normalnih letinah. Po kmetijskih zadrugah poteka odkup z nekakšno zadržanostjo. Kolikor proizvajalci prodajo, gre takoj v denar. Zaman bi po zbirnih bazah in skladiščih iskali večje količine blaga. Kamioni iz Ljubljane, Maribora, z Reke in celo iz Zagreba po dva, tri dni čakajo, da se »nakaplja« vsaj nekaj blaga. Nekoliko boljši je položaj s sadjem. Žal pa so češnje, ki so obilneje obrodile, že pri kraju. Zgodnje hruške pa so razmeroma drage, še bolj pa prve breskve, ki so pa še prav redke.

Na koprski tržnici ni ponudba tolikšna, kot je bila ob tem času lani. Blaga je, če tako rečemo, za sproti in je kupčija končana razmeroma zgodaj dopoldne. Potrošnik nikakor ne more dočakati, da bi cene začele popuščati. Malone pri vsem blagu so cene vztrajne in imajo celo rahlo tendenco naraščanja. Šolate ne dobite ceneje kot po 100 din, paradižnik stare 100 do 120, zeleni fižol 120 do 130, novi krompir od 50 do 60, čebula 50 do 60, jedilne bučke 40 do 60, kumare 80 do 90. Češnje se drže na 40, medtem ko stanejo hruške od 70 do 90, redke breskve pa v teh prvih dneh od 160 do 180 din. Drugih vrtnin je na tržnici prav malo ter so razmeroma drage. (ž)

Blizu osem tisoč mladih vlagateljev

Mimo drugih nalog skrbi Zadružna hranilnica in posojilnica v Celju tudi za širšo propagando o varčevanju med šolsko mladino. Z zelo načrtnim delom so v celjskem okraju dosegli, da so že na 45 šolah ustanovili šolske hranilnice. Razdelili so 260 kolektivnih hranilnikov ter posameznikom več kot 2.800 kovinskih hranilnikov. Od skupnega števila 14.420 vlagateljev hranilnih vlog je več kot 7.800 dijakov in učencev.

MARIBORSKI ZAPISEK

Vrtičkarstvo ali vrtnarstvo

Živilski trg je slabo založen. Ni tega, ni onega. To je v Mariboru dokaj pogosta tožba. Zdaj naj bi težavne probleme preskrbe mesta s poljedelskimi pridelki rešilo enotno trgovsko podjetje. Toda to je samo del rešitve, kajti glavni problem začne pri pridelovalcih povrtnin in pridelkov. Zanimanje za pridelovanje povrtnin je zelo majhno pri kmetijskih gospodarstvih in zadrugah. Bili so celo primeri, ko so kmetijska gospodarstva opuščala gojenje vrtnin in oddajala vrtove v najem zasebnikom. To je do neke mere razumljivo, saj je hotelo vsako gospodarstvo urediti svoje temeljne panoge. Za vskladanje potrebe mestnega trga pa bi bilo vendarle koristno, ko bi v Mariboru proučili, kakšen je položaj vrtnarij in vrtov, ki jih imajo zasebniki. Dejansko je živilski trg glede povrtnin odvisen večidel od zasebnikov in delno od vrtnarij.

Mariborsko vrtnarstvo se ni kdovekaj premaknilo naprej. Zasebni in mestni vrtovi, ki so raztreseni po vseh koncih mesta, slabo opremljeni za mehanizacijo, so ostali v predvojnem obsegu, ali pa jih je celo manj. Zasebni kmetovalci v okolici, ki gojijo povrtnino, so pravzaprav za založenost živilskega trga odločilni. Takšno stanje je vse prej kot dobro.

Velika mesta po svetu težijo za tem, da ustvarijo prave kombinate za gojenje povrtnin, pa tudi cvetja. Tipičen primer za to je dunajska mestna vrtnarija, ki je velik, moderno urejen kombinat. Tu proizvajajo vse povrtnine in najrazličnejše cvetje, ki ga celo izvažajo. Pri nas so skoraj vsa mesta brez večjih vrtnarij, niti jim v gospodarstvu ne dajejo pomena, ki ga imajo in bi ga lahko imele. Pri nas lahko v pravem pomenu besede govorimo o vrtičkarstvu, zelo raztresenem, neurejenem, slabo opremljenem in zapostavljenem. Tak je primer tudi z mariborskim vrtičkarstvom. Skromne parcele mestne vrtnarije, ki pa ima, če pogledamo javne nasade, odlične vrtnarje, ne pomenijo resne gospodarske postavke.

Kljub temu ima Maribor na svoji periferiji dovolj dobre zemlje in pogojev, da bi razvil pravo vrtnarsko gospodarstvo, ki bi lahko pokrilo skoraj vse potrebe živilskega trga. Nelogično je, da se kmetijska gospodarstva v okolici mesta, ali v mestu samem ukvarjajo s kmetijstvom na podoben način, kot ona na podeželju. Tak je primer s kmetijskim gospodarstvom v Zrkovcih ali Radvanju. Prav lahko bi eno celo gospodarstvo preusmerili v vrtnarstvo, zajeli večje površine zemlje in postavili objekte, ki jih sodobno vrtnarstvo potrebuje. Kdor meni, da je tako gospodarjenje nerentabilno, najbrž ne pozna sodobnega vrtnarstva po svetu. Kajti razen najrazličnejših povrtnin za dnevne potrebe trga, je moč v takem kombinatu uspešno gojiti cvetje, celo eksotično, ki ga danes sodobne vrtnarije izvažajo za devize po vsem svetu.

Sedanje vrtnarije in vrtičkarstvo v Mariboru ne pomeni mnogo. Podoba pa bi se precej spremenila, če bi to vprašanje proučili s širših vidikov. Mesto ima vsekakor vse pogoje, da bi lahko med prvimi začelo uresjevati veliko vrtnarsko gospodarstvo. To bi imelo odločilen vpliv na založenost trga in cene, manj trgovina, od katere mnogi preveč optimistično pričakujejo, da bo edina rešila vsa vprašanja. Probleme trga s poljskimi pridelki je treba prvenstveno reševati s stališča proizvodnje, šele potem s stališča trgovske organizacije. Ne bi bilo napak, ko bi v Mariboru proučili možnost za organizacijo velikega vrtnarskega gospodarstva. Nedvomno bi bilo treba v to vključiti predvsem kmetijska gospodarstva na mestnem področju, ki naj ne bi postavljala hlevov in sejala takoj za mestnimi hišami in tovarnami velike površine žitaric, pač pa to zemljo uporabila za gojenje vrtnin.

-dV

OKRAJ NOVA GORICA

Študij gradiva VII. kongresa ZKJ

V goriškem okraju razpravljajo o pomenu VII. kongresa ZKJ že nekaj časa na najrazličnejših sestankih, predavanjih in konferencah. Z gradivom se seznanjajo komunisti ter tudi člani Socialistične zveze, LMS in drugih organizacij ter društev. Danes bodo na Lokvah zaključili drugi seminar za člane sekretariatov Občinskih komitejev ZKS, dalje predsedstev Okrajnega zadružnega komiteja LMS in Okrajnega sindikalnega sveta ter sekretarje nekaterih večjih osnovnih organizacij ZK.

Oba seminarja je obiskovalo skupaj okoli 90 vodilnih političnih delavcev iz vseh dvanajstih občin, na njih pa so jim člani predavateljskega aktiva pri Okrajnem komiteju ZKS posredovali v petih temah vse kar je najvažnejšega v novem Programu ZKJ. Zdaj naj bi gojenci pripravili v posameznih osnovnih organizacijah podrobno proučevanje Programa ter tudi drugega gradiva s kongresa.

Člani ZKS iz vrst šolnikov naj bi proučevali gradivo v okviru aktivov prosvetnih delavcev, ki jih zdaj snujejo pri Občinskih komitejih Zveze komunistov. V Ajdovščini in Šempetru na spodnjem Vipavskem so taka aktiva že ustanovili. Šolniki se bodo ob pomoči te nove oblike združevanja tudi laže posvečali stvarni razpravi o svojih poklicnih vprašanjih.

M. D.

OKRAJ KRANJ

Hotel »Razor« pod prisilno upravo

Na zadnji seji je Občinski ljudski odbor Jesenice razpravljal o predlogu perspektivnega plana Okrajnega ljudskega odbora Kranj. Predlog okrajnega plana je odbornikom razložil predsednik OLO Kranj Vinko Hafner. Eden izmed odbornikov je vprašal, ali je realno pričakovati, da se bo v razdobju teh petih let narodni dohodek povečeval povprečno na leto za 7,3 %, kakor je predvideno v planu. Tovariš Hafner je pojasnil, da ta pričakovanja temeljijo na sprostitvi novih kapacitet, ki bodo začele obratovati v prihodnjih letih: tako računajo, da bo »Iskra« zaradi rekonstrukcije tovarne povečala svojo proizvodnjo za dve tretjini, dalje je v teku rekonstrukcija tovarne gumijevih izdelkov »Sava« iz Kranja itd. Tako se bo po teh predvidevanjih zadnji dve leti petletnega plana narodni dohodek hitreje povečeval in bodo nadoknadili zamujeno.

Nadalje je bil na dnevnem redu seje predlog za razrešitev direktorja hotela »Razor-Slavec« v Kranjski gori. Predlog za ta ukrep je dal na osnovi poročila komisije za pregled zaključnega računa Svet za gostinstvo in turizem ObLO Jesenice. Kot glavni razlog za razrešitev direktorja tovariša Lavtarja navaja poročilo nesposobnost direktorja in prekomerno vdajanje pijači. Direktor je dopuščal v podjetju precejšen nered in med uslužbenci ni užival zadostne avtoritete. Uvedba prisilne uprave je sicer bolj akt opreznosti kakor pa trenutna gospodarska potreba; ljudski odbor se hoče pravočasno zavarovati pred večjo izgubo. Gospodarski uspeh lanskega leta je bil namreč kaj ugoden, saj so poslovno leto zaključili s skoraj milijon dinarjev presežka.

Po obširni razpravi se je odbor končno zedinil, da razreši direktorja hotela »Razor-Slavec«, v podjetju pa uvede prisilno upravo.

Na seji so razpravljali še o raznih drugih vprašanjih. Med drugim so pooblastili Svet za blagovni promet ObLO, da vodi evidenco in kontrolo cen na drobno nekaterim osnovnim živilom ter da s tem v zvezi izdaja ustrezne odločbe. Vse zadevne odločbe pa mora svet predložiti ljudskemu odboru v potrditev na prihodnji seji.

Kr

V Radečah cinemaskope

Kinematograf v Radečah je nabavil aparaturi za predvajanje filmov po kinemaskopskem sistemu, ki so ga obljubili občinstvu že lani. Sedaj čakajo samo še na ustrezne objektive in kot vse kaže bodo radeški ljubitelji filma že v avgustu gledali filme na širokem platnu.

Lepi uspehi v kovinarski šoli

Letošnje šolsko leto v industrijsko kovinarski šoli v Trbovljah je končano. Skupni šolski uspeh kaže, da je 78,79 odstotkov izdelalo razrede, medtem ko jih ima 21,21 odstotkov popravne izpite.

Krmne rastline za strniščne posevke

Nedavna suša je tudi v severnem Primorju močno prizadejala zlasti travnike in kmetijski strokovnjaki sodijo, da bodo kmetovalci zaradi tega pridelali letos okoli 30 do 40 odstotkov manj sena. Posledice bi bilo deloma moč zmanjšati s tem, da bi namesto običajnih strniščnih posevkov po žetvi sejali več krmnih rastlin. Inženir Jelačin, kmetijski strokovnjak na Goriški poslovni zvezi vabi prek »Ljudske pravice« kmetovalce, naj sejejo zlasti sirk, pitnik, rdečo deteljo ter druge krmne rastline, ki ustrezajo značaju tukajšnjega kmetijstva.

Zlasti je to potrebno v Vipavski dolini in na Krasu, kjer bodo letos zaradi suše pridelali najmanj krme ter bi pomanjkanje slednje prihodnjo zimo in pomlad utegnilo resno ogrožati živinorejo.

M. D.

Češnje z Goriškega za italijansko industrijo

Letošnja sezona češenj se bliža koncu. Odkup pridelka je v glavnem zaključen in kmetovalci bodo morda prinesli na trg le še manjše količine poznejših češenj. Bilanca pridelka, odkupa in izvoza še ni znana do zadnjih podrobnosti, vendar lahko posredujemo nekaj zaključkov.

Zaradi nizkih odkupnih cen bo precej slabih češenj tudi letos ostalo na drevesih ter jih bodo kmetovalci morda le še ponekod otresli in prekuhali v žganje. Večje količine pridelka so trgovska podjetja izvozila v obe Nemčiji, Avstrijo in sosednjo Italijo. »Primorje export« je do četrtka prodalo raznim italijanskim podjetjem 280 ton slabših češenj za industrijsko predelavo. V prihodnjih dneh bi lahko izvozili v Italijo še kakih 150 do 200 ton češenj.

Naši potrošniki so tudi letos ostali razočarani, saj so cene do zadnjega ostale visoke ter v nobenem sorazmerju z nizkimi odkupnimi cenami. Kaže da so bila zaman vsa prizadevanja gospodarskih organov, da bi cene bile bolj sprejemljive in v skladu s kupno močjo prebivalstva. Trgovska podjetja so terjala le previsoke dohodke.

M. D.

Tečaj za režiserje-amaterje

V Tolminu se je v petek začel 9-dnevni tečaj za režiserje-amaterje, ki že dalj časa delajo v prosvetnih društvih in »Svobodah«. Vodi ga tovariš Marijan Belina, režiser Delavskega odra v Ljubljani. Na tečaju naj bi si prosvetni delavci izmenjali svoje izkušnje in pobude ter se seznanili z osnovnimi smotri in oblikami sodobne režije odrskih del po vaseh. Gojenci so večidel mladi šolniki iz vseh dvanajstih občin. Tečaj je pripravila komisija za dramatiko pri Okrajnem svetu »Svobod« in prosvetnih društev v Novi Gorici.

M. D.

V počastitev stoletnice bitke na Sutjeski

Gorenjska se precej živahno pripravlja na proslavo obletnice bitke na Sutjeski, ki jo bodo združili s proslavami v počastitev Dneva borca. V kranjski občini se vrstijo prireditve že od minule nedelje 22. junija in bodo trajale do 6. julija. Program proslav bo izpopolnjen z raznimi kulturnimi, športnimi in družabnimi prireditvami. Osrednji dogodek vseh proslav pa bo 4. julija, ko bo veliko partizansko zborovanje na Cegelnici pri Naklem.

Med drugimi proslavami bodo v Cerkljah 6. julija odkrili spomenik padlim borcem in žrtvam fašizma. Na Hujah v Kranju, na hiši, kjer je vrtec Tatjane Odrove, pa bodo odkrili spominsko ploščo padli partizanki.

Na centralno proslavo obletnice bitke na Sutjeski v Tjentište pojdejo z Gorenjske dve delegaciji, deset udeležencev bitke na Sutjeski in zastopniki tabornikov, predvojaške vzgoje in »Partizana«, ki se bodo vključili v republiške ekipe.

Kr

PO SLEDOVIH VREMENSKE KATASTROFE

Po prvi oceni na Kobariškem več kot 36 milijonov škode

NEURJE, KI JE POPOLNOMA OPUSTOŠILO OKOLI 35 ha POLJ, TRAVNIKOV IN SENOŽETI, DALJE PREPLAVILO IN DELNO UNIČILO NAD 182 ha PLODNIH POVRŠIN, JE POVZROČILO VELIKO ŠKODO TUDI NA RAZNIH GOSPODARSKIH OBJEKTIH. — IZ KOBARIŠKE RIBOGOJNICE JE VODA ODNESLA VEČINO LETOŠNJEGA ZARODA, V BAZENIH PA POMEŠALA RIBE RAZNIH VRST IN STAROSTI. — CESTA ROBIČ—ČEDAD PO TREH DNEH SPET USPOSOBLJENA ZA PROMET

Kobarid, 27. junija. — Še zmeraj je težavno ugotoviti vse posledice in škodo, ki so jo v soboto in nedeljo povzročili narasla Nadiža ter hudourniki s pobočij Matajurja, Mije in Stola. Zato ni moč vzeti kot dokončn prvo oceno posebne komisije Občinskega ljudskega odbora, ki v svojem poročilu sodi, da znaša škoda zaradi neurja in poplav nekaj nad 36 milijonov dinarjev.

Poročilo komisije med drugim navaja, da je neurje popolnoma opustošilo skupaj 35 ha polj, travnikov in senožeti ter delno uničilo nadaljnjih 182 ha plodnih površin. Zaradi tega bodo imeli letos ter še nekaj let mnogo manjši pridelek. Najbolj so prizadete vasi: Robedišče, Logje, Podbela, Potoki, Kred, Robič, Staro selo, Sužid, Svino, Kobarid, Idrsko, Libušnje, Smast in Golobi. V Logjah in Podbeli je silno neurje izruvalo in zasulo s prodom mnogo sadnih dreves.

Na Kobariškem blatu je voda preplavila okoli 140 ha travnikov ter uničila velike kupe sena in nepokošene krme. V Podbeli je ostalo brez pitne vode 60 družin, ker je neurje uničilo vodovod iz Mije, ki so ga vaščani nedavno zgradili. Nadiža je odnesla betonski most, ki je povezoval Robedišče z notranjostjo, ter je zdaj ta obmejna vas odrezana od zaledja

AMERIŠKE POSTRVI V SOČI

Direktor ing. Slavko Volk nam je v kratkem nevezanem razgovoru posredoval nekaj podrobnosti o škodi, ki jo je ob katastrofi utrpela Državna ribigojnica v Kobaridu. Voda je v soboto pozno zvečer preplavila vse ribje bazene ter vdrla tudi v klet, upravno zgradbo in valilnico. Ko je čez nekaj ur voda naglo upadla, je odnesla s seboj večino letošnjega ribjega zaroda. Okoli 50.000 mladih ameriških postrvi je tako odplavalo v Sočo ali pa jih je usihajoča voda pustila po okoliških travnikih.

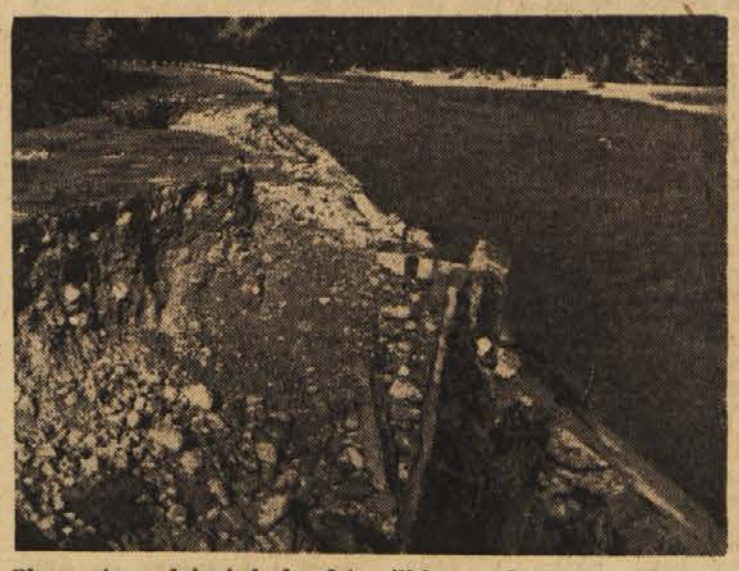
Narava se je tako poigrala s prizadevanji ribičev, da bi v Soči gojili svetovno znano soško postrv, ki je največja mikavnost te naše znane alpske reke. Za zdaj po mnenju inž. Volka še ni jasno, ali se bodo ameriške postrvi ohranile v tej bolj mrzli deroči in trdi vodi, kot je zanje primerna. Voda je odnesla tudi približno 80 do 100 kg večjih rib v reko Idrijco in Sočo. Slednje bodo zdaj poskušali zajeti z elektičnimi agregati in jih spet vrniti v bazene. V ribogojnici pa bodo imeli dober mesec napornega dela, predno bodo ribe spet ločili po vrsiah in starosti ter jih vrnili v ustrezne bazene. Ob poplavi so se namreč v prenapolnjenih bazenih ribe med seboj pomešale, kolikor niso odplavale za tokom vode.

V tem se življenje v prizadetih krajih počasi vrača v normalni tek. Ljudje so začeli čistiti njive, poti in ceste ter odstranjevati naplavine. Rane te silne vremenske katastrofe pa bo moč seveda v celoti ozdraviti šele čez nekaj let, to pa le s pomočjo in sodelovanjem skupnosti. Popoldne so usposobili za promet cesto Robič—Čedad, ki je bila prekinjena na treh mestih, v skupni dolžini okoli 90 m. Ta važna mednarodna cesta bi bila lahko spet odprta že v ponedeljek ali najpozneje v torek, če bi dela hitreje in smotrneje organizirali. Tako pa je Uprava cest LRS, tehnična sekcija v Ajdovščini, poslala le 10 slabo opremljenih delavcev šele včeraj popoldne — se pravi tri dni po vremenski katastrofi.

M. D.

Narasla Nadiža se je zaletavala v cestno škarpo s tolikšno silovitostjo, da jo je razdejala, kot kaže naša slika

Plazove in razdejanje bodo odstranili in v grobem popravili v prihodnjih dneh. Pridne boke pa bodo imele delo še nekaj let, da odstranijo vse posledice katastrofe

Drobne iz novomeškega okraja

● Prvo zasedanje novoizvoljene skupščine okrajnega zavoda za soc. zavarovanje bo v ponedeljek 30. junija v sejni dvorani OLO Novo mesto. Razen poročil o volitvah za skupščine podružnic in skupščino okrajnega zavoda bodo na zasedanju razpravljali predvsem o nalogah organov samoupravljanja v soc. zavarovanju. Izvoljen bo nov upravni odbor ter delegati za skupščino Republiškega zavoda za socialno zavarovanje.

● Kulturni festival občine Žužemberk se bo začel v nedeljo 29. junija, zaključen pa bo z občinskim praznikom 13. julija. V programu je med ostalim občinska razstava del mladih tehnikov, tekmovanje pionirskih pevskih zborov, športna tekmovanja in medsebojna gostovanja igralskih družin prosvetnih društev s področja občine. Igralci z Dvora bodo nastopili v Hinjah, iz Sela-Šumberka v Šmihelu, Šmihelci pa na Dvoru; domači igralci bodo za občinski praznik igrali v Žužemberku »Operacijo« Mire Pucove.

● Kolonije in tabori so se že začeli; v Portorožu je trenutno v novomeškem okrajnem domu nekaj predšolskih otrok, prihodnji teden pa jih bo zamenjala šolska mladina, potrebna okrevanja na morju. Okrajne kolonije bodo tudi v Mariboru in Krškem, v Bakru pa bodo letovali otroci padlih borcev. Dolenjski taborniki začno postavljati v ponedeljek 30. junija dva tabora v Želebeju ob Kolpi (pri Metliki), kjer bo avgusta še tretji tabor. Tako bo tudi letos v kolonijah in na taborih kakih 800 otrok.

● Prvo gozdno kladaro si je v bližini Otočca postavil s prostovoljnim delom svojih članov vod »Jelen« iz Novega mesta. Njegovi taborniki so s pomočjo gimnazije, Kmetijsko-gozdarskega posestva in z delom svojih članov zbrali potrebno gradivo in si postavili na 10-dnevnem taboru po končani šoli lično hišico. ●

Dr. Andrija Štampar

V noči od 25. na 26. junij je po dolgi in hudi bolezni umrl predsednik Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti v Zagrebu in dopisni član Slovenske akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani dr. Andrija Štampar. Njegova smrt je občutno zadela celotno jugoslovansko kulturno in znanstveno življenje, zlasti na področju medicine, saj je bil pokajnik več kot 40 let eden izmed

najvažnejših členov tega življenja. V tej svoji dolgi delovni dobi je vse svoje moči posvečal ne samo teoretični, znanstveni, pač pa tudi praktični in aktivni skrbi za zdravje ljudstva, ki je z njim živel. Dr. Andrija Štampar se je v vsem delu boril za to, da bi zdravje ljudi postalo splošna, družbena skrb. Že v svojih mladih letih je zavrgel pojmovanje, po katerem je medicina ostajala v ozkih, prakticističnih okvirih, ter se zavzel za sodobno, napredno misel, da mora imeti moderna medicina svojo veliko socialno vlogo in da je treba iskati vzroke bolezni globlje — v ekonomskih in socialnih problemih, ki jih mora reševati celotna družba.

Takšno pojmovanje je pokojnika vodilo pri vsem njegovem delu. Po končanem študiju in promociji za doktorja medicine na Dunaju leta 1955 (rodil se je 1. septembra 1888), je opravljal vrsto služb na tem področju, bil zdravstveni svetnik poverjeništva za socialno pomoč v Zagrebu, načelnik ministrstva za ljudsko zdravstvo in generalni inšpektor za higieno v ministrstvu za socialno politiko in ljudsko zdravstvo. Po njegovi zaslugi je bilo ustvarjeno celo omrežje raznih profilaktičnih zdravstvenih ustanov, katerih celice so bili domovi ljudskega zdravstva. Njegove napredne ideje so postale diktaturi sumljive, zato je bil odpuščen iz državne službe, nato pa je moral osem let čakati, da je bila potrjena njegova izvolitev za rednega profesorja socialne medicine na medicinski fakulteti v Zagrebu. Že v vsem tem času je deloval tudi v okviru organizacije Društva narodov in je kot ekspert za higiensko organizacijo imel vrsto predavanj na medicinskih fakultetah in higienskih zavodih po vsej Evropi. V času pred drugo svetovno vojno je bil v ZDA, nato na Kitajskem, kjer je bil od leta 1933 do 1936 kot strokovnjak Društva narodov dodeljen kitajski vladi. V sodelovanju s kitajskimi strokovnjaki je Štampar organiziral javno zdravstveno službo. Leta 1936 je odpotoval v Sovjetsko zvezo, kjer je proučeval organizacijo zdravstvene službe. Pot ga je z istim namenom vodila tudi po drugih evropskih državah vse do leta 1939, ko se je vrnil v domovino. Leta 1940 je bil izvoljen za dekana medicinske fakultete v Zagrebu, po okupaciji Zagreba pa so ga okupatorji takoj aretirali in ga internirali v Grazu, od koder se je po osvoboditvi vrnil in najprej prevzel dolžnost profesorja na univerzi, nato pa je bil konec leta 1945 izvoljen za rektorja zagrebške univerze. Meseca marca leta 1947 je bil izvoljen za predsednika Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti in je na tem mestu ostal vse do smrti.

Tudi po osvoboditvi je imel dr. Andrija Štampar velik delež pri organizaciji svetovne zdravstvene službe. Na medicinski zdravstveni konferenci je bil leta 1946 v New Yorku izvoljen za predsednika začasne komisije, ki je tri leta opravljala posle, kasneje osnovane svetovne zdravstvene organizacije. Na prvi skupščini te organizacije je bil tudi predsednik, medtem ko so ga nekaj mesecev kasneje izbrali za prvega podpredsednika ekonomskega in socialnega sveta OZN. Z mnogimi predlogi in z avtoriteto znanstvenika je vplival na to, da je ta svet deloval v duhu mednarodnega sodelovanja in vzajemne pomoči. Organiziral je medicinski pouk, vodil seminarje v Egiptu in Sudanu in bil vsepovsod na razpolago, kadar koli je bila njegova strokovna in znanstvena pomoč potrebna.

Ob vsem tem obsežnem, organizacijskem in praktičnem delu je pokojni še vedno našel čas za mnoga znanstvena dela, članke in razprave. Med njimi so poglavitna »Zdravstvena politika« (1919), »Socialna terapija« (1921), »Socialna medicina« (1924), »Zdravje in družba« (1939), »Socialno zavarovanje in zdravstvo« (1946). Dobil je nagrado vlade LR Hrvatske in nagrado vlade FLRJ leta 1949 za organizacijo in napredek zdravstva. Bil je tudi odlikovan z Redom zaslug za narod I. stopnje. Razen svojih poklicnih dolžnosti je bil tudi redni član Srbske akademije znanosti v Beogradu, dopisni član Slovenske akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani, predsednik mednarodne zdravstvene komisije Združenih narodov in predsednik Svetovne zdravstvene organizacije.

Smrt dr. Andrija Štamparja, ki je vse svoje sile in sposobnosti nesebično vložil v blaginjo svojega ljudstva in skrb za zdravstveni napredek po vsem svetu, bo zapustila globoko in skoraj neizbrisno vrzel.

Bogomir Magajna: Na bregovih srca

Domača izvirna proza je prav gotovo najšibkejša postavka v programih naših založb. Ta ali ona založba še premore kolikor toliko poezije, za prozo pa so kar redno v zagati. Najbolj očitna je prav letos ta zagata pri primorski založbi »Lipa«. Njen program je iz zadrege ali, kot pravijo založniki, zaradi pomanjkanja izvirne slovenske proze to področje skorajda obšel. Namesto prozniih novitet slovenskih avtorjev so se zadovoljili, v stiski je tudi to izhod, s ponatisi. Enega izmed obljubljenih ponatisov smo tako pred kratkim dobili. Avtor: Bogomir Magajna. Naslov zbirke novel, novelet in črtic: »Na bregovih srca«. In še opomba: ta knjiga pa vendarle ni čisti ponatis starih že objavljenih stvari, tretjino novel je pisatelj napisal v zadnjih letih in jih tokrat prvič srečamo v knjigi.

Tako nas pravzaprav zanimajo predvsem in skoraj edino le te nove novele. To toliko bolj, ker so ostale le bolj ali manj krajši sestavki, priložnostni leposlovni feljtoni, ki jih je avtor objavljal tam od začetkov svojega literarnega udejstvovanja v raznih časopisih in revijah. Čemu jih je sedaj zbral in tiskal v posebni knjigi, je iz samih zgodb težko razbrati.

Niti motivno niti stilno niso ne na taki višini in ne toliko zanimive bodisi za nas ali za pisatelja in njegov pisateljski razvoj, da bi to opravičilo njihovo ponovno objavo. Sodba njih je kaj lahka, saj bo držalo tisto, kar je bilo o Magajni in o njegovem delu ne le enkrat zapisano. Te čustveno lirične zgodbe, bodisi s pridihom socialne problematike ali s prizvokom mladostnosti in nemira študentovskih doživetij, polne in včasih prepolne mehke čustvenosti in, nekoliko manj, strastne prizadedosti, so bile vedno enim prijetno branje in drugim povod za odločne zavrnitve, danes pa zvene nekako odmaknjeno, neprizadeto, brez prave teže, preenostavno in preveč enostransko. Njihova socialna ost se je v tridesetih letih od njihovega nastanka, kolikor je bila tedaj sploh ostra, otopila in se izgubila, ostale so več ali manj zgodbe, preproste, naivne, površne, čustvene, vedno z veliko temo in šibko realizacijo. Vse to je v teh črticah in noveletah, ki vsekakor ne sodijo niti med boljše Magajnove tekste, še toliko bolj vidno in sodim, da avtor ni storil prav, da jih je dal take ponovno na svetlo.

Bolj zanimive in boljše so nove novele v knjigi. Zanimive so že iz preprostega razloga, ker opisujejo današnji čas in kažejo pisatelja v pohvalnem a nelahkem prizadevanju oblikovati sodobnega našega človeka. Žal, te proze je v knjigi izredno malo. Drugo je kajpak, kako se je Magajni ta toliko zahtevna sodobna tema posrečila, koliko jo je zmogel in česa in kako se je pravzaprav lotil. Poskusil je dati nekaj portretov ljudi današnjega časa, razen tega pa načel tudi izredno zanimivo tematiko, ki jo sam kot zdravnik psihiater pač najbolje pozna: popisuje notranji svet bolnikov, skuša odstraniti s tega sveta vsaj nekaj tančic, da bi nam bil ta svet razumljivejši, bližji in da bi ga gledali vse bolj s človeškimi humanimi očmi. Posebna vrednost teh zgodb je tudi v osebnih avtorjevih izpovedih, s katerimi prepleta samo fabulo odnosno resničen dogodek. Prečiščenost in zaokroženost ter morda manj enostransko obravnavanje človeka bi tem novim zgodbam Bogomira Magajne dala le večjo ceno. Prav ta močno vidna površnost moti celo bolj kot to, da tudi v teh zgodbah, kakor je že njegova navada, hitro zdrsne v kolesnice romantično idealističnih kombinacij in čustvene zanesenosti.

Po vsem tem ostane še vedno odprto vprašanje ponatisov oziroma takih kombiniranih izdaj kakor tudi vprašanje izvirne slovenske proze pri primorski založbi »Lipa«.

—top

PARIŠKI »ARTS« O NAŠIH SLIKARJIH

Zadnja številka pariškega lista »Arts« prinaša daljši članek o najzanimivejših umetniških paviljonih na bienalu v Benetkih, med katere prišteva tudi našega. List piše med drugim: »Jugoslovanski paviljon je letos eden najzanimivejših, ker nam odkriva tri slikarje.« Zelo pohvalno govori kritik o Krsti Hegedušiću, o Edu Murtiću, »toda najoriginalnejši med njimi – piše »Arts« – je nedvomno Gabrijel Stupica, pravi pesnik osamljenega detinstva. Njegova nevsiljiva poanta je resnično pretresljiva.«

»TRIBUNA LUDU« O SARAJEVSKEM GOSTOVANJU

Kulturno-umetniško društvo »Proleter« je zaključilo sedemdnevno gostovanje po Poljski. »Tribuna Ludu«, organ poljske delavske partije, se v svoji oceni gostovanja sarajevskega »Proleterja« izraža o njegovih predstavah v samih superlativih in piše, da Varšava še ni videla tako visoke ravni amaterskega društva, posebno pohvalno piše list o zboru »Proleterja«.

Uvod v VI. ljubljanski festival bo Večer izbrane komorne glasbe, ki jo bo izvajal ansambel slovenskih solistov, ki se zadnja leta vedno pogosteje uveljavljajo v našem glasbenem življenju. Nastop solistov bo vodil dirigent Karlo Rupel.

Slovenski solisti s harfistko Pavlo Uršičevo v predverju Križank

DREVI SE ZAČNE VI. LJUBLJANSKI FESTIVAL

Križanke se odpirajo

Drevi se bo s fanfarami z Ljubljanskega gradu in nekaj minut pozneje s fanfarami v ljubljanskih Križankah začel VI. Ljubljanski festival. O prireditvi, ki si je navzlic začetnim težavam — kakršne imajo vse velikopotezne zamisli, dokler si ne pridobe trdne tradicije in popularnosti — pridobila že velik ugled, lahko rečemo, da ima že svoje mesto v našem kulturnem življenju. Pa ne samo v kulturnem! Ljubljanski festival je tudi naša največja kulturno turistična prireditev, za katero se bolj in bolj zanimajo slovenski in jugoslovanski gostje, ki o počitnicah prihajajo v naše mesto, in kakor smo izvedeli, lahko ljubljanski festival letos že precej bolj računa na goste iz tujine.

Ob začetku VI. ljubljanskega festivala, ki mu želimo, da bi čimbolj razširil sloves naše kulture in reproduktivne umetnosti izven našega glavnega mesta in da bi mu pridobil čimveč novih in stalnih gostov iz Jugoslavije in iz tujine, skušajmo odgovoriti še enkrat na vprašanje: Kaj pričakujemo od ljubljanskih festivalov, kakšna bodi njihova vloga v našem življenju?

Zlasti si želimo, da bi bil festival res naš, to se pravi, da bi kot celota odsvital naša najboljša kulturna in umetniška prizadevanja v tistem letu in da bi črpal iz pobud občinstva vedno nova, sodobna stremljenja. Pokazal naj bi, kako cvete kultura v naši socialistični deželi, nas same pa naj bi vzpodbujal, da bi nam ta slovenska kulturna olimpiada ne bila samo vir lepih umetniških doživetij in nepozabnih srečanj v Križankah, temveč tudi dokaz naših ustvarjalnih sil na umetniškem področju.

Festivali ne nastajajo čez noč. Tudi ljubljanski festival se šele postopoma oblikuje. Letos, ko že šestič stopa pred nas s svojim izbranim sporedom, se pač zavedamo, da bo nemara z leti njegova celotna podoba v marsičem različna od dosedanje, vendar pa smo obenem prepričani, da ima ljubljanski festival že sedaj nekaj takega standardnega programa, ki se z leti ne bo izčrpal in ki bo ostal trajna privlačnost te velike prireditve.

Ko se vnovič odpirajo vrata v Plečnikove Križanke, želimo, da bi tudi letošnje festivalske prireditve postala nova stopnica na poti k ustvarjanju tradicije ljubljanskega festivala, ki naj bi sčasoma zajel delovne ljudi vse Slovenije.

Srbska književna kritika

Še ena prepotrebna in dobra knjiga iz Nolitove zbirke antologij jugoslovanske književnosti. Knjiga, o kateri je treba spregovoriti. Zoran Mišić, še sorazmerno mlad človek, ki mu je bilo zaupano nelahko delo sestavljanja izbora srbske književne kritike, je že pred nekako dvema letoma (Matica srbska) sestavil antologijo srbske poezije. Prav gotovo bo sedanja njegova antologija naletela na manj kritičnih ugovorov, kot jih je bila deležna prva.

Na nekako štiri sto straneh je zastopanih trinajst imen od Vuka Karadžića do Marka Ristića, z drugimi besedami zdaleč čez eno stoletje skrbske kritične misli na področju literature. Razen imenovanih dveh so tu še Svetozar Marković, Svetislav Vulović, Ljubomir Nedić, Bogdan Popović, Jovan Skerlić, Branko Lazarević, Isidora Sekulić, Stanislav Vinaver, Velibor Gligorić, Milan Bogdanović in Djordje Jovanović. V celoti knjiga obsega dvaindvajset sestavkov. plošna značilnost srbske književne kritike je, da je zvečine utilitarna, v nekem pogledu prosvetiteljska, medtem ko je bilo izrazito umetniške kritike zdaleč manj, zlasti v sto letih do konca prve svetovne vojske.

Če bi hotel tematično čisto ob kratkem zajeti pričujočo knjigo, bi moral opozoriti predvsem na Markovićevo »Pesnjenje in mišljenje«, ki pomeni oster odpor romantizmu in uvajanje naprednih, realističnih koncepcij v srbsko književnost. Popovićevo analizo Domanovićeve satire, temeljit Lazarevićev prikaz Rakićeve verzifikacije, Sekulićkina eseja o Lazi Kostiću in o srbskem ljudskem jeziku, Bogdanovićeva sestavka o »Selitvah« Miloša Crnjanskega in o Krleževem romanu o Filipu Latinoviczu, Gligoričev prikaz dolgo zapostavljenega pesnika Petkovića-Disa in še prav posebej briljantni studiji ranjkega Jovanovića o Skerlićevih resnicah in zablodah in o epski resnici prote Matije Nenadovića. Seveda bi bilo moč najti še katero ime, ki bi prav gotovo spadalo v to knjigo ali vsaj v knjigo s takim naslovom — če izbiralec Mišić ne bi bil prostorno več kot omejen.

Je pa še nekaj, o čemer je treba spregovoriti. Skoraj ob istem času kot ta knjiga je pri isti založbi izšla njena hrvatska posestrima, o kateri sem že poročal na tem mestu. Njen naslov je »Hrvatski esej«. Knjigi sta si v temeljih na las podobni, v obeh izborih je prišel ostro do izraza kulturno-zgodovinski kriterij, v vsaki izmed njih je več kritičnih kot esejističnih sestavkov, in vendar sta naslova obeh tako disparatna: Mišićev je preozek, čeprav sprejemljiv, medtem ko je naslov Frangeševega izbora preširok, zdaleč preširok in netočen. Založba je s tem storila veliko napako, ki je toliko teže opravičljiva, ker sta obe knjigi tiskani tako rekoč hkrati. Iz Mišićevega predgovora je namreč razvidno, da bi po prvotnem načrtu tudi njegov izbor moral imeti naslov »Srbski esej«. Toda Mišić je bil dovolj uvideven in oprezen, medtem ko je Frangeš zabredel. Sedaj pričakujemo še izbor slovenske književne kritike, ki je že sestavljen in preveden v srbohrvaščino.

T. P.

Antonu Balatki v spomin

Smrt Antona Balatke, dirigenta in skladatelja v Brnu na Češkem, o kateri so nas pravkar obvestili, ni prišla nenadno, ker je Balatka že dalj časa bolehal za hudo srčno boleznijo, ki rada spremlja delavnost dirigentov. Toda ko nas je Balatka še pred kratkim obiskal v Ljubljani — ne da bi slutil, s svojim zadnjim poslovilnim obiskom — ne bi nihče pričakoval, da je v dobrodušni in živahni vnanjosti skladatelja bolezen že toliko napredovala, da bo katastrofa prej ali slej neogibna. Prišel je v Ljubljano, kakor da je prišel k svojim, zanimala ga je sleherna kulturna pridobitev Slovencev po osvobodilni vojni in zlasti ga je razveselil razmah glasbenega in gledališkega življenja v Ljubljani. Zdelo se je, da bi kar rad nadaljeval kot dirigent tam, kjer je v Ljubljani leta 1929 nehal, ko je odšel v Brno. Balatka je prišel v Ljubljano kot dirigent v Opero še kot mlad glasbenik neposredno po prvi svetovni vojni in je v času do svoje vrnitve na Češko doživljal velike preokrete v dejanju in nehanju slovenske Opere: po živahnih povojnih letih so sledila nekoliko skromnejša nadaljnja leta opernega razvoja, ko je Mirko Polič v začetku svojega ravnateljevanja uveljavljal svojo močno glasbeno — organizatorično in umetniško — reproduktivno potenco. V presnavljanju slovenske Opere je Balatka zvesto in odločno sodeloval kot dirigent v vrsti uprizorjenih oper, ki jim je vtisnil pečat svojega dirigentskega oblikovnega dela, hkrati se je živahno udejstvoval v glasbenem življenju Ljubljane v okviru Glasbene matice in simfoničnih koncertov tudi kot skladatelj, ter je naposled napisal glasbeno spremljavo za vrsto dramskih del, uprizorjenih v Drami Narodnega gledališča v Ljubljani (med drugim Župančičevi tragediji »Veronika Deseniška«). V ozkem umetniškem in kulturnem sodelovanju med Čehi in Slovenci je bil Balatka požrtvovalen in delaven in zato naj ostane živ spomin nanj med nami!

jt

IZ JAKOPIČEVEGA PAVILJONA

RAZSTAVA MILIVOJA NIKOLAJEVIĆA

V Jakopičevem paviljonu razstavlja gost iz Novega Sada, slikar in grafik Milivoj Nikolajević in ker se avtor prvič samostojno predstavlja slovenskemu občinstvu, naj na kratko orišemo tudi njegovo življenjsko in umteniško pot.

Rojen leta 1912 v Sremski Mitrovici je študiral slikarstvo v Beogradu, kjer je nekaj časa drugoval tudi z našim Rikom Debenjakom. Občinstvu se je predstavil prvič leta 1938 in od tedaj dalje razstavljal s skupino »Desetorica«; po osvoboditvi je sodeloval na mnogih skupinskih razstavah doma in v inozemstvu, večkrat pa se je predstavil tudi samostojno. Danes je Nikolajević ravnatelj novo urejene in nedavno odprte Galerije Matice srbske v Navem Sadu pa tudi eden glavnih organizatorjev umetniškega življenja v Vojvodini, posebno tako imenovanih »slikarskih kolonij«, ki so za sedaj posebnost te dežele.

S sedanjo razstavo se nam predstavlja Nikolajević s številčno sicer majhno, a zelo lepo in zaokroženo razstavo grafik. V letih po vojni se je posvečal izključno risbi, nekaj let sem pa dela tudi v litografiji in gravuri na kamen in pri nas je razstavil dela v teh dveh tehnikah. V teh grafikah srečujemo izredno intimnega in subtilnega umetnika, ki se ne izraža kričeče, ampak z zelo skopimi in intimnimi sredstvi, odkritosrčno in neposredno.

Nikolajević je v svojih litografijah in gravurah na kamen zelo zadržan, svoja doživetja in občutja reducira na osnovne oblike — v dani barvni ploskvi rumenkaste, zelenkaste ali peščene barve nam z nekaj potezami začrta osebo ali predmet ali pokrajino. Motivno se posveča predvsem vojvodinski pokrajini — neizmerni ravnini, ki se razteza v nedogled, vodi, čolnom in splavom na njej, vaškim dvoriščem in ljudem. Zanimiva je »Planina pod snegom« (1958), kjer se poteze in barvne lise, podobno impresionizmu, šele v očesu združijo v celoto, po drugi strani pa nas čudovito mehke linije in nežni odtenki barv spominjajo na japonske risbe. Sedanja razstava nam predstavlja Nikolajevića kot zelo samostojnega iskalca v svetu umetnosti in kot pesnika domače zemlje — Vojvodine.

M. S.

RAZSTAVA SOVJETSKE GRAFIKE V MODERNI GALERIJI

V četrtek zvečer je bila v Moderni galeriji v Ljubljani odprta razstava sovjetske grafike, ki jo je priredila Komisija za kulturne zveze z inozemstvom v Beogradu. Na razstavi je zastopano šest avtorjev z več kot 200 različnimi grafikami.

NEKAJ NOVOSTI NUK

Schneider F.: Einführung in die Wirtschaftstheorie. T. 1–3. Tübingen 1956–1957. (135167)

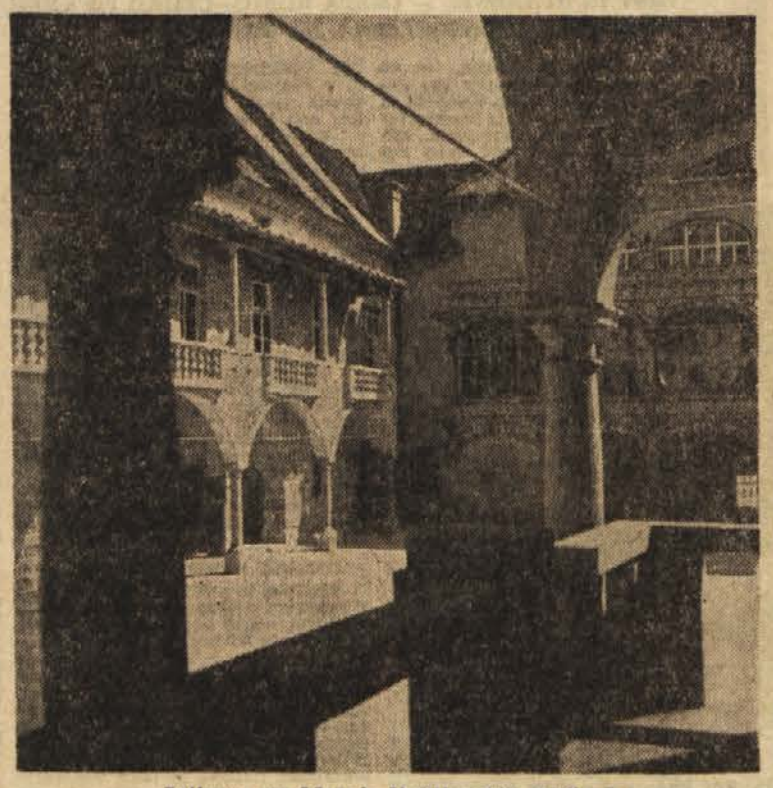
Sagan F.: Dans un mois, dans un an. Paris 1957. (F 10 SAG.)

Simon A.: Molière par lui-même. Paris 1957. (Ecrivains de toujours. 40.) (F 8 ECR.)

Budak B. M. & A. A. Samarskij & A. N. Tihonov: Sbornik zadač po matematičeskoj fizike. Moskva 1956. (cir.) (135753)

Claude I. L. National minorities and international problem. Cambridge 1955. (129139)

Himija jadernogo gorjučego. Moskva 156. (cir.) (135764)

Intimno preddverje ljubljanskih Križank

LIST ZA LISTOM — NAŠ PRIJATELJ

Jure Kaštelan: MRTVI JAGNED

Ne beseda ni ne podoba. Mrtvi jagned je to. Tudi življenje ni. To je smrt. Nekaj močnejšega od smrti. Ljubezen je to. Moja. Mrtvi jagned.

Prvič sem ga videl, ko sem bil otrok.

V vročici.

Modra reka, pokošena senožet in pot. Kako dolga se mi je zdela pot do vasi, do naše hiše. Bal sem se sončnic. Malo jih je bilo, toda strah me je bilo njihovih oči, iz

Pri Matici hrvatski v Zagrebu je izšla »Antologija hrvatskih pesmi v prozi« na skoraj tri sto straneh. Gre za prvi podobni izbor v jugoslovanskih relacijah. Iz nje predstavljamo pesnika Jureta Kaštelana, ki se je pred kratkim spoprijel tudi z dramsko snovjo in napisal moderno dramo v dveh dejanjih, ki jo bodo v Zagrebu prvič dajali na začetku nove sezone.

katerih so frfotali metulji. Jezdil sem na golem konju in gnal pred seboj kravo in dve ovci. Kravi je bilo ime Milova, ovcama pa Vranoka in Bilka. Milova je imela take oči kot moja mati. Greh je to, toda zgodilo se je, da sem se naskrivaj ozrl v te velike in žalostne oči. Moja mati nima velikih oči. Greh je to, toda rad sem imel te tri živali, ker so nam dajale hrano. Ne. Le svojo mater sem imel rad in v vsem sem videl njo, ona pa je iz vsega gledala vame.

Splašena jata divjih golobov je prhnila z ledine. Ledina je bila naša. In jesti smo dajali golobom. To je moja mati odletela med pozibavajoče se jagnede. Pustila me je samega.

Kdaj in kako so me prinesli domov, nisem nikoli zvedel. V nezavesti sem bil. Blodil sem po dnevi in ponoči. Vsi so govorili: umira.

Jaz pa sem gledal jagned, vitki jagned tik Cetine.

Ozdravel sem.

Zrastel sem.

Veliko grobov se je od takrat odprlo. In ena izmed pomladi je namesto cvetja bila polna trupel. Toda tudi danes, kadar sem vesel, zašumi vitki jagned s svojo zeleno krošnjo pod mojim čelom, v moji krvi.

Mrtvi jagned.

Težko je govoriti o njegovi smrti, kajti smrt je nema in brez besed. Smrt je molk.

*

Tisti dan je bilo lesketajoče se sonce. Poletje je žgalo. Senožeti še niso bile pokošene.

Kako je bilo tisti dan, pravzaprav niti ne vem. Ničesar se ne spominjam. Stvarnost me je rezala s svojimi ostrimi robovi. Stvarnost? Saj ni bila stvarnost. Sanje. Preobrazba.

Hotel sem se približati počasi in neopazno. Toda povsod okrog mene pogledi. Vprašanja so se trkljala z gore.

— Ali si ga videl, mojega sina?

— In mojega?

— Ali si videl?

Nič nisem videl.

Čez pet let sem se vrnil domov. Menda je bila sreča, da je hiša ostala cela?

Pet let vojske.

Nisem mislil na to vrnitev. Če se je v mojih mislih kdaj tudi prikazala podoba hišnega praga, sem jo hitro odgnal, kot zasopel ptič, ki odleti. Več sem živel v sanjah kot v stvarnosti. Med šipkovimi grmi ob nekakšnem potoku. Več v bodočnosti kot v sedanjosti, kot izvir v reki, kot reka v morjih. V meni se je nastanila tuja smrt. Krokar tujih vislic. Nisem se bal smrti, toda mučila me je podoba tistega, kar bo sledilo: bol matere.

Vrnil sem se. Zopet se je življenje ozrlo name s svojim nedolžnim očesom. S svojo nagostjo, blagoslovom in prekletstvom.

Molče me je objela. Moja mati. In slišal sem korake, kako gredo oprezno mimo mene. Bil je moj oče. Počasne, težke korake. Za mizo je sedel in vzel nož, da bi si odrezal kruha. Samo kruha. In položil je nož na mizo. In nož je zopet postal samo nož. In hiša samo hiša. In cvet samo cvet. In človek samo človek.

Dojemal sem še nekatere besede, ki so drgetale od strahu in ljubezni. In stemnilo se je.

Znašel sem se v bistri dragi. Imenovala se je Kolovrat... Prapatnica... Vseeno. Tako se je imenovala. Tako se je morala imenovati.

In približala se mi je Smrt.

Smrt: Sam si.

Jaz: Živim.

Smrt: Ljubiš?

Jaz: Smrt je tukaj.

In Smrt mi je dejala:

Vsa življenja se stekajo vame. Vsi tvoji izvirki in vodometi. Vsi dnevi se stekajo. Vse. Glej: odpirajo se moji cvetovi in v njih so tvoje skrivnosti, vse, kar si ljubil in o čemer si sanjal, vse, kar si hotel. Ti ne moreš brez mene. Jaz sem ti ljubica. Glej svoje prijatelje, moje zaljubljence. Poznaš jih. Rad jih imaš. Jaz pa imam rada tebe. Dosleden si svojemu srcu. Ne odrekaš se svoji ljubezni. Tvoja ljuba sem.

In Življenje mi je dejalo:

Sonce si sanjal. Na, tu je radost. Vse tvoje solze, tvoje trpljenje, vsi tvoji koraki so bili usmerjeni proti meni. Proti meni si se prebijal s sanjami in z razumom. Mnogih ni. Bistro čelo ohrani. Odstri lepoto tistim, ki si je žele. Prižgi luč tistim, ki upajo. Sprosti zasužnjeno svobodo v sebi, v deželi in nad njo. Odkrij nedolžnost mojih barv. Nisi sam. Živi in življenje naj se razcvete. Poslušaj, kako bije moje srce. Nasloni nanj svojo dlan in svoja lica. Jaz sem edina tvoja ljubezen.

In Smrt mi je dejala:

Tvoja ljuba sem.

In Življenje mi je reklo:

Jaz sem tvoja edina ljubezen.

Slišal sem, kako je zašklepetala puška in kako je nekdo zavpil:

— Stoj!

— Obstal sem.

— Kaj počenjaš?

Molk.

— Ni mogoče, tovariš, teren je miniran.

Pogledal je moje izkazilo in z mirnim, človeškim glasom je ponovil: Obžalujem, tovariš. Teren je miniran. Včeraj je ubilo tri otroke. Strašno je bilo tukaj. Mina tik mine.

Zjutraj je prišla mati.

— Sinek moj.

Tudi brat bo prispel te dni.

— Sin moj, ljubi varuh moj...

Jaz pa sem govoril, da bi jo potolažil. Da bi ozdravil sebe. Da bi preglasil molk. Govoril sem. In vse moje besede so se mi zazdele prazne spričo njenega notranjega poihtevanja. Padale so kot bodala v rano.

— Vse vem. Vse je tvoja mati videla s srcem. Nihče ne pozna materinega srca, sinek moj.

Z robom svoje črne rute si je otrla oči, toda črna žalost je ostala na njenem obrazu. Njena bol in črna bolečina vseh mater, ki so rodile sinove.

— Zli ljudje so vladali, sinek, hudobni človek je imel oblast. Ni ga srca, ki ga niso ranili.

In najin pogovor se je zaklenil v najino bolečino.

V peklu smo bili. V ognju. Rešili smo se iz njega z lastno žrtvijo, toda tudi nam so peruti osmojene.

Niso besede brez moči, da izrazijo človeško občutje, ampak je to človeško občutje spačeno zraslo, raztreščilo okove srca in se prelilo v nezaslišane besede in nikoli videne podobe, ki jih ni bilo v človeškem srcu. Da bi našel enostavno in čisto podobo, da bi našel besedo, ki ne bi bila rana, sem vprašal mater:

— Kdo je posekal naš jagned tik Cetine?

— V blagoslov naj jim bo. Nič drugega nismo imeli, sinek. Človek pomaga človeku.

In mati je, sključena v svojo črnino, nadrobno pripovedovala, kako so četniki in Italijani na svetega Jerolima dan leta 1942 zažgali vas Gata in poklali čez sto petdeset pravičnikov, naših bratov in naših sestra, naših sorodnikov in prijateljev.

— Oče ga je posekal. Nič drugega nismo imeli. Naj si napravijo streho nad glavo.

Mrtvi jagned.

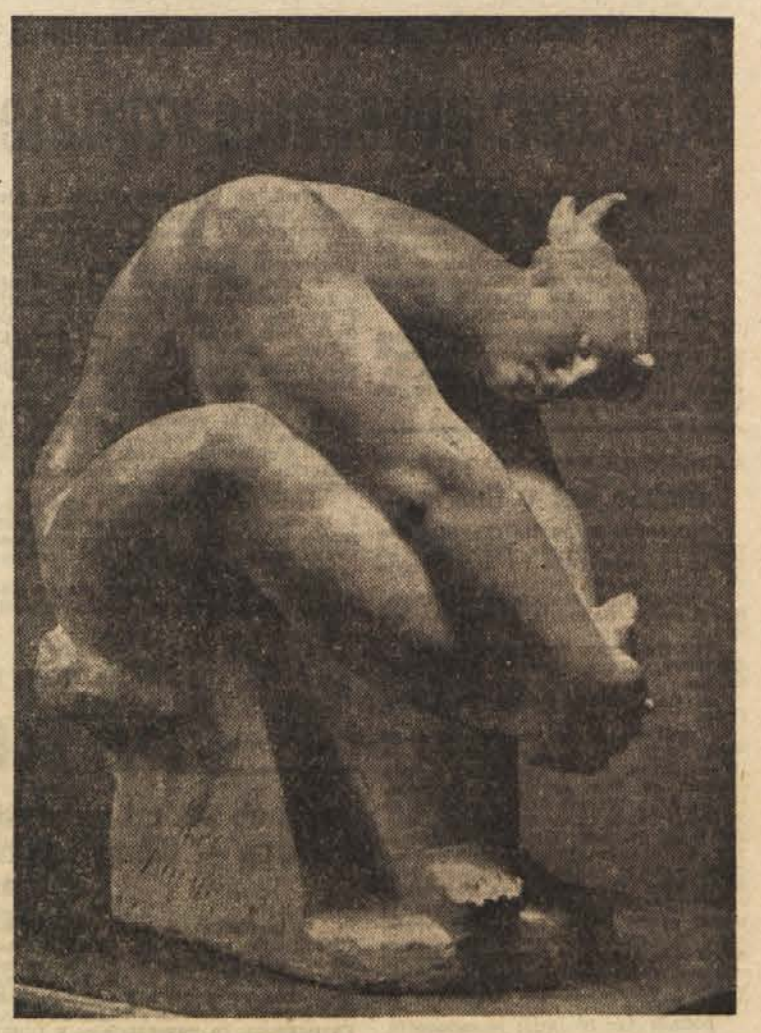
— Kaj pa je jagned v primeri s človekom?

Mrtvi jagned.

Težko je govoriti o njegovi smrti, kajti smrt je nema in nima besed. Smrt je molk.

Toda še danes, če sem vesel, vitki jagned zašumi s svojo zeleno krošnjo pod mojim čelom, v moji krvi.

Prevedel T. P.

Lojze Dolinar: Trudna (žgana glina, 1956)

Bogomir Magajna: M I R J A M

...V moji ambulanti na Mašunu je bil uro za uro velik promet: ranjenci, begunci, žene z otroki v naročju... Najbolj živo v spominu pa so mi ostali trije: Mirjam, Sabina in Drago. Visoka, ponosna partizanka iz Knežaka, kateri so nacisti nekaj tednov pozneje odsekali glavo na tnalu, je preskrbela steklenico vina in nekaj cigaret, nato odšla s prijaznim smehljajem, da preskrbi tudi drugim kaj dobrega. Ob tem vinu smo sedeli zvečer ob svitu prižgane sveče jaz, Mirjam, Sabina in Drago in pili vino iz konzervne škatle. Temu razkošju pa ni bilo zameriti. Mirjam, Sabina in Drago so prišli z Raba in v njihove do kosti izsušene obraze je takrat samo še vino pognalo nekaj rdečice. In vendar ni mogla tudi strašna revščina, ki so jo prestali, zbrisati z obrazov vseh treh neke posebne lepote, ki ni bila samo posledica njihove mladosti, ampak tudi posledica velike duševne globine, izžarevajoče iz prestanega trpljenja.

Posledica mladosti sem rekel. Mirjam je imela okrog osemnajst let, Sabina kakih šestnajst, Drago pa nekaj nad dvajset. Jaz, ki sem jih imel devetintrideset, sem bil med njimi kot očka, zlasti ker so mi dogodki zadnji let kar lepo pobelili še preostale lase. Drago je bil pred vojno pesnik, pa mu je tudi tisti večer sijala pesem iz širokih sanjavih oči. Sicer je bil to slok in živahen fant, ki mu tudi težki dogodki še niso zbrisali smehljaja z ustnic. Mirjam je imela na kratko pristrižene naravne vranječrne kodre in globok, temen, miren pogled. Zelo mikavna je bila in vendar je stala nekako v senci svoje sestre Sabine, ki je bila zaradi otroške živahnosti in razposajenosti vsa ljubka. Sabina je pred vojno obiskovala plesno šolo in obetali so ji, kot mi je povedala Mirjam, veliko bodočnost v plesni umetnosti, dočim je bila Mirjam na gimnaziji. Drago je bil tisti, ki se je ob uporu na Rabu zavzel za zapuščeni dekleti in ju vodil potem na dolgo pot na Mašun.

Takoj sem opazil, da sta bili obe zaljubljeni v Draga tako, kot pač more biti ženska zaljubljena, čeprav je skušala Sabina to prikriti s svojo razposajenostjo. Tudi med razgovorom z menoj so jima neprestano uhajali pogledi na Draga in obviseli trenutke dolgo na njegovem obrazu. Škatla z vinom je krožila iz roke v roko. Mirjam pa je na mojo željo pripovedovala o svoji in sestrini usodi.

»Vam vsem bo po osvoboditvi laže, ko se boste vrnili k svojim dragim domov,« je rekla Mirjam, »toda kam naj se vrne trumica tistih Židov, kar nas je še ostalo? Židovskega ljudstva v Jugoslaviji skoraj ni več — saj so ga do kraja pobili ustaši in gestapovci. Moj oče ni bil bogat. Zmotno je bilo prepričanje tistih, ki so mislili, da so vsi Židje v Zagrebu milijonarji. Tiste milijonarje bi lahko preštel na prste. Ostali smo se morali boriti za življenje kot vsi drugi. Med nami študenti je bilo mnogo takih, ki smo se morali preživljati z inštrukcijami otrok premožnejših Židov ali pa si poiskati kjer ko' kako stransko delo. Prav ...ed mladimi Židi si našel najbolj aktivne revolucionarje, najbolj predane aktiviste. Nismo bili mi krivi, če so bili tudi židovski milijonarji med pijavkami hrvaškega ljudstva. Moj oče je bil uradnik z majhno plačo in je težko preživljal družino, pa je ljubil vse, kar je lepega ustvarilo hrvaško ljudstvo. Ni bilo umetniške razstave niti domače premiere v gledališču, ki bi jo zamudil. Prav tako kot vsi pošteni Hrvati je sovražil vse oblike centralistične diktature. Malo Židov, kar nas je ostalo, se borimo danes z ramo ob rami s hrvaškim ljudstvom in z vsemi drugimi ljudstvi Jugoslavije in Evrope.

Tisti dan, ko so ustaši po Zagrebu klali Žide, smo se zbrali doma kot ptice v gnezdu, okoli katerega kroži divja ujeda. Vedeli smo, da se bliža nekaj strašnega, toda kot živalca, ki je otrpnila pred kobro, se nismo upali ganiti nikamor. Sedeli smo vsak na svojem prostoru in strmeli v vrata, polni neme groze in polni strašnega pričakovanja. Ta vrata so se odprla poprej, kot smo pričakovali. Prišli so drug za drugim v svojih mračnih uniformah, ne da bi kaj govorili, kot strašne sence iz najbolj strašnih sanj. Najprej so zagrabili očeta. Za kljuko, na kateri je visela svetilka, so pritrdili drobno vrv in potem zataknili očetu zanko okrog vratu. Oče ni dahnil iz sebe niti besede — toda ko so ga začeli vleči proti stropu, sem planila proti njim. Tedaj je udarila neka pest v moj obraz, grob velikan me je zagrabil okrog pasu in me zavlekel v spalnico. V hipu je strgal obleko z mene in me vrgel na posteljo. Ker sem se divje branila, me je stisnil za vrat in pogreznila sem se v nezavest.

Ko sem se zbudila, sem ležala z zvezanimi rokami na podu poleg matere in Sabine. Vsa podpluta v obraz je strmela Sabina z očmi, polnimi groze vame. Mati naju je gledala z izrazom nepopisne tuge v očeh, oče pa je visel pod stropom kot strašna nema svetilka.

Kaj bi ti pripovedovala o kalvariji podobni poti v Bosno, o tem, kako so v logorju trumoma poginjale naše žene in dekleta, ne samo od gladu, ampak tudi pod noži. Kaj bi ti pripovedovala, kako je umirala in v mojem naročju umrla najina mati. Kaj bi pravila, kako so nas končno tistih dvanajst, kar nas je ostalo od nekaj stotin, izročili fašistom in kako so nas odvlekli na Rab, kaj bi ti pripovedovala, kako je bilo na Rabu, ko je to danes dobro znano vsakemu partizanu.

Ves čas težke poti čez kalvarijo sem želela samo to, da bi ohranila živo Sabino, pa naj bi zaradi nje žrtvovala tudi samo sebe. Ponoči, ko je zaradi gladu bledla in vzklikala za kruhom, sem ji drobtinice, ki sem jih od svojega kruha skrila v žep, tlačila v usta.

Ne veš, Drago, ne veš, tovariš zdravnik, kako lepo je Sabina plesala pred vojno. Zvečer smo se zbrali doma naši in po nekaj študentov in je Sabina plesala ob zvokih klavirja, na katerega sem igrala jaz. Če bi rekli večerni zvezdi, naj zapleše pred Davidom, bi zvezda ne mogla zaplesati tako lepo, kot je zaplesala Sabina. Če bi rekla soncu, naj ob vzhodu zapleše pred vrati zlatega templja, bi ne moglo zaplesati tako lepo. Ko se vrneva v Zagreb, bo Sabina plesala nove plese: simbole minulega gorja in trpljenja našega ljudstva in vaših ljudstev in simbole graditve novega človeka.«

Strmela je nekaj časa nemo v plamenček sveče, potem pa vzkliknila:

»Kaj bi čakali do takrat. Še dosti bo borb, še dosti bo žrtev. Sabina, zapleši nam tukaj, zapleši takoj!«

Sabina se ni branila. Vstala je in sklonila glavo, kot bi nekaj premišljevala. Njene bleščeče oči so se za hip zastrmele najprej v moje, potem pa v Dragove, nato pa sta ji roki zaplavali po zraku. Kdo izmed stoterih in stoterih partizanov na Mašumu bi zaslutil takrat, da pleše med nami Sabina, otrok mnogo tisočletnega ljudstva, kdo bi mogel zaslutiti, kaj pomeni njen ples, saj takih stvari ni mogoče izmeriti. Bolj z rahlo grozo kot z vzhičenjem sem strmel na njeno tako zelo shujšano, a vendar tako lepo telo, ki je s svojimi kretnjami, s svojim srcem, s svojo dušo odpiralo, tu pred nami ob brleči sveči vrata na neizmerne planjave bodočnosti, ko se ljudje ne bodo več klali med seboj, ampak gradili vedno večja svetišča lepoti in ljubezni. — O, le pleši lepa roža jerihonska, o le pleši v tem zadnjem dejanju velikanske žaloigre in v prvem dejanju svetlih godb bodočnosti!

Po plesu smo nekaj časa molčali. Kot omamljeni smo gledali drug drugega in se nam je zdelo, kot bi znašli na novih bregovih srca. Hipoma pa je vzel Drago iz žepa droben zamazan zvezek in vzkliknil: »Čital bom.« Obe dekleti sta se zagledali vanj, kot bi jima on ne recitiral pesmi groze z Raba, ampak praviljice iz Tisoč in ene noči. Medtem ko je recitiral, se je slišala od onkraj gradiča pesem partizanov, takrat tolikokrat zapeta: »...povrne se tvoj partizan, ko zvezda utrne se...«

»Dakijevci pojejo,« se je prekinil Drago, »toda čital bom naprej. Mirjam in Sabina poznata te pesmi, toda rad bi, da bi jih slišal tudi zdravnik — ne vem, ali so te stvari dobre ali niso.« — Njegov glas je postajal zbegan in pretrgan in zopet je prenehal: »Hočem, da sliši pesmi tudi zdravnik. On dobro pozna mojo sestro v Ljubljani. Morda je tudi mama še živa, pa bo obema povedal... Ali naj čitam tudi tisto težko zgodbo, ki smo jo doživeli na božični večer?... Kaj ne, tovariš zdravnik, da je moja sestra zelo lepa?«

»Zelo lepa je. Le čitaj naprej, Drago.«

»O, kako rad bi še enkrat videl sestro in mamo? Pa bom res čital tudi to zgodbo, čeprav je dolga. Težko je pisati take stvari brez žalosti. Rad bi povedal bolj suho, bolj preprosto. Včasih sem pisal s prismeškom na ustnicah, danes ne morem več tako. Težke in žalostne so te stvari. Tudi ni bilo lahko pisati na Rabu — pobili bi me na mestu, če bi me bili zalotili.«

Ko je prečital pesem, sem mu prikimal brez besede, saj tako strahotno doživetih stvari ni mogoče kritizirati, ko vpije vsaka beseda, naj bo postavljena kamor koli, sama po sebi, najbolj pa v takem drobnem, strahotno zamazanem zvezku ob brleči sveči na prelazu Mašunu.

Drago mi je pomolil zvezek — »Spravi, da boš nekoč izročil moji materi ali sestri v Ljubljani.«

»Ne,« sem vzkliknil, »nikakor ne! Zakaj naj bi jaz izročil rokopis tvoji materi ali sestri, saj ga boš lahko izročil sam.«

»Ne bom ga mogel izročiti, ker bom čez nekaj dni padel.«

Zopet mi je stiskal rokopis v roko in težko sem se mu ubranil. Če bi ga sprejel, bi potrdil njegovo slutnjo. Rekel sem: »Vsakdo ima slutnje, da bo padel; tudi jaz jih imam. Zate pa sem prepričan, da ne boš padel. Poslušaj no, kaj ti je za vraga šinilo v glavo? Zelo močno slutnjo imam, da se boš živ in zdrav vrnil v Ljubljano.«

»Si res prepričan, da se bom vrnil?« Pozorno mi je gledal v oči.

»Res sem prepričan, Drago!«

»A jaz sem prepričan, da se boš vrnil tudi ti.«

Razvedril se je in postal ves razigran in šaljiv, tako da smo se smejali vsi tja v tisto jesensko noč.

...Naslednje dni je Daki neusmiljeno bil nemške elitne čete po Leskovi dolini in se končno umaknil zaradi premoči Nemcev na Javornike, dočim je skušal Bračič prebiti železni obroč pri Babnem polju. Drago, Mirjam in Sabina so bili dodeljeni Bračiču. Nemški tanki so orali njive pri Babnem polju kot velikanski renčeči zmaji. Brigada je bila presekana na dvoje. Drago ni maral ostati v zadnji polovici, ampak je planil s poslednjimi borci prve polovice čez cesto. Hip nato je treščil na zemljo in takoj ga je zagrnila temna noč.

Nekaj ur zatem so povedali tovariši, ki niso vedeli za skrito ljubezen Mirjam in Sabine: »Vajin prijatelj je tudi padel, vajin tovariš z Raba. Škoda tako mladega in živahnega borca.« Ne Mirjam ne Sabina nista zajokali ob tej vesti. V oči sta si pogledali in potem nemo sklonili glavo globoko na prsi. Tisto noč sta prečuli leže na mahu v tesnem objemu. Pred sončnim vzhodom sta se napotili, kot bi šli na romanje na vrh grebena nad taboriščem. Na levi strani se je kadilo iz gorečega Mašuna in iz gorečih hiš v Leskovi dolini, na drugi strani globoko pod njima pa so se iz megle kazale njive pri Babnem polju. Na eni teh njiv je ležal Drago, na koncu svoje mlade, težke poti.

Tudi sedaj nista sestri spregovorili besedice, le negibno sta stali, kot bi bili zakleti. Ni bilo nobenega, ki bi mogel tedaj izmeriti globino njune bolečine. Le sonce, ki se je začelo dvigati izza kočevskih gora, ju je rahlo poljubilo na ustnice.

Pri založbi »Lipa« v Kopru je izšla zbirka krajših proznih sestavkov Bogomira Magajne z naslovom »Na bregovih srca«. V knjigi je avtor zbral zvečine svoje mladostne stvari, nastale okrog leta 1930, le prvi in zadnja dva prispevka sta novejšega datuma. Na naši strani objavljeni odlomek je iz novelice »Mirjam«. Skoraj vsi prispevki so napisani na temo ženske in ljubezni, kar skuša avtor poudariti že v naslovu.

TELESNA KULTURA

SEJA KOMISIJE ZA TELESNO KULTURO PRI IZVRŠNEM SVETU LRS

Nujnost: povečanje vzgojiteljskega kadra

Ljubljana, 27. junija. — Na včerajšnji seji Komisije za telesno kulturo pri izvršnem svetu LRS so pod predsedstvom tovariša Milka Goršiča razpravljali o šolanju kadrov za telesno vzgojo ter o nekaterih gmotnih in organizacijskih vprašanjih.

O šolanju vzgojiteljskega kadra za telesno vzgojo je poročal tovariš Tone Kropušek, ki je predvsem poudaril pomanjkanje vzgojiteljev na vseh šolah, nato pa predlagal:

prvič, na vseh učiteljiščih v Sloveniji, seveda, kjer je to možno, naj bi omogočili dijakom v zadnjih dveh letnikih še posebno usposabljanje za poučevanje telesne vzgoje;

drugič, Višja šola za telesno vzgojo v Ljubljani naj bi postala akademija z dvojno nalogo. Diplomanti bi po dveh letih dobili naziv predmetnega učitelja, sposobnejši pa bi nadaljevali študij še dve leti in dobili naziv profesorja telesne vzgoje;

tretjič, pri Akademiji za telesno vzgojo naj bi ustanovili poseben inštitut za telesno vzgojo, ki bi pozneje postal samostojen zavod. Le-ta naj bi usmerjal znanstvena prizadevanja v telesni kulturi v Sloveniji;

četrtič, abiturientom bi bilo treba z izrednimi ukrepi omogočiti prek raznih tečajev in seminarjev potrebno kvalifikacijo za poučevanje telesne vzgoje na osnovnih šolah.

Razprava o teh predlogih je bila zelo živahna in so na koncu določili posebno komisijo, ki bo podrobno izdelala predlog. Le-tega bodo predložili Izvršnemu svetu LRS.

Govorili so tudi o prostorih bodoče akademije, ki naj bi bila ob novem športnem parku na Kodeljevem. Na programu je bila tudi razprava o škodi, ki so jo telesnokulturne organizacije utrpele ob požaru provizorija v Likozarjevi ulici. Gmotna škoda znaša 51,5 milijona dinarjev, pri tem pa ni všteta vrednost zgorelega arhiva (približno še 40 milijonov dinarjev).

Sejo so zaključili z razpravo o pripravah na olimpijske igre 1960 v Rimu.

MEDNARODNI VATERPOLO TURNIR

Slabše kot v Gandu

Tourneux, 27. junija (Tanjug). Na vaterpolo turnirju sta Jugoslavija in SZ igrali neodločeno 2:2 (1:1), Belgija pa je premagala Poljsko s 3:2.

Jugoslavija: Muškatirović, Cipci, Kačić, Ježić, Radonjić, Frankvić, Ivković.

SZ: Gojhman, Prokopov, Kurenoj, Kartašev, Breus, Mšvmieradze, Gvaharija.

Strelci: Ježić, Breus, Prokopov, Cipci.

V plitvem in ozkem bazenu so se Rusi bolje znašli. Naše moštvo je igralo slabše kot v Gandu. Na obeh straneh je bila najboljša obramba. Prvi gol je dosegel Ježić, izenačil pa je Breus, ko so imeli Rusi igralca več. Drugi gol je padel tako, da je Prokopov ušel Frankoviću in z osmih metrov ostro streljal mimo nemočnega Muškatirovića. Jugoslovani so izenačili v 8. minuti drugega polčasa. Cipci je poslal pravo bombo na ruska vrata, žoga je raztrgala mrežo in odletela daleč med gledalce. Do konca igre sta obe moštvi skušali spremeniti rezultat v svojo korist, vendar pa golov ni bilo več.

Sodnik Arc (Belgija) je zadovoljil.

MEDNARODNI ATLETSKI MITING V ZAGREBU

Generalka za evropsko prvenstvo

Zagreb, 27. junija. — Prireditelj velikega mednarodnega atletskega mitinga, ki bodo na njem, kot smo včeraj poročali, v soboto in nedeljo nastopilo 75 atletov devetih držav, je dobil danes dokončne prijave reprezentantov posameznih držav. Največje zanimanje je pri ljubiteljih atletike za nastop svetovne rekorderke v skoku v višino, Romunke Jolande Balass (180 cm), in evropskega rekorderja v skoku s palico, Grka Roubanisa (448 cm). Razen Roubanisa bodo Grki poslali na to tekmovanje še balkanskega rekorderja na 800 m in 1500 m Depastasa, Konstatinidisa (1500 m), balkanskega prvaka na 400 m Silisa, metalca krogle Cakanikisa in tekača na 5000 m Grantosa. Balasovi pa bosta delala družbo Grecescu (5000 m), Savel (400 m in 400 m ovire) ter Rascanescu.

Čehi bodo poslali skakalce v višino Matejko (200 cm), Negerja (800 m) in Zabrzovo (80 m ovire in 100 m). Poljsko atletiko bodo zastopali trije atleti in sicer Jakubowsky (1500 m), Janiszewsky (palica 441 cm) in Sczepansky (5000 m).

Bolgari so nekoliko spremenili listo svojih udeležencev in bodo poslali le dva metalca: Krumov (kladivo 59,28) in Milev (disk 51,18). Tudi iz Vzhodne Nemčije bodo trije atleti: Kupper (disk 48.48), Leitner (palica 427) in Schmidt (800 m in 1500 m). Rusi so najavili prihod 10 atletov, vendar še niso poslali spiska njihovih imen.

Naše državne barve bodo zastopala vsa najbolj znana imena jugoslovanske atletike.

Brzojavke

● **FRANKFURT, 27. junija (Reuter).** — V Frankfurtu so izdali uradno obvestilo zahodnonemške komisije o preiskavi spričo letalske nesreče v Münchenu, kjer so se ponesrečili nogometaši Manchester Uniteda. V poročilu je poudarjeno, da je bil v precejšnji meri vzrok nesreče hrapav sloj ledu na krilih letala.

● **WIMBLEDON, 27. junija (Reuter).** — Na mednarodnem teniškem turnirju je danes Kurt Nielsen premagal Jugoslovana Panajotovića s 6:2, 6:4, 6:2. Prvo presenečenje je pripredil Italijan Pietrangeli, ki je premagal nosilca pete skupine, Ayalo (Čile) s 6:4, 6:4, 6:3.

● **BRUSELJ, 27. junija (Reuter).** — V I. etapi tradicionalne kolesarske dirke »Tour de France« od Bruslja do Ganda (184 km) je med 120 kolesarji zmagal Francoz Darrigade s časom 4:33,12.

● **VARŠAVA, 27. junija (Tanjug)** — Boksarska reprezentanca Jugoslavije je sinoči v Bielsku premagala tretjo reprezentanco Poljsko s 14:6 in s tem končala svojo turnejo na Poljskem.

● **MARIBOR, 27. junija.** — Na tekmi zvezne ženske košarkarske lige je beograjski Radnički premagal Branik z 58:43 (30:23). V Beogradu pa je Crvena zvezda premagala NSK 56:38 (25:15).

● **KRAGUJEVAC, 27. junija.** — V neuradnem boksarskem dvoboju sta se pred 3000 gledalci razšli B-reprezentanci Poljske in Jugoslavije z neodločenim rezultatom 10:10.

● **BONN, 27. junija (Tanjug).** — Po incidentih med domačimi in zahodnonemškimi navijači na polfinalni tekmi med Zahodno Nemčijo in Švedsko v Göteborgu je prišlo do podobnih izpadov, tokrat proti Švedom na mednarodnem jahalnem turnirju v Aachenu. S hotela, ki so v njem domači in tuji udeleženci, so strgali švedsko državno zastavo in prebodli vse zračnice na avtomobilih s švedskimi tablicami. Zlikovcev še niso dobili.

● **BEOGRAD, 27. junija.** — Ker je prihod madžarske moške in ženske reprezentance negotov, so morali spremeniti spored mednarodne rokometne revije. Tako se bosta prvi dan srečala Crvena zvezda in Železničar nato pa ženske reprezentance ČSR in Jugoslavije.

● **BERLIN, 27. jun. (Reuter)** Na olimpijskem stadionu v Berlinu je Lauer (Z. Nemčija) dosegel na 110 m ovire 14.1. Poljak Sidlo pa je vrgel kopje 79.45 m. Na 800 m je zmagal Belgijec Moens 1:49.62.

● **STOCKHOLM, 27. jun. (Reuter)** Finalno srečanje svetovnega nogometnega prvenstva med Brazilijo in Švedsko, ki bo 29. junija v Stockholmu bo sodil Francoz Maurice Guigue. Pomožna sodnika pa bosta Dusch (Zah. Nemčija) in Gardeazalal (Španija).

ŠAHOVSKI DVOBOJ JUGOSLAVIJA — SZ

Gostje zmagali z 19,5:12,5

Zagreb, 27. junija. — V nadaljevanju meddržavnega šahovskega dvoboja med Jugoslavijo in Sovjetsko zvezo so gostje dobili zadnje, četrto, kolo s 5:3, v tretjem pa vodijo s 4:3 (1).

Rezultati — III. kolo: Gligorić—Keres 1:0, Geller—Matanović prekinjeno, Ivkov—Korčnoj remi, Tajmanov—Djurašević remi, Trifunović—Boleslavski remi, Kotov—Fuderer 1:0, Milić—Polugajevski 0:1, Suetin—Bertok remi. IV. kolo: Keres—Gligorić remi, Matanović—Geller remi, Korčnoj—Ivkov 1:0, Djurašević—Tajmanov 0:1, Boleslavski—Trifunović remi, Fuderer—Kotov 1:0, Suetin—Rabar 1:0, Bertok—Krogius remi.

Stanje: **18,5 : 12,5 (1) za Sovjetsko zvezo** (1. kolo 4,5 : 3,5, II. kolo 5 : 3, III. kolo 4 : 3 (1), IV. kolo 5 : 3).

V najdaljši partiji dvoboja je Matanović zaman skušal rešiti partijo. Po brezuspešnih naporih se je vdal v 85. potezi. Tako je reprezentanca Sovjetske zveze zmagala z 19,5:12,5 točke.

KOŠARKARSKI KOMENTAR PRED ZADNJIM KOLOM ZVEZNE LIGE

Ljubljana: BAROMETER SE DVIGA

Drevi ob 20. uri na stadionu v Šiški: »Ljubljana« : Partizan — Olimpija potuje v Beograd brez večjega upa na uspeh

V predzadnjem kolu pomladanskega dela zvezne košarkarske lige se je pripetilo več stvari, ki nas lahko izzovejo, da slovenskima ligašema in košarkarjem ploskamo. Predvsem ne moremo reči, da smo bili trdno prepričani v dve točki, ki jih je »Ljubljana« prinesla iz Zagreba. Nato, po dolgem času, ni mogel niti naliv pogasiti navdušenja gledalcev nad ne še toliko lepo kot izredno dinamično in večidel dramatično igro med Olimpijo in Partizanom. In navsezadnje: v Ljubljani smo dobili štiri točke.

Vsi ti dogodki skupaj so nas pred zadnjim kolom prijetno presenetili in prišli prav, da bomo, ne glede na izide v zadnjih srečanjih, odšli na odmor mirnejši in z večjim samozaupanjem, kot je to kazalo pred nekaj tedni. Naši košarkarji sicer niso na vrhu, po IX. kolu tudi ne bodo. Zato pa bodo tik pod njem, še vedno pripravljeni, da ga vsak trenutek osvoje. In dodajmo: letošnja sezona je vsaj na polju množičnosti bolj popolna. Kajti mimo dveh moških, imamo prvikrat tudi dva ženska ligaša.

V zadnjem kolu se bodo danes in jutri srečali v Beogradu »Beograd« in Olimpija ter Radnički in Jugomontažno, v Zagrebu Lokomotiva in Crvena zvezda, v Zadru »Zadar« in Proleter, v Ljubljani pa »Ljubljana« in Partizan. Predvsem prvo in tretje srečanje sta, če že ne uganki, pa vsekakor najbolj zanimivi in odločilni za nadaljevanje. Kaj lahko se zgodi, da bo Crvena zvezda pokleknila pred Lokomotivo. Saj le-ta slovi kot moštvo, ki je že čestokrat prevrnilo najboljšega. Olimpija nima skoraj nikakega upanja v Beogradu. Kljub temu pa se eni in drugi temeljito pripravljajo na to srečanje.

V Ljubljani bomo še enkrat videli zelo solidno moštvo Partizana. S takšno igro, kot so jo prikazali minuli teden, se bodo zanesljivo uspešno upirali »Ljubljani« in, če bodo imeli Ljubljančani preveč slabih trenutkov, tudi zmagali. V ostalih srečanjih je očividno, da sta favorita »Zadar« in Radnički.

Naša prognoza:

»Beograd« : Olimpija 1
Lokomotiva : Crvena zvezda 1, 2
»Zadar« : Proleter 1
Radnički : Jugomontažno 1
»Ljubljana« : Partizan 1, 2

Če se bodo dogodki odvijali vsaj približno tako, kot pričakujemo, bo od nedelje in do 10. avgusta, ko se bo začel drugi del zvezne lige, vrh prvenstvene lestvice približno takle: »Beograd«, Crvena zvezda, AŠK Olimpija in »Ljubljana«.

BORIS KRISTANCIC

Jutri: Olimpija : Branik

V nedeljo, 29. junija 1958 bo na igrišču Olimpije pod Cekinovim gradom prvenstvena tekma V. kola zvezne ženske košarkarske lige med Branikom iz Maribora in domačo »Olimpijo«. Tekma bo ob 17. uri. Ljubitelji košarke vljudno vabljeni.

Med mariborskimi športniki

Ponovljena tekma za jugoslovanski nogometni pokal »Maribor« : Murska Sobota« 8:3 (4:1.

Tretje športne igre elektrogospodarstva Slovenije je zelo oviral dež, vendar je bilo tekmovanje odprto. Nastopa 600 članov iz 34 kolektivov elektrogospodarstva Slovenije.

Teniško prvenstvo Slovenije za posameznice in posameznike je moralo biti zaradi dežja preloženo.

Jutri ob 17.30 bo mednarodna prijateljska nogometna tekma med Branikom in ZSC (Sandanom iz Nizozemske.

Metalac : »Ljubljana« preloženo

V nedeljo bi morala biti v Zagrebu ponovljena tekma I. conske lige med Metalcem in »Ljubljano«. Prva tekma, ki je bila končana 3:2 za Metalca v Zagrebu, je bila namreč razveljavljena zaradi raznih nepravilnosti. Uprava »Ljubljane« pa je dobila obvestilo, da je tekma preložena, ker je Metalac vložil protipritožbo.

OB PROSLAVI 15-LETNICE BITKE NA SUTJESKI BO ČASOPISNO-ZALOŽNIŠKO PODJETJE »MLADOST« IZDALO POSEBNO

ILUSTRIRANO JUBILEJNO IZDAJO

»SUTJESKA«

IZDAJA BO IMELA TOLE VSEBINO:

POMEN BITKE NA SUTJESKI
PREGLED OPERACIJ V V. OFENZIVI
TOK OPERACIJ IN DOGODKOV V 126 DOKUMENTARNIH FOTOGRAFIJAH Z USTREZNIM BESEDILOM
KRATKI ŽIVLJENJEPISI NARODNIH HEROJEV, PADLIH NA SUTJESKI
SEZNAM VSEH ENOT NOV, KI SO SODELOVALE V BITKI

IZDAJA JE IZDELANA NA NAJFINEJŠEM MATERIALU, TAKO DA BI ILUSTRACIJE BILE JASNE IN KVALITETNE.

VEZANO V USNJE Z ZLATIM TISKOM 5000 DINARJEV,
VEZANO V PLATNO Z ZLATIM TISKOM 3000 DINARJEV,
BROŠIRANO Z ZLATIM TISKOM 1000 DINARJEV

IZDAJA IMA ZNAČAJ KOMPLETNE DOKUMENTARNE INFORMACIJE O BITKI NA SUTJESKI IN BO TRAJEN

SPOMINSKI DOKUMENT VELIKIH DOGODKOV NAŠE LJUDSKE REVOLUCIJE

IZDAJA BO IZŠLA V ZAČETKU JULIJA

NAROČILA SPREJEMA

ZALOŽNIŠKO PODJETJE »MLADOST«

ČASOPISNO-ZALOŽNIŠKO PODJETJE — BEOGRAD, SVETOZARA MARKOVIČA 21-IV.

Komisija za sklepanje in odpovedovanje delovnih razmerij pri **MONTAŽNEM PODJETJU »TOPLOVOD«, LJUBLJANA, Črtomirova 6**, sprejme takoj:

VAJENCE

za centralno kurjavo in vodovod za Ljubljano in gradbišče Maribor — za elektroinstalacije — za ključavničarsko, strugarsko in livarsko stroko

Za vse stroke razen elektroinstalacij so potrebni 3 razredi gimnazije, za elektroinstalacije pa 4 razredi gimnazije.

Zglasite se osebno ali pošljite pismene prijave na upravo podjetja, Ljubljana, Črtomirova ulica 6, do 20. julija 1958.

2436

Obveščamo vse naše komitente, da je naš novi bančni račun **604-702-2-544.**

ZAVOD ZA DESINFEKCIJO, DEZINSEKCIJO IN DERATIZACIJO, MARIBOR, poštni predal 88

Montažno podjetje »TOPLOVOD«

LJUBLJANA, ČRTOMIROVA 6

poziva

po členu 26 tarifnega pravilnika podjetja za leto 1957 vse delavce in uslužbence, ki so bili v letu 1957 v delovnem razmerju s podjetjem in imajo pravico do udeležbe pri dokončni delitvi dela plač iz dobička, da uveljavijo svoje zahteve v 3 mesecih od dneva objave tega poziva, sicer izgubijo to pravico

2435

Oglašujte v »Ljudski pravici!«

UPRAVA KOMUNALNE DEJAVNOSTI IZOLA

razpisuje mesto

GRADBENEGA TEHNIKA

Pogoji: 5 let prakse v gradbeni stroki. Nastop službe po dogovoru. Ponudbe z življenjepisom in navedbo dosedanjega službovanja pošljite Upravi komunalne dejavnosti Izola.

Ko-156

»ZAVODI RR« — NIŠ

razpisujejo natečaj za

več tehnikov - kemikov

Plača po tarifnem pravilniku. Prošnjo s podrobnim življenjepisom pošljite personalnemu oddelku Zavoda RR — NIŠ najkasneje do 15. julija 1958.

2247

Po čl. 10 Pravilnika o oddajanju v izvajanje gradbenih objektov in del (Ur. list FLRJ št. 13/57), razpisuje Uprava za gozdarstvo LRS Ljubljana

I. JAVNO LICITACIJO

za oddajo gradbenih del za gozdarsko srednjo in nižjo šolo ter šolo za gozdne delavce v Postojni

Predračunska vrednost za gradbena dela znaša din 39,511.375.—.

Rok za popolno dovršitev je 15. avgust 1959, III. faza najkasneje do 31. decembra 1958.

Licitacija se bo vršila dne 7. julija 1958 ob 9. uri v prostorih direkcije Gozdnega gospodarstva v Postojni, Vojkova 5.

Varščino v znesku 1% predračunske vrednosti je treba predložiti z garancijskim pismom banke, najkasneje do pričetka licitacije.

Ponudbe morajo biti opremljene po čl. 15 in 16 zgoraj citiranega pravilnika. Ponudbi je treba priložiti priloge po razpisnih pogojih v skladu s členom 17 Pravilnika. Ponudbe se bodo sprejemale na dan licitacije dne 7. julija 1958, najkasneje 15 minut pred pričetkom licitacije.

Licitacijski elaborati in splošni pogoji so interesentom na vpogled od 23. junija 1958 dalje vsak dan od 8.—12. ure v prostorih Gozdnega gospodarstva v Postojni, Vojkova 5.

Ponudniki morajo pred pričetkom licitacije plačati predpisano občinsko takso.

Komisija za sklepanje in odpovedovanje delovnih razmerij pri **MONTAŽNEM PODJETJU »TOPLOVOD«, LJUBLJANA, ČRTOMIROVA 6**, sprejme takoj:

sekretarja podjetja
z ekonomsko ali pravno izobrazbo
uslužbenca(ko)
za obračunavanje zaslužkov
risarja za projektivni biro
monterje za centralno kurjavo, vodovod in elektromonterje
ključavničarje
strugarje
livarje in
nekvalificirane delavce

Plača po tarifnem pravilniku podjetja. Zglasite se osebno ali pošljite pismene prijave na upravo podjetja, Ljubljana, Črtomirova ulica 6.

2434

RAZPIS

Na podlagi 21. člena uredbe o pristojnosti občinskih in okrajnih ljudskih odborov in njihovih organov (Uradni list FLRJ št. 52/57) razpisuje komisija za razpis mest direktorjev gospodarskih organizacij Občinskega ljudskega odbora Žalec mesto

direktorja

Rudnika rjavega premoga Zabukovca

POGOJI:

Rudarska fakulteta, ali ekonomska fakulteta z večletno prakso v rudnikih, ali kvalifikacija višjega strokovnega uslužbenca z 10-letno prakso na vodilnih mestih v rudarstvu.

Kolkovane prošnje z življenjepisom in dokazili o neoporečnosti pošljite Občinskemu ljudskemu odboru Žalec do 15. julija 1958.

2480

DNEVNE NOVICE

LJUBLJANSKI FESTIVAL

Sobota, 28. junija
ob 10 v Narodnem muzeju začetek razstave o turških vpadih na slovenska tla;
ob 12 v Narodni in univerzitetni knjižnici začetek razstave o razvoju slovenskih koledarjev,
ob 19.45 fanfara prof. R. Gobca z grajskega stolpa;
ob 20.15 Simonitijeva fanfara v predverju Križank. Razpetje festivalne fanfare na Trgu francoske revolucije;
ob 20. 30 v predverju Križank večer izbrane komorne glasbe pod vodstvom prof. K. Rupla. Sodel. Igor Ozim in Attilio Planinšek. V primeru slabega vremena v festivalni dvorani (nad kinom »Soča«).

Nedelja, 29. junija
ob 20.30 festivalna premiera »Prodane neveste«. Izvaja ljubljanska opera. Dirigent R. Simoniti. Režiser C. Debevec. Sodelujejo: V. Bukovčeva (Marinka), M. Brajnik (Janko), L. Korošec (Kecal) in J. Lipušček (Vašek).
V primeru slabega vremena bo predstava v opernem gledališču.

Ponedeljek, 30. junija
ob 20.30 festivalna repriza »Prodane neveste«.

Vstopnice lahko dobite en dan vnaprej pri festivalni blagajni v Križankah od 10 do 13 in od 17 do 20.30.

Vstopnina za nocojšnji koncert: 200 in 150 dinarjev; vstopnina za »Prodano nevesto« 300, 200 in 150 dinarjev, stojišče 80 dinarjev.

Rezervacije vstopnic za sindikalne in druge skupine dnevno do 10. ure proti plačilu. V primeru telefonične rezervacije za skupinsko udeležbo zagotoviti pravočasno vplačilo vsaj 48 ur pred predstavo po posebnem zastopniku ali po pošti.

Samo ena je originalna
ILIRIJA
KREMA ZA ČEVLJE

Uprava cest OLO Ljubljana obvešča, da bo cesta III. reda št. 1250 Šentjakob–Domžale v odseku pred križiščem s cesto III. reda št. 1247 v Domžalah v dolžini 250 m zaprta za ves promet od 27. junija dalje. Zapora bo predvidoma trajala 14 dni. Obvoz za vozila do 5 ton je možen po Krakovski in Industrijski cesti.

V nedeljo, 29. junija ob pol devetih bo v dvorani Zavoda za socialno zavarovanje v Kidričevi ulici v Ljubljani redni letni občni zbor Republiške lovske zveze Slovenije.

Specializirano trgovsko podjetje »Cement – opeka«, Ljubljana, Vošnjakova ul. 16 zaradi inventure ne posluje od 30. junija do 7. julija 1958.

ČESTITKI

Lojzetu Jerebu čestitajo za 50-letnico tovariši iz oddelka tiskarne »Ljudske pravice«.

Francu Polcu k diplomi na agronomski fakulteti iskreno čestitajo Vera, Anka in Milan.

GLEDALIŠČA

DRAMA

Sobota, 28 junija ob 20: Žmavc: »V pristanu so orehove lupine. Abonma E. (Zadnjič v sezoni Preostale vstopnice so v prodaji.)

Nedelja, 29 junija ob 15: Goodrich-Hackett: »Dnevnik Ane Frank«. Gostovanje ljubljanske Drame v Kočevju v okviru kočevskega kulturnega tedna.
Ob 20: O'Neill Elektra. Predstava Akademije za igralsko umetnost. Izven in za podeželje. (Vstopnice so že v prodaji.)

Razstava »Shakespeare v angleškem gledališču« je odprta v dramskem foyeru samo še danes od 10 do 14 in od 18 do 22. Vstop prost.

V soboto, 28. junija bo Drama SNG s predstavo Žmavčeve dramske epizode »V pristanu so orehove lupine« zaključila letošnji abonmajski repertoar in izpolnila obveznosti do abonentov. Za vsak abonma je bilo odigranih v smislu razpisa po osem predstav, pri čemer pripominjamo, da je del abonentov kot zadnjo, osmo predstavo dobil »Ano Karenino«, drugi del pa »Smrt trgovskega potnika«. – Obe deli bosta na repertoarju tudi prihodnjo sezono, tako da bodo obe predstavi videli vsi abonenti, deloma letos, deloma prihodnje leto. – Do 7. julija t. l., ko bo Drama SNG s predstavo »Ukročene trmoglavke« v okviru »Ljubljanskega festivala« zaključila letošnjo sezono, bo gostovala na Primorskem, Kočevskem in v Zagorju.

OPERA

Sobota, 28. junija ob 20: Balet: M. Kozina: »Triptihon«. B. Adamič. »Po našem ljubljenem mestu«. Abonma red H. (Vstopnice tudi v prodaji.)

Nedelja, 29. junija ob 20.30: Smetana: »Prodana nevesta«. V Križankah v okviru VI. ljubljanskega festivala.

Ponedeljek, 30. junija ob 20.30: »Prodana nevesta«. V Križankah, v okviru VI. ljubljanskega festivala

ŠENTJAKOBSKO GLEDALIŠČE
Ljubljana – Mestni dom

Sobota, 28 junija ob 20: J. Nestroy: »Utopljenca«, veseloigra z godbo in petjem. Izven.

Nedelja, 29. junija ob 15: J. Nestroy: »Utopljenca«, veseloigra z godbo in petjem. Popoldanska predstava. Izven. Zaključek sezone.

V Šentjakobskem gledališču bosta v soboto, 28. junija ob 20 in v nedeljo, 29. junija ob 16 zadnji uprizoritvi zabavne Nestroyeve veseloigre »Utopljenca« v letošnji sezoni. Za obiskovalce, ki pri zadnjih uprizoritvah niso dobil več vstopnic, bodo te rezervirane do sobote do 18. Na nedeljsko popoldansko predstavo opozarjamo zlasti okoliške obiskovalce. – Predprodaja vstopnic v Mestnem domu, rezerviranje telefon 32-860.

Uprava
Mestne ljudske knjižnice
v Ljubljani, Gosposka 1

razpisuje mesto

RAČUNOVODJE

z nastopom 1. avgusta 1958. Pismene prošnje naj prosilci vložé pri upravi knjižnice do 5. julija 1958.

2409

Protiperonosporno službo

Poročilo za dne 27. junija 1958

Srednje dnevne temperature so se včeraj gibale v mejah 18 in 21 stopinj Celzija. Maksimalne temperature so dosegle 25 stopinj Celzija, medtem ko so minimalne v posameznih krajih padle pod 10 stopinj Celzija.

V noči od četrtka na petek je začelo deževati po vsej Sloveniji. Največ dežja je padlo v Goriških Brdih in Spodnji Vipavski dolini do 35 mm.

Napoved: Opozarjamo vinogradnike vseh vinogradniških okolišev Slovenije, ki so do sedaj redno škropili svoje vinograde po napovedanih protiperonosporne službe, da vkljub deževju in nestalnemu vremenu zadnjih dni naj ne bodo zaskrbljeni zaradi peronospore. Čas za nadaljnja škropljenja bomo pravočasno objavili.

Naprošamo vse opazovalce protiperonosporni postaj, naj nam redno poročajo stanje vinogradov in morebitno jakost pojava peronospore in oidija. Obenem sporočamo, da do sedaj nikjer v Sloveniji nismo imeli večjega pojava peronospore, pač pa se je na Primorskem pričel pojavljati oidij. Na splošno je zdravstveno stanje vinogradov do sedaj odlično.

Kmetijski inštitut Slovenije in Hidrometeorološki zavod LRS

Gramofonske
EP-E-9099
Giochino Rossini
ROSSINIJEVE UVERTURE
Tatinska sraka
Sevilski brivec
Orkester Dunajske Volksopere
Dirigent: Wilhelm Loibner

MARIBORSKE VESTI

DEŽURNA LEKARNA
Sobota, 28. junija 1958: lekarna »Studenci«, Gorkega ul. 18.
Nedelja, 29. junija 1958: lekarna »Center«, Gosposka ulica 12.

SLOV. NARODNO GLEDALIŠČE
Sobota, 28. junija ob 20: Williams: »Mačka na vroči pločevinasti strehi«. Izven.
Ob 20: Puget: »Srečni dnevi«. Gostovanje v Šentilju.
Nedelja, 29. junija ob 16: Verdi: »Aida«. Red U.
Ob 16: Puget: »Srečni dnevi«. Gostovanje v Pesnici.

KINO
»UNION«: ameriški barvni cinemascopski film »Velika Corrida«.
»Partizan«: italijanski film: »Ali smo ljudje ali kaplarji«.
»UDARNIK«: ameriški film: »Dobra zemlja«.

CELJSKE VESTI

KINO
»METROPOL«: ameriški barvni avanturistični film »Doživljaja kapetana Weitta«.
»UNION«: mladinski ruski barvni film »Povest o gozdnem velikanu«.
»LETNI«: ameriški barvni film »Saskaševan«.

IZ ROGAŠKE SLATINE

»Španski vrtnar«.

IZ ZALCA

Ameriški barvni film »Povest o Jolsonu«.

IZ PTUJA

KINO
»MESTNI KINO«: ameriški barv. film »Bitka na klancu«.

IZ MURSKE SOBOTE

KINO
»PARK«: ameriški barvni film »Zadnji iz plemena Komančev«. Predstava ob 20.

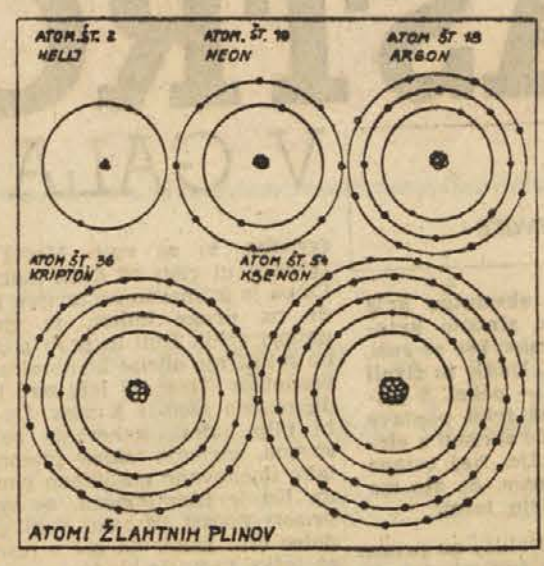
VESTI IZ TRBOVELJ

KINO
»DELAVSKI DOM«: ameriški barvni film »Nežni akordi«.
»SVOBODA II«: francoski film »Primer dr. Lavrenta«. Ogled tega filma je dovoljen samo obiskovalcem, ki so stari nad 18 let.

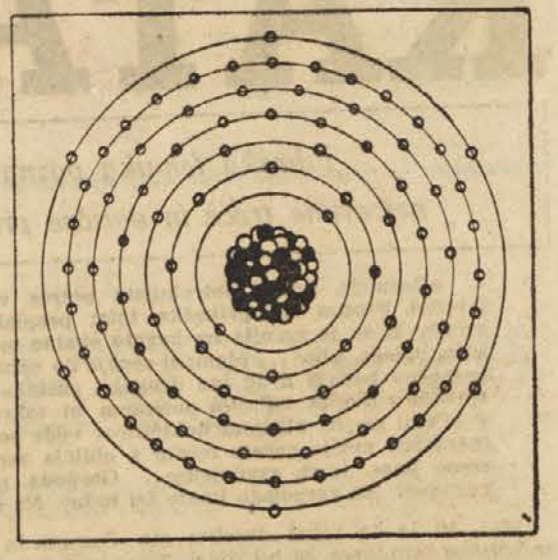
19

MILOS MACAROL

ATOMI in naša bodočnost

ATOMI ŽLAHTNIH PLINOV

Zanimivo je, da vsaka teh lupin prenese le določeno število elektronov. Vsi so pač negativno nabiti, zato se medsebojno odbijajo; ker ne prenesejo utesnjevanja, se naslednji raje pomaknejo malce v stran, na razdaljo naslednje »lupine«. Tako se v prvi lupini zadržita le po 2, v drugi in tretji po 8, v četrti in peti po 18, v šesti 32, ostali pa v sedmi. Koliko teh lupin je izpolnjenih z elektroni, je odvisno od atomskega števila prvine.

Poslednja prirodna prvina z najvišjo atomsko številko je dandanašnji tako cenjeni uran. Njegova atomska številka znaša 92. Posebno v čislih je uran z masnim številom 235, t. j. izotop urana, ki ima 146 nevtronov (143 + 92 = 235). Kontrolirajte, koliko elektronov je v vsaki lupini in koliko jih je vseh skupaj! Razumljivo je, da razmerja med masnimi delci in prostorom na gornji skici niso realna, kajti pri tej velikosti jedra bi zunanji elektroni morali krožiti v razdalji 1 km od središča.

RADIO LJUBLJANA

SPORED ZA SOBOTO,
dne 28. junija 1958

Poročila: 5.05, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.30, 22.00, 22.55.
5.00—6.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 6.30—6.40 Reklame in obvestila — 6.40—6.45 Naš jedilnik — 8.05 Mladina poje! (Predstavljamo vam ženski pevski zbor Učiteljišča iz Ljubljane p. v. Pavle Kahne in pevski zbor Učiteljišča iz Tolmina p. v. Maksa Pirnika) — 8.30 Zabavni intermezzo — 8.40 Humoreska tega tedna — Katherine Anne Porter: Vrv — 9.00 V svetu opernih melodij (ponovitev oddaje z dne 23. junija) — 10.10 Domače in okrogle igra Kmečka godba — 10.25 Simfonični plesi — M. Musorgski: Gopak iz opere »Soročinjski sejem« — C. Cui: Tarantela — J. Brahms: Ogrski ples št. 6 v D-duru — A. Glazunov: Koncertni valček v F-duru — R. Simoniti: Potrkan ples — E. Axman: Moravski ples — J. Sibelius: Valse triste — J. Weinberger: Polka iz opere »Švanda dudak« — 11.00 Obisk na Montmartru (francoski šansoni) — 11.30 Pionirski tednik — 11.45 Klavirske skladbe Cl. Debussyja — Šest starodavnih epigrafov 12.00 Poje Gorenjski vokalni kvintet — 12.15 Kmetijski nasveti — Ing. Jože Spanring: Oblike tekmovanj in proizvodnih poskusov — 12.25 Domači napevi izpod zelenega Pohorja — Sodelujejo: Dravski flosarji, Pohorski fantje, Sonja in Milan in Mariborski pihalni ansambel p. v. Draga Lorbeka — 13.15 Zabavna glasba, vmes obvestila — 13.30 Od popevke do popevke — 14.00 Lepe melodije — 14.30 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.15 Zabavna glasba, vmes obvestila in reklame — 15.40 Kaj bo prihodnji teden na sporedu — 16.00 Piknik plošč (zabavna glasbena oddaja s konferanso) — 17.10 Pester spored operne in solistične glasbe — W. F. Bach: Lamento iz Sonate v G-duru — C. Saint-Saens: Arija Dalile iz opere »Samson in Dalila« — Couperin: Skrivnostne barikade, Harlekin — A. Boito: Mefistofele, vrtna scena iz 2. dej. — Cl. Debussy: Otok veselja — J. Offenbach: Odlomek iz opere Hoffmannove pripovedke — Manuel de Falla: Obredni ples z ognjem — G. Puccini: Manon Lescaut, duet Manon in Des Grieuxa iz 2. dejanja — 18.00 Radijski leksikon — 18.15 Slovenski zbori in samospevi — (Fr. Juvanec: Spomini na zimski večer — Fran Gerbič: Kakor dih — A. Lajovic: Kroparji — J. Pavčič: Deklica ti si jokala — A. Lajovic: Iskal sem svojih mladih dni — P. Lipar: Na Posavju — D. Bučar: Sonce sije — D. Bučar: Pesem — R. Simoniti: Pesem dreves — L. M. Škerjanc: Jesenska pesem — M. Lipovšek: Tebi — R. Simoniti: Jesenska) — 18.45 Okno v svet: Mozaik združene arabske države — 19.00 Zabavna glasba, vmes obvestila in reklame — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Spoznavajmo svet in domovino (javna mladinska oddaja) — 21.00 Melodije za prijeten konec tedna — 22.15 Oddaja za naše izseljence — 23.00—23.15 in 23.30—23.45 Oddaja za tujino (prenos iz Beograda).

VESTI IZ KRANJA

KINO
»STORŽIČ«: češki barvni film »Dobri vojak Švejk«. Predstavi ob 18 in 20.15.
»PARTIZAN«: ob 20.30 dvojni program: premiera ameriškega filma »Vsi moji sinovi« in premiera francoskega barvnega filma »Helena in možje«.

Z BLEDA

KINO
Ameriški barvni cinemascopski film »Desiree«. Predstavi ob 18 in 20.30.

Vesti z Jesenic in okolice

Zdravniška dežurna služba na Jesenicah:
»RADIO«: francoski film »Dnevnik majorja Tompsona«. Predstavi ob 18 in 20.
»PLAVŽ«: jugoslovanski film »Samo ljudje«. Predstavi ob 18 in 20.
»ŽIROVNICA«: angleški film »Modri pajčolan«. Predstava ob 20.30.
»DOVJE«: ameriški barvni film »Rob Roy«. Predstava ob 20.

KINEMATOGRAFI PREDVAJAJO

KINO »UNION«
Italijansko-španska filmska komedija

GROF MAKS

Igrajo Vittorio de Sica, Alberto Sordi in Ann Vernon. Tednik F. N. 26. – Predstave ob 17, 19 in 21. – Ob 10 matineja ameriškega barvnega vistavision filma »Nevšečnosti s Harryjem«. – Prodaja vstopnic od 9 do 11 od 15 dalje

»KINO SLOGA«: ameriški barvni film »V vrtincu«. Igrajo Clark Gable, Vivian Leigh in Leslie Howard. – Predstavi ob 16 in 20. Samo še danes in jutri!
»KINO VIČ«: ameriški barvni cinemascopski film »Zlomljeno kopje«. Režija Edward Dmytryk. Igra Spencer Tracy. Predstave ob 17,19 in 21.
»KINO ŠIŠKA«: italijanski barvni film »Teodora«. Tednik F. N. 26. Predstave ob 17, 19 in 21.
»LETNI KINO BEŽIGRAD«: ameriška barvna vistavision komedija »Nevšečnosti s Harryjem«. Predstava ob 20.30. – Prodaja vstopnic uro pred pričetkom predstave.

Prodaja vstopnic v vseh kinematografih od 9 do 11 od 15 dalje.

MLADINSKI KINO LM, Kotnikova 8: »Premiera jugoslovanskih risank«. Predstavi dnevno ob 10 in 15.

KINO »LITOSTROJ«: ameriški barvni film »Zgodba o Glennu Millerju«. Tednik št. 25. Predstavi ob 18 in 20. Prodaja vstopnic uro pred pričetkom predstave.

KINO »KOMUNA«
Ameriška barvna vistavision kriminalna komedija

NEVŠEČNOSTI S HARRYJEM

Režija Alfred Hitchcock! Predstave ob 17, 19 in 21. Prodaja vstopnic od 9 do 11 in od 13 dalje

KINO »TRIGLAV«
Ameriški barvni film

Mož iz Kolorada

Tednik. V glavni vlogi William Holden, Glen Ford, Ellen Drew. – Predstave ob 16, 18 in 20. Prodaja vstopnic od 15 dalje

DROBNI OGLASI

SLUŽBO DOBI KOVAČ, več delavcev, ki bi se hoteli izučiti strojnega ključavničarstva, transportni delavci ter 2 vajenca za železolivarno. Tovarna »INDOS«, Ljubljana-Moste, Ob železnici.

SPREJMEMO: visokokvalificirane in kvalificirane avtomehanike, avtoelektričarje, karoseriste, ličarje in avtokleparje, šoferje C in D kategorije, delavce za priučitev v raznih strokah, transportne delavce, strojne tehnike in administrativne uslužbence z znanjem strojepisja in stenografije. Interesenti naj se zglase osebno ali pismeno na naslov: Električna cestna železnica, Ljubljana, Celovška 164. 2355-d

EMBALAŽO: košare, gajbice in zaboje za jabolka v Beogradu in Subotici ugodno proda likvidacijska komisija »Sumske jagode«, Beograd, Karadjordjeva 51. – Telefon 26-333.

PRIPRAVLJAMO ZA POPRAVNE IZPITE vse predmete. Informacije na Poljanski cesti 27/I.

LETOVANJE NA MORJU! Penzion 550 do 580 dinarjev, otroci 275 dinarjev. »Turistični kamp« Omišalj, otok Krk. 2234-r

PRODAM HIŠO s sadovnjakom in vrtom v bližini Sevnice. Nadalje prodam 4,5ha zemlje: njive, gozda in travnika skupaj ali posamezne parcele. Janez Gregorčič, Lončarjev dol 13, Sevnica.

PRODAM OTROŠKO POSTELJICO in voz (diro) močno, zelene suhe barve. Ljubljana-Moste, Društvena št. 19.

SLUŽBO DOBI prvovrstna frizerska pomočnica. Nastopi lahko takoj. – Matič Ana, Maribor-Studenci, Erjavčeva ul. 12. M 165

IZPOSOJEVALNICA OZKIH FILMOV. Zavod za šolski in poučni film v Ljubljani obvešča vse naročnike filmov, da od 1. julija do 30. avgusta letos ne bo izposojal filmov zaradi inventure in preselitve. Prosimo vse naročnike, da nam do 1. julija vrnejo vse filme in diafilme.

PIRAN – LJUBLJANA. Zamenjamo štirisobno stanovanje z vsemi pritiklinami s tri- ali dvosobnim stanovanjem v Ljubljani. Izkoristite ugodno priliko. Pismene ponudbe naslovite na SAP - Turist biro, Ljubljana, Središka 13.

Raznašalke(ce) sprejmemo

za raznašanje »LJUBLJANSKEGA DNEVNIKA« v opoldanskih urah. – Zglasite se v ekspediturni »Ljudske pravice« na Poljanskem nasipu 2

Uprava za ceste LRS, Tehnična sekcija Ljubljana, javlja, da je nenadoma umrl

ANTON PEKOVEC
cestar pri Cestnem nadzorstvu Bled

Pogreb pokojnika bo v nedeljo, 29. junija 1958, ob 16.30 izpred hiše žalosti Bled, Mlino 9, na pokopališče na Bledu.

Zvestega člana našega delovnega kolektiva bomo ohranili v trajnem spominu, svojcem pa izrekamo iskreno sožalje.

Uprava za ceste LRS, Tehnična sekcija Ljubljana

Po dolgi in težki bolezni nas je za vedno zapustil naš ljubi mož, oče, stari oče, brat, stric

Teodor Boštjančič
upokojenec

Pogreb dragega pokojnika bo v nedeljo, 29. jun. 1958, ob 16.30 izpred hiše žalosti, Vodnikova 195a. Do pogreba leži na Žalah v Nikolajevi mrliški vežici.

Ljubljana, 27. junija 1958.

Žalujoči: žena Julijana, sinova Božidar in Ludvik z družinama ter ostalo sorodstvo

Umrl je moj srčno dobri mož

Miro Počkaj
ravnatelj Vajenske šole trgovinske stroke

Pokopali ga bomo v nedeljo, 29. junija 1958, ob 16,30 na pobreškem pokopališču pri Mariboru.

Maribor, Ljubljana, Sao Paulo, 27. junija 1958.

Žalujoča žena VERA, družine Počkaj, dr. prof. Goljevšček, Peternelj

Kolektiv Vajenske šole trgovinske stroke in šolski odbor sporočata žalostno vest, da je preminil član kolektiva, ravnatelj

MIRO POČKAJ

Na njegovi poslednji poti ga bomo spremili v nedeljo, 29. junija 1958, ob 16.30 iz mrliške veže na Pobrežju pri Mariboru.

Dragega tovariša se bomo vedno spominjali!

KOLEKTIV IN ŠOLSKI ODBOR VAJENSKE ŠOLE TRGOVINSKE STROKE V MARIBORU

Lisi izdaja in tiska Časopisno-založniško podjetje »Ljudska pravica« Ljubljana, Kopitarjeva ulica 6, telefon 39-181 – Notranjepolitična gospodarska rubrika Nazorjeva 12/II, tel. 20-507 in 22-621 – Kulturna rubrika Kopitarjeva 6/III, tel. 31-357 – Uprava Trubarjeva ulica 24, telefon 22-491 in 22-492 – Naročninski oddelek Petkovškovo nabrežje 25, telefon 22-494 – Oglasni oddelek Kopitarjeva ulica 4, telefon 31-358 – Poslovalnica na Titovi cesti 15, telefon 22-322 – Mesečna naročnina 250 din, za tujino 500 din – Tekoči račun 600-705—1-1393 – Poštni predal 42 – Poštnina plačana v gotovini

KATASTROFA V GALA IZVEDBI

Filmska tehnika pozna neštevilne trike in optične prevare

»Gospoda, tokrat potrebujem potres v absolutno gala izvedbi. Prosim vas, prikažite tole: preplah, strašno katastrofo, ki se je zgrnila na bogato obalno mesto. Vse se ruši, hiše, palače, ulice... plameni segajo do neba, ljudje in živali nemočno padajo drug čez drugega, skratka — pekel. V nasprotju z mojim zadnjim potresom bi tokrat želel poplavo v bližini mesta. Milijoni hektolitrov vode bodo zbrisali z elementarno močjo goreče mesto z obličja zemlje. Naj ostane samo kaos, smrt, razdejanje... Gospoda, upam, da ste me razumeli. Na razpolago imate tri tedne. Na delo, torej!

Mož, ki je to rekel desetim najboljšim tehnikom, je bil Cecil B. de Mille, znani ameriški filmski režiser, ki se že več kot trideset let ukvarja v Hollywoodu z zgodovinskimi velefilmi. De Mille zna bolje kot kdorkoli drug prikazati na filmskem platnu gladiatorske igre, železniške nesreče in krvave bitke.

Po ogledu takšnega filma se seveda vprašaš: kako se jim je posrečilo vse to napraviti? V filmu »Samson in Dalila« na primer Samson z golimi rokami stre velikanski kip v templju, pri tem pa tempelj pokoplje pod sabo Samsona in njegove sovražnike. Kako so napravili ta trik? Zelo preprosto. Prizorišče je dvodelno. Pri tem film bodisi dvakrat osvetlijo ali pa oba posneta prizora kopirajo enega čez drugega. V enem primeru gre za spodnjo polovico slike z ljudmi, v drugem za zgornjo, na kateri je upodobljena zgradba, ki se ruši. Model te zgradbe ni višji od dveh metrov. Če pa je primerno postavljen glede na druge kulise, je videti mnogo večji. Dim in prah popolno retuširajo obrise kombiniranih posnetkov. Kosi, ki lete nad ljudi, seveda niso iz kamna. Da pa bi bilo videti, kakor da so iz kamna, snemajo takšne prizore s tako imenovano pospešeno kamero. Ko je film končan, se vrste prizori počasi in tako dobi gledalec vtis, kakor da gre v resnici za težke kamnite klade.

Za današnjega obiskovalca kinematografov je filmska laž »neogibna«. Brezbrižno je sprejema v vseh njenih oblikah, tako kar zadeva vsebino, kakor tudi v tehničnem pogledu. Gledalec se celo niti ne zaveda, da se en sam filmski gib sestoji iz 24 posamičnih fotografij!

Mimo tega poznajo filmski tehniki še celo vrsto trikov, kot so votli modeli, ki nadomeščajo resnične predmete, slikajo ozadja in stapljanje dveh ali več posnetkov v enega. Tudi relief površine Meseca, ki so ga pravkar izdelali v Hollywoodu za film »Potovanje na Mesec«, ni nič drugega kot optična prevara. Vendar je ta prevara za hollywoodske razmere zelo draga: 250.000 dolarjev stane. Pokrajina na Mesecu bo vidna samo nekaj minut. To so tiste dragocene minute, ki jih bodo filmski producenti bodisi zamolčali (da ne bi razbili popolne iluzije resničnosti) ali pa bodo njihovo ceno izkoristili v reklamne namene.

K ogledu Parammountovega filma »Deset zapovedi« so namreč gledalci drli ravno zaradi številk, ki so bile celo za hollywoodske pojme veličastne: mimo tega, da si je dovolil režiser kar 120 delovnih dni, 53 zvezdnikov in 25.000 statistov, so za režijske trike potrošili 2,785.000 delovnih ur. Za ta film so zbrali 100.000 raznih kostumov in rekvizitov, kamele iz Arabije, bivole s Havajskih otokov itd., kar vse je stalo 13 milijonov dolarjev ali 59.000 dolarjev za vsako minuto tega tri ure in pol trajajočega filma.

Industrija gramofonskih plošč nenehno zahteva nove šlagerje in nove zvezde. Na sliki vidimo znanega pariškega pevca Gilberta Bécauda, ko pleše ob pesmih, ki jih je sam skomponiral, besedila zanje pa je napisala mala Minou Drouet, ki jo vidimo na sliki s kitaro. Zraven Bécauda je njegova nečakinja Jacqueline Labielle

WALT DISNEY PODOBE IZ NARAVE

GONDOLJERJI stavkajo v Benetkah

»Za prijateljsko koeksistenco z motornimi čolni...«

»Ne želimo prepovedati uporabe motornih čolnov, pač pa želimo samo prijateljsko koeksistenco na prekopih.« To je izjavil predstavnik beneških gondoljerjev ob nenavadni stavki, ki je izbruhnila v mestu, »v katerem se mora vsakdo zaljubiti«, kot trdijo Italijani.

Torej gondole ne vozijo več po neštevilnih prekopih. Vzrok? Stavka vozačev gondol je posledica dejstev, da so že na začetku letošnje turistične sezone motorni čolni privabili tuje turiste in v prekopih napravili tolikšne valove, da znamenita vožnja z gondolami ni prav nič več prijetna. Zato so se gondoljerji minuli teden sestali na skrivnem mestu in sklenili stavkati. Seveda se bodo beneški mestni očetje kaj kmalu morali ukvarjati s to stavko, ki bo tudi hotelirjem prinesla veliko izgubo.

Mestne kronike kažejo, da je bilo v šestnajstem stoletju v Benetkah nad 10.000 gondol. Tedaj je bila večina gondol privatna last in namenjena za vožnjo premožnih posameznikov. Konec minulega stoletja je bilo samo še tisoč gondol, v zadnjih 50 letih pa se je to število zmanjšalo za več ko polovico, tako da jih je sedaj samo 437. Nekateri gondoljerji so se odselili v Ameriko in se tam oprijeli drugega dela, ker pač gondoljerstvo ne nese več tako kot nekoč. Kljub temu pa so gondole ostale glavna privlačnost Benetk.

Motorni čolni, pravijo gondoljerji, so hitrejši, cenejši, toda kvarijo temelje starih beneških hiš in palač ter ovirajo gondole pri vožnji. Drži, da ti ljudje po cele dneve stoje na nogah in da ni nobena šala na takšnih valovih vzdrževati ravnotežje v gondoli!

Doslej so gondoljerji že nekajkrat skušali vzbuditi pozornost javnosti in pridobiti le-to na svojo stran, da bi podprla njihove zahteve. Tako so 1949. leta izvlekli gondole iz vode, pregnali golobe z Markovega trga in čolne demonstrativno razvrstili na njem. Leto dni kasneje so neko jutro skrili svoje gondole in se dva dni sploh niso prikazali. Leta 1952, ko se je vojna z motornim čolni še bolj zaostrila, so priredili manifestacije po mestu. Toda Benečani poudarjajo, da še nikoli doslej ni dobil protest gondoljerjev tako ostrih oblik kakor v letošnjem juniju. Na Markovem trgu in v ostalih delih mesta so nalepljeni proglasi, v katerih je izražena grožnja, da bodo gondoljerji nadaljevali stavko, dokler njihovim zahtevam ne bo ustreženo. Njihova poglavitna zahteva pa je, da se motorni čolni drže predpisane hitrosti 8 km na uro.

Benetke pa so spričo stavke veslačev gondol izgubile svojo tradicionalno podobo. D. D.

V Benetkah imajo zdaj samo še dve delavnici za izdelovanje gondol, pa še ti dve sta ostali zdaj spričo stavke gondoljerov brez dela. Na sliki: odhod iz gondoljerske ladjedelnice.

DELO 10.000 ZNANSTVENIKOV

V Washingtonu so nedavno objavili številne rezultate znanstvenega dela deset tisoč znanstvenikov iz 66 dežel, ki sodelujejo v programu mednarodnega geofizikalnega leta.

Znanstveniki so med drugim ugotovili tudi tole:

● Geografski Južni tečaj ni točka z najnižjo temperaturo na zemeljski obli. Ta točka je okrog 800 km oddaljena od Južnega tečaja v smeri proti Avstraliji.

● V jugozahodnem delu Tihega oceana so odkrili novo pogorje, dolgo 1600, široko pa 320 km.

● Poskusi s tako imenovano termonuklearno fisijo bodo morda prispevali k izpopolnitvi novih metod pri pogonu vesoljskih ladij, kar bo omogočeno s proučevanjem procesov na soncu in s podrobnim raziskovanjem privlačne sile magnetnih polj.

● Južni tečaj ni trdna gmota kopna, pokrita s snegom in ledom, marveč področje zaledenelih jezer in fjordov.

● Spričo velikih količin ogljikovega oksida, ki ga ljudje oddajamo v atmosfero, se bo morda temperatura po svetu dvignila.

Umetniške slike na riževem zrnu

Znameniti japonski slikar Sujo Kavaji je nedavno v Londonu razstavil vrsto dijajnih umetnin na — zrnih riža. Te slike sta za velik denar odkupila britanska kraljica Elizabeta in ameriški predsednik Eisenhower.

Za slikanje, kakor tudi za gledanje takšnih miniaturnih umetnin je potrebno povečevalno steklo, ki povečuje najmanj desetkrat. Japonski slikar najprej izlušči riževa zrna z alkoholom, zatem pa jih položi na celuloidna stojalca in slika. Na koncu s plastjo finega laka fiksira barve.

Z zrakom napolnjeni čevlji

Neka ameriška tovarna je poslala na trg novo vrsto »najlažje in najudobnejše obutve«. V teh čevljih se da popolnoma neslišno hoditi, podplati pa so napolnjeni z zrakom.

Medvedje namesto psov

Angleži, ki so bili od njega dni ljubitelji psov, se zdaj čedalje bolj vnemajo za — medvede. Seveda ne gre za prave gorske medvede, marveč za raso himalajskih majhnih medvedov, ki odraščeni niso večji od običajnih psov.

ROBERT FINNEGAN

Sežgane PODOBE

»Vrašaj Kenta, vprašaj Barneya Pricea!«

»Poslušaj, Banion, kako se ti zdi petdeset tisoč dolarjev?«

»Ko so našli Kentovo truplo, je Barney začel razumevati, za kaj gre in zato je moral umreti.«

»Pomisli, Banion! Ti potrebuješ denar.«

»Berney ti je napravil veliko uslug. On ja Fellonu podtaknil Dorothy Vane in on je Glocharju vzel tisto sliko in negativ, da bi jih dal tebi.«

»Petdeset tisoč dolarjev je veliko denarja, Banion!«

»Ali boš odgovarjal na moja vprašanja ali pa morda hočeš, da ti zlomim še drugo roko?«

»Da, Barney je vzel sliko.«

»Glochar pa te je prevaril. Toliko, da veš. Negativ in eno sliko je dal Barneyu, sam pa je obdržal eno sliko. Inšpektor Galagher jo je našel v njegovem ateljeju. Zato je tudi aretiral Mariano.«

»Lažnivec!«

»Bal si je, da bo Glochar kaj zaslutil in odkril vzročno zvezo med umorom Barneya in fotografijo. Še posebno zato, ker je bil Barney zastrupljen takoj potem, ko mu je Glochar predal fotografijo.«

»Prav gotovo bi to odkrili. Niti najmanj ne dvomim.«

»Zato si se prikradel v njegovo stanovanje in mu nasul strupa v whisky.«

»Ti si pameten človek, Banion. Vendar kaj bo tebi vse to!? Marsikaj bi lahko naredil s petdeset tisoč dolarji.«

»Kaj pa na primer?«

»Lahko bi potoval. Užival. Lahko bi imel mnogo žensk. Lahko bi prenehal delati.«

»Da bi nehal delati? Ali ti tako pojmuješ srečo?«

»Ženske, Banion! Lahko bi imel vse ženske, ki bi si jih poželel.«

»Razen tistih, ki bi jih želel tako, kakor jih jaz želim. Sliši, Melori: ti si tisti, ki je imel težave z ženskami, ne pa jaz.«

»Naj ti bo sedemdeset tisoč!«

»To je že bolje, vendar spomni se, kako cene vsak dan rasejo.«

»Sto tisoč, Banion, toda to jenajveč.«

Dan se je dvignil.

»No, če misliš, da bova barantala, potem se motiš.«

Dan ga je zgrabil za kravato.

»Sto petdeset tisoč,« je zasopel Melori.

Dan ga je potegnil za kravato in ga odvlekel v predverje.

»Banion, moja roka! Sveta nebesa, moja roka! Dve sto tisoč. Kolikor hočeš! Povej ceno!«

»Precej več imaš kot dve sto tisoč,« je rekel Dan. Ko ga je privlekel do predverja, ga je vrgel na tla. Potem je dvignil telefonsko slušalko.

»Povej ceno!« je vreščal Melori.

»Kaj pa milijon dolarjev?« je vprašal Dan.

»Dajte mi policijo v San Franciscu,« je rekel potem v telefon.

»Banion, lahko bi zbral sedem sto tisoč. To pa je vse.«

»Zvežite me z inšpektorjem Galagherjem, prosim.«

»Morebiti bi lahko zbral skupaj sedem sto petdeset tisoč. Ne vem za gotovo. Moral bi prodati to hišo in tisto, ki jo imam v mestu.«

»Ne, tega pa ne! Ne želim te vreči na cesto.« Spet je govoril v telefon.

»Recite mu, da je važno. Recite mu, da ga kliče Dan Banion, »Journalov« novinar in da je zelo važno.«

»Poslušaj vendar, Banion! Ne bodi neumen! Veliko bogatstvo zametavaš!«

»Ne ugajaš mi, Melori... Galagher?«

»Da, tukaj je Banion... Počakajte malce!«

Melori se je dvignil in stekel h kopjem, ki so visela na steni pod stopnicami. Ko je pritekel do njih, ga je Dan udaril z nogo v hrbet tako močno, da se je zrušil na tla in se zvil od bolečine. Dan ga je zgrabil za kravato in ga spet odvlekel do telefona.

»O bog, zlomil si mi hrbtenico!«

»Nisem,« je rekel Dan. »Bržkone pa ti bom moral zlomiti eno nogo.«

»Ne, nikar, Banion!«

Dan ga je pograbil za nogo in si jo položil prek kolena, kot da jo hoče zlomiti.

»Ne, Banion, nikar!«

Dan ga je spustil.

»Ali boš ležal, ne da bi se ganil, dokler ne končam pogovora?«

»Banion, dal ti bom vse, kar hočeš. Bodi razumen! Misli nase!«

Dan je odpel Melorijev pas in mu ga izvlekel izza hlač. Potem je napravil zanko in mu jo dal okrog vratu, drugi konec pa je privezal za stolovo nogo.

»Če boš poskušal pobegniti, te bom ubil,« mu je zagrozil Dan.

»Premisli, Banion! Sedem sto petdeset tisoč.« Dan se je vrnil k telefonu.

»Galagher?«

»Zakaj ste me pustili toliko časa čakati?«

»Nekdo me je prekinil. Kako napredujete z vašimi mučenji?«

»Pravkar smo prišli. Nimam časa za neumnosti, Banion, kaj pa je?«

»Nič posebnega. Tu imam morilca. Ponudil mi je sedem sto petdeset tisoč dolarjev, če ga spustim. Ali naj jih vzamem? Veste, lahko bi si delila.«

»Ne kvasite neumnosti.«

»Ne šalim se. Vse to kar govorim je resnica. Še vedno sem v Berlinghamu. To je Leus Melori.«

»Kaj je z njim?«

»On je morilec.«

»Kakšna šala pa je to?«

»Če mi ne verjamete, bom poklical mestnega šerifa. Menil pa sem, da bi ga vi osebno želeli aretirati.«

»Kje pa ste?«

»Tukaj, v Melorijevi hiši. Privezal sem ga za stolovo nogo. Moral sem mu zlomiti roko. Morebiti si je zlomil tudi hrbtenico, ne vem.«

»Takoj pridemo.«

»Nikar ne hitite preveč!«

»Kaj pa naj storimo z Mariano Cleve?«

»Spustite jo, ali pa jo izročite Winnerju. Pravzaprav sodi v njegovo pristojnost.

KONEC